

RKR

SZEGEDI TANKERÜLET

1912–13. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE
ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FÖGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI:

SZINGER KORNÉL,

IGAZGATÓ.

SZEGED
1913.

ENGEL LAJOS
KÖNYVSZAJTÓJA

SZEGEDI TANKERÜLET

1912—13. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE
ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI :

SZINGER KORNÉL,

IGAZGATÓ.

SZEGED
1913.

ENGEL LAJOS
KÖNYVSAJTÓJA.

Intézetünk örömnépe.

Lélekemelő ünnepe volt intézetünknek május hó 18-án, amidőn a tanártestület az egybegyűlt ifjúsággal az iskola legrégibb tanárának, *Nováky Bertalannak* ünnepelte meg *negyven éves tanári jubileumát*, kifejezést adva azon tiszteletnek és szeretetnek, amellyel a tanárkar a kedves kartárs és a tanuló ifjúság a szeretett tanár iránt viseltetik.

Hogy milyen kiváló szakembernek és mintaszerű nevelőnek rőtta le ezzel háláját a tanártestület és a tanuló ifjúság Szeged város egész közönsége nevében, azt szinte felesleges méltatni Szeged város közönsége előtt, mert Szegeden mindenki ismeri azokat a sikereket, amelyeket Nováky Bertalan a művészi izlés fejlesztése és a nevelés terén a 40 év leforgása alatt elért.

Zajtalan, de annál áldásosabb munkában folyt le ezen 40 esztendő; e munka bőséges gyümölcsöket termelt a közügy javára. A legnemesebb ifjú lelkesedéssel kezdette pályafutását ezelőtt 40 esztendővel először a város leányiskolájában, majd ennek főgimnáziumában oly időben, a midőn ezen fontos tan tárgy még igen szerény helyet foglalt el a közép-

iskola tantárgyai között, a midőn a rendelkezésre álló eszközök még szerények, sőt maga a tanítási módszer is még meglehetősen kezdetleges volt.

A született pedagógus egyénisége azonban minden körülmények közt érvényesül s eredményeket tud felmutatni a legszerényebb eszközökkel is. A fiatal tanár nemes lelkesedésével, finom izlésével csakhamar megkedveltette a középiskola ezen addig mostoha tantárgyát, sőt csakhamar csodát művelt szaktudásával, művészi izlésével, de főképp legnagyobb művészetével: bámulatos fegyelmező képességével, olyan yira, hogy a szegedi főgimnázium csakhamar a művészi nevelés terén is az ország első intézetei közé emelkedett.

A tanévvégi rajzkiállítások, a melyeket az intézet évente rendezett, népszerűek lettek és arról tanúskodtak, hogy a rajztanítás a szegedi főgimnáziumban rátermett szaktanárnak és művészi izlésű nevelőnek a kezébe van letéve.

A közönség elismerését követték a kitüntetések, a melyeket intézetünk rajzaira az országos, majd a millenáris s végül a londoni kiállításon nyert. Legszebben azonban mégis az a miniszteri elismerő irat méltatja Nováky Bertalan érdemeit, amely a művészi neveléssel szerzett érdemei mellett a legnagyobb elismeréssel honorálja a nevelés terén elért eredményeit is.

De a leglelkesebb nevelő is csak gyarló ember, könnyen beleesik abba a hibába, hogy első sikereiben megnyugodva, nem tart lépést a haladó korrall; ennek természet szerű következménye, hogy lassankint elmarad. Nováky Bertalan azonban soha nem szűnő lelkesedéssel haladt a megkezdett úton, fölhasználta minden eszközt,

amely a maga továbbképzésére rendelkezésére állott, figyelemmel kísérte a művészetek fejlődését, hogy azok eredményeit fölhasználva, színvonalon tartsa intézetünkben a művészi nevelést.

Korszakos jelentésű lett a rajztanításban az 1890. évi miniszteri rendelet, amely a rajztanításnak megnyitja a főgimnázium 4 felső osztályát is és ezenkívül fölveszi a VII. és VIII. osztályban a gimnázium tárgyai közé az ábrázoló geometriát. Nováky ifjú lelkesedéssel vett részt a továbbképző kurzuson s az itt szerzett tapasztalatok alapján újjászervezte intézetünk rajztanítását, lelket öntött a holt elméletbe az ő művészi érzésével és pedagógiai tapintatával. Midőn pedig az új rajztanítás egyre jobban hangoztatta a természet után való rajzolást és színezést, Nováky Bertalan egészen ezen alapra fektette a rajztanítást a felsőbb osztályokban, ezzel kedvet, lelkesedést öntött tanítványai minden szépre, jóra fogékony lelkébe s magas színvonalra emelte intézete rajztanítását.

Pedagógiai rátermettségével felfedezi a gyermeklélekben szunnyadó tehetséget s ezt egyéniségéhez mértén foglalkoztatja, fejleszti. Rajzkiállításainak vázlatkönyvei, olajfestményei és pasztelljei közt találunk évente olyanokat, amelyek céltudatosan fejlesztett művésztehetség csiráit hordják magukban. A megélhetés nehéz kérdése akárhányszor nem engedi, hogy ezek tulajdonosai a művészi pályára lépjenek, de akadtak már ünnepeltünk tanítványai közt olyanok is, akik tehetségüket tovább fejlesztették, akik közül néhányat mostani művészgárdánk tehetséges tagjai közt találunk.

Az oktató művésznél is nagyobb azonban ünnepeltünkben a nevelő művész. A legszebb örökség, amelyet

a tanuló a középiskolából az életbe magával visz: az önfegyelmző képesség, pontosság, kötelességérzet, az ezekből fakadó munkaszeretet, önérdekeink alárendelése a közérdeknek, az egyeneslelkűség, végül az akarat erő, amelynek hiányát sokszor annyira nélkülöznünk kell mai fiatalságunkban. Ezen örökség összegyűjtésében és biztosításában, az intézet védő szárnyai alól kikerülő ifjúságunk számára, ünnepeztünknek nagy része van.

Nem volna azonban teljes Nováky Bertalan jellemzése, ha nem domborítanók ki erényei közt a nemes baráti érzelmet, ha nem mutatnók be a legideálisabb lelkű kartársat, aki a 40 év alatt nemes barátságával, diszharmóniát nem ismerve, osztotta meg az örömet, bánatot kartársaival, aki egyaránt becsült meg ifjút, öreget.

*

A fárasztó, de annál áldásosabb munkában valósággal elrepült a negyven esztendő.

Mint minden jubiláris ünnepen, úgy ezen is az öröm érzelme mellett elegikus sóhaj is tör ki lelkünk-ből, annak tudatában, hogy a példás nevelő fölött is elment lassankint az idő. Vigasztal azonban bennünket annak látása, hogy testi és szellemi erejének teljében és üdeségében áll ma is közöttünk, lelkében ugyanazon tettvággyal és nemes lelkesedéssel, amely egész pályáján fenntartotta s így életének ezen szép napjából csak új munkaerőt fog meríteni a régi tanítványok fiainak oktatására és nevelésére.

Adja az Ég, hogy ezen munkáját továbbra is zavartalanul folytathassa intézetünk dicsőségére, a magyar nevelés-tanításügy javára!

Önzetlen s áldásos munkája legszebb jutalma a híven teljesített kötelesség boldogító tudata legyen kísérve a tisztelettől és hálától, amellyel környékezik az Alföld metropolisának és az egész délvidéknek százezer és ezrei, akik intézetünknek s intézetünk egyik legjobb nevelőjének köszönik boldogságuk megalapozását!

AZ ISKOLA ÉS A SZÜLŐI HÁZ.

BIRÓ IMRE.

Aki a címet olvassa, talán csalódottan teszi félre ezt a rövid értekezést, mert már eleget hallott, vagy olvasott róla. Régi téma, ebben igaza van. De ha régi is a téma, az az egy bizonyos, hogy mindig aktuális, mert az iskola mindig közügy, mindnyájunkat érdeklő ügy marad.

Megírására egy tapasztalat adott alkalmat. A múlt iskolai évben előadást tartottam erről a témáról s arról győződtem meg, hogy hallgatóim egy részében termékeny talajra találtam. Úgy vélekedtem, nem végzek felesleges munkát, ha szélesebb körben igyekszem azt a meggyőződést terjeszteni, hogy a tanítás-nevelés ügye a szülői ház és az iskola közös ügye, e kettő összhangzó munkájának az eredménye.

Másfelől részben hallottam, részben olvastam sok támadást, kemény kritikát, mely az iskolát, az iskola tanító- és nevelő munkáját érte. Gondoltam, talán nem lesz hiábavaló vállalkozás ezekkel a támadásokkal foglalkozni, rámutatni arra, mennyiben származnak ezek higgadt bírálatból s mennyiben szubjektív természetű kifakadások; rámutatni továbbá arra, mily helytelen az egyik fél: a szülői ház, a társadalom, a sajtó s részben a pedagógiai irodalom részéről, ha a másik fél, az iskola tekintélyének állandó támadásával, kisebbitésével, aláásásával ennek tanító-nevelő munkájára bénító behatással van, — felhívni a figyelmet arra, hogy az iskola a maga munkájában nem nélkülözheti a szülői ház jóakaró, megértő, támogató közreműködését s nagy vonásokban mintegy kijelölni azt a területet, mely a szülői háznak az iskola munkájában kiegészítő szerepet biztosít. Ennek megfelelően az értekezés három nagyobb részre oszlik: az első rész (I.) a támadásokkal, a második (II.) az iskola tekintélye tiszteletben tartásának fontosságával, a harmadik (III—V.) rész pedig a szülőknek a nevelés ügyében való részvételével foglalkozik.

I.

Egy kiváló német pedagógus, *W. Münch* foglalkozik azon okokkal,¹ melyek ekkora ellenszenvet támasztottak az iskola ellen. *Az első okot* így formulázza: ellenszenves az iskola, mert az iskola állapítja meg a *követelményeket*. Ebben igaza van. A szülők a követelményeket sokalják. Igen érthető tünet. Az iskola a *felelős fél*. Értzi, hogy feladata a kultúra ápolása, fentartása, fejlesztésére érzék nevelése, az óvatosság, szóval az iskola az objektív érdekek képviselője. A szülők a *felelőtlen fél*, a szubjektív szükségletek elméletezői. A szülőknek tulajdonkép nem az a fontos, hogy a művelődés ügyét szolgálja az iskola, hanem hogy fiaik számára bizonyos kényelmesebb megélhetést biztosító, magasabb társadalmi osztályokba vezető, vagy ezekben megtartó pályákra létrául szolgáljon, segítséget nyújtson.

Egyszer egy idősebb tanárnak arról panaszkodtam, hogy nem tanulnak a gyermekek. Egy hosszú élet keserű-humoros tapasztalata mosolygott rám szeméből. Hát azt gondolja, barátom, azért járnak iskolába, hogy tanuljanak? Dehogy azért. Mindenki nem lehet inas, az időt 9—18 évig meg el kell töltenie valahol. Ezért jár annyi gyerek iskolába.

Többször elgondolkodtam szavain s rájöttem, hogy sok esetben nagyon igaza volt. Urat nevelek a fiamból, ez az egyszerűbb ember vágya, ne nyomorogjon, mint az apja. Aki meg már magasabb társadalmi régióba jutott, megszégyenítésnek veszi, ha tehetségtelen, vagy kötelességet nem teljesítő fia az iskolában boldogulni nem tud. Úgy érzi, hogy őt és családját az iskola lefokozza, megszégyeníti, mert fia számára az apa társadalmi osztályában való megmaradást lehetetlenné teszi. *Münch* szerint az iskola ellen. intézett támadások *második oka* éppen az, hogy *klasszifikál*, mert azzal, hogy egyeseket megakaszt, másokat föllebb ereszt, bizonyos társadalmi rosta benyomását teszi, mintegy meghatározza, hogy a művelt osztályhoz, vagy a tömeghez tartozzék-e valaki. Mindenki előtt ismeretes az a hajsza, mely az egyéves önkéntesség lehetőségéért s az érettségi bizonyítványért folyik, mert e nélkül nem lehet semmi az ember. Ezen a ponton ugyancsak erős a felzúdulás az iskola ellen. E bizonyítvány megszerzésének sok esetben képzelt nehézsége ugyancsak erős hullámokat vet. Tekintélyes férfiak is az érettségi eltörlése mellett vannak, vagy legalább a minősítési törvény oly irányú reformját sürgetik, mely e bizonyítványt csak az egyetemi tanulmányokra lépőktől kívánja meg. Ez általános támadások oly izgatottá teszik a kedélyeket, hogy apa, anya és tanuló versenyt

¹ Paulsen: *Schuljammer und Jugend von heute* (Moderne Erziehung 29—34. I. Berlin 1908.)

fél e vizsgálat előtt. Pedig, valljuk meg az igazat, annak, aki a gimnáziumi tanfolyamot becsületesen elvégezte, nem hozhat meglepetést ez a vizsgálat sem. A baj ott van, hogy mumusnak állítják, riasztásul használják. Sokkal helyesebb volna a tanárok és szülők részéről egyaránt a bizalom, a bátorság ápolása. Több okosság és kevesebb izgatottság csak javára válnék az ügynek. A baj tulajdonképp nem magában a vizsgálatban van, hanem a sokszor mesterségesen szított, sokszor beteges izgatottságban. Hogy bizonyos elfogódottság vesz erőt az emberen, az bizonyos. Nem úgy van-e az életben is, mikor egy-egy fontosabb lépés előtt állunk. Ez-e az egyetlen mozzanat, mikor érezzük, hogy nem közönségeset lépünk. Éppen ennek az érzete ad a vizsgálatnak speciális jelentőséget.

Akármit gondolkodjék is valaki az érettségi vizsgálatról, bajos helyt adni annak a felfogásnak, hogy ez mintegy szellemi vesszőfutás, mert a tanuló ismerős tanárok előtt, végzett anyagból felel.

Ha eltörlik is ezt a vizsgálatot, azok számára, akik egyetemi tanfolyamot akarnak végezni, csak fel fogják állítani a felvételi vizsgálatot. Hogy most melyik lesz könnyebb, az érettségi vizsgálat-e oly tanárok előtt, kik esztendőkön keresztül foglalkoztak a gyermekkel, vagy a felvételi vizsgálat teljesen új vizsgáztatók előtt, azt hiszem, nem nehéz eldönteni.

Szándékosan tértem ki e kérdésre, nem azzal a céllal, hogy véleményt nyilvánítsak, hanem arra való utalással, hogy e kérdést is, mint sok mást, nem objektív, hanem szubjektív nézőpontból ítélik meg. A kötelességérzet, a nemes ambíció fokozásával e kérdés megoldása sokkal eredményesebb lesz, mint a *fatalisztikus lutrielmélet* meggyökereztetésével.

Így vagyunk az év végén tartatni szokott osztályvizsgálatokkal is. Ezekről is olvassa az ember úton-útfélen, hogy csak a félelem nevelésére jók; e vizsgálatokat is lutrinak mondják, pedig — ha az ember, nem is exponálja magát e vizsgálatokért, — annak a tanulónak, aki egész éven át lelkiismeretesen dolgozik, e vizsgálat szintén nem nehéz. Aki nem tanult, persze hogy erre hárit minden felelősséget.

Abból a körülményből, hogy az iskola kvalifikál, vezeti le *Münch* a támadások *harmadik okát*. Tény az, hogy a legtöbb támadás az intelligens osztály tagjai részéről éri az iskolát, főleg azok részéről, kiknek fiai az iskolában nem mutatnak fel sikert. Ezek kivételes bánásmódot várnak gyermekeik számára, mert „*úri gyerekek*“. Sokszor hallja az ember: *az én fiam nem bukhatik meg, mert intelligens gyerek*. Az igaz, hogy meglepő sokszor az ilyen fiúk szellemi élénksége, eleven eszejárása, talpraesett ítélete, társasági biztos fellépése, szemképrázatató felületessége, sok nem nekik való dologban való jártassága, imponálóan vakmerő határozottsága az ítéletek kimondásában. A társadalom, a

társaság ezekért intelligenseknek minősítheti őket s a maga szempontjából igaza lehet. Az iskola sokszor ellenkező állásponton van. Nem fedezi fel, vagy nem bírja megszilárdítani az ilyen gyermekekben a fegyelmezett gondolkodást, az előretörő akaratot s a kitartó munkakedvet. A gyermekek megítélésében sokszor nagy az ellentét a szülői ház és az iskola között, mert mindkettő *más értéket* keres és lát bennök. Innen van az, hogy az iskolában sokszor éppen azok vezetnek, kiket a társaság nem minősítene intelligenseknek. Ez az ellentétes *értékhítelés* egyik forrása a támadásoknak. Ezek az „úri gyerekek“ legtöbbször elkényeztetett, fegyelmezetlen, papán és mamán uralkodó kedveltjei a szülői háznak. Rájuk nézve persze elviselhetetlen az iskolai fegyelem, a pontos, önfegyelmező munka, az állandóan lekötött figyelem. Panaszaik megértő fülekre találnak. Az ilyen szülők teremtik meg, — mondja *Münch* — a hangulatot az iskola ellen, a sajtó rendelkezésükre áll, ők veszik, olvassák, táplálják panaszaikkal az iskola ellen írt panaszos és vádló könyveket, regényeket és drámákat. Ők érzik leginkább az iskola nyűgét, mert ennek kvalifikációja nélkül gyermekeik elakadnak.

Aki figyelemmel kísérte a gondolatmenetet, észrevehette, hogy e támadások a hibát mindig az iskolában keresik s egy tényezőről, a *gyermekről* következetesen megfelelkeznek.

Fináczy Ernő a Magyar Paedagógiai Társaság XX. közgyűlésének elnöki megnyitójában „*A latin nyelv tanításáról*“ ¹ szól s kutatja azon okokat, melyek e nyelv tanításának eredménytelenségét okozzák. Több okot állapít meg. Az egyik, hogy nem fordítanak elég gondot a nyelvismeretre. A másik, hogy a tanárok nem kövtenek helyes módszert, nem igyekeznek óráikat élvezetessé tenni, a tanításban sokszor bizonyos „leketlenség“ uralkodik. A tanárképzésben, a tanári vizsgálatokban, a tankönyvekben is sok a javítani való. Az egész beszéden a klasszikus tanulmány nemes szeretete s bizonyos objektivitásra törekvés húzódik végig, mely a hibát lehetőleg nem másban, hanem a tanárokbán keresi. Azt hiszem, velem együtt sokan érezték, kik olvasták e beszédét, azt a sok igazságot, mely benne foglaltatik. De arról is meg vagyok győződve, hogy más is arra a gondolatra jutott, melyre én, hogy ebből a fejtegetésből megint hiányzik valaki, aki fontosán számító tényező: *a gyermek*. Fináczy tanárom volt. Tudom róla, hogy nem híve a manapság uralkodó beteges, energiátlanságra nevelő, gyermekimádó divatnak. Nem is szemrehányáskép, csak védelmül hivatkozom e hiányra. Tudom én azt, hogy bennünk, tanárokbán is sok a fogyatkozás, de ki kívánczodik belőlünk az a magunkat igazolni vágyakozó vallomás, hogy sokszor nemcsak bennünk, hanem a ránk bízott *gyermekanyagban* is sok a hiányosság: éretlenség a gimnáziumi tanfolyam meg-

¹ Magy. Paed. XXI. évf. 1912. 1. sz.

kezdésére, abszolút fegyelmezetlenség szellemi tekintetben, komolyabb munkára való hajlamtalanság, restség, fogékonytalanság. Hányszor áll az ember szinte tehetetlenül e fogyatkozások miatt. Agyontömik az iskolát tehetségtelen, vagy tanulásra hajlammal nem bíró tanulókkal. S legtöbbször ez az oka annak, hogy oly minimális művelődési anyagot lehet a tanulókkal közölni. A tanárok az ilyen tanulók tanításával meddő munkára vállalkoznak. A foglalkozási idő legnagyobb részét ezekbe kell beleölni, hogy valami eredményt lehessen elérni s ezalatt a jobb, tehetségesebb tanulók szinte tétlenségre vannak kárhóztatva, kénytelenek a bennük felhalmozott tehetség-energiát parlagon hevertetni. Egyik értekezlettől a másikig jóformán azzal telik el az idő, — mivel a szülők állandó kéréseikkel ostromolják a tanárokat, — hogy ezekkel igyekezzünk a tanulmányi előmenetelben esett csorbákat kiköszörültetni.

Összefüggnek az iskola ellen intézett támadások az eddig felhozott okokon kívül azzal a tünettel, mely korunk egyik jellemző vonása, t. i. *a tekintélytisztlet általános hanyatlásával*. A közéletben, az irodalmi-, a társadalmi-, sőt a családi életben is tapasztaljuk a régi értékek ingását. Alig van közéletünkben szereplő személy, kit meg ne gyanúsítanak, meg ne hurcolnának, meg ne vádolnának egyéni érdekről, önző célokról, kétségbe ne vonnák egyéni tisztességét, tehetségét, rátermettségét, hívatottságát, ne tulajdonítanak sokféle mellékkörülmény összejátszásának elért pozícióját. Az irodalmi életben a régi írók tekintélye erősen foszlóban van. Olyan támadásokban van részük örökké nagyoknak hitt íróknak, hogy az ember szinte meghökken. Eddig nagyra tartott íróink hagyományos tisztületét erősen kikezdték. Írják hangos szóval a nagy szentenciát, hogy műveik megértek a feledésre. A fiatalabb generáció új ideálokat tűz maga elé s abban a véleményben van, hogy sem az nem ér semmit, ami volt, sem az, ami van ; egyedül az a helyes, a szent, ami eljövendő.

Bizonyos forradalmi, tekintélyellenes szellem uralkodik, sőt egyre erősödik. Ez a szellem nem hagyta érintetlenül az iskolát sem. Mióta Ellen Key megírta könyvét a gyermek századáról, sokan úgy tekintik az iskolát, mint a gyermekek ellenségét, mely ellen írtó háborút kell indítani, mert rossz benne minden : a tanárok, a módszer, a tantárgyak. A gyermek fejét teletömik haszontalan, semmitérő ismeretekkel, régi, elavult fogalmakkal, nem engednek teret a gyermek egyéni kifejlődésére, elölnek benne minden öntevékenységet, tudásvágyat, megfigyelőképességet a gyermekneveléshez nem értő, mindenkit kaptafára húzó, tanulatlan, beszáradt fejű, kiaszott lelkű tanárok, kik akárhányszor a vigjátékok és regények, no meg a vicclapok torzalakjaivá zsugorodtak. Ezt olvassa a gyermek az irodalomban és a sajtóban, hallja a felnőttektől, látja a színpadon s csoda-e, hogy kapva-kap rajta, mert neki kedvez.

De nemesak a tanárok érzik meg ezt a szellemváltozást, hanem azon szülők is, kik elég bátrak arra, hogy a régi iskolát védelmükbe vegyék. Ők is megkapják gyermekeiktől, ha szorgalomról, kötelességről beszélnek nekik : eh, Kukliné prédikációi.

Az egész szellemváltozás bizonyos szellemi elernyedésre vezető vissza.

A kötelességérzet hanyatlása eredményezi sok esetben az egész mozgalmat. Hallottam egy apa nyilatkozatát, hogy ő gyertyafény mellett tiszta jeles volt, a fia pedig villanyfény mellett elbukik. E nyilatkozaton elgondolkodhatunk egy pillanatig. A gyermekek általában túlságosan jó, kedvező viszonyok között élnek, a küzdés szüksége nem acélozza meg akaratukat, nem erősíti energiájukat. Azt hiszik, hogy mivel kedvező viszonyok között élnek, nincs szükségük tanulásra, munkára, az ölükbe hull minden. Ez az akaratlanság, ez a szellemi edzatlenség az oka, hogy az eléjük tűzött feladatok megoldására nem éreznek magukban elég erőt, akaratot. Tapasztaljuk, hogy mindenki a gyermekeket sajnálja, munkájukat sokallja, az iskola kívánalmait, a rövidlátó tanárok túlkövetelései ellen szónokol. Egész természetes, hogy a könnyebb végét fogják s munka helyett lamentálnak. Szeretnék, ha elérnének valamit, de munka, küzdés nélkül. Az eredmény : hogy nem érvényesülnek, a megértetlen, elnyomott zsenik számát szaporítják.¹ Egy eléggé gyakori és sajnálatos tünethez vezet e jelenség bennünket s ez a diákttragédiák szaporodása. Ezekért az ódium természetesen mindig a tanárookra, az iskolára, az iskolai túlzott kívánalmakra hárul. Ha a *tárgyilagosság* és nem a *szenvedély*² vezetné az iskola ellenségeit ezen esetek elbírálásában, talán nem szórnák átkaikat, a megbotránkozás köveit az iskola ellen. Talán belátnák, hogy hibás a társadalom is, mely ápolgatja az ifjúságban az iskola és az iskolai kívánalmak iránti tiszteletlenség nevelésével a munka és küzdeni vágyás hanyatlását, a megértetlenség szentimentalizmusát. Igaza van a tanulókra vonatkozólag is Payotnak, hogy „valamennyi balsikerünknek s csaknem minden bajunknak ugyanegy oka van, s ez : akaratunk gyengesége, irtózás az erő kifejtéstől és főleg a tartós erő kifejtéstől.”³

Ha igazságosak akarunk lenni, az iskolában megindult, sőt bizonyos tekintetben nagyon is előre haladt a teherkönyvités processzusa. Ha a gyermek nem bír eredményt felmutatni, ha valamely tárgy tanítása nem vezet oly eredményre, amilyenre számítottak : általában a tárgyban, a módszerben, a tanárban keresik a hibát. Igaz, lehetnek a tárgynak olyan részletei, melyek nehezebb feladat elé állítják a

¹ Paulsen : Väter und Söhne. (Moderne Erziehung 5—25. 1.)

² Paulsen : Schuljammer und Jugend von heute. (Moderne Erziehung 36—37. 1.)

³ Payot : Az akarat nevelése. Ford. Weszely Ödön. Bpest. 1905. 1. l.

tanulókat, de ezeknek a megoldása sem horzsolja a lehetetlenség határait. Általában nagy a panasz, hogy sokat kívánnak a tanulóktól. Ezen a címen igen nagy a felzúdulás a „*túlterhelés*“ ellen. Nem kell nagyon messze mennünk, hogy e támadások élét egy kicsit tompíthassuk. 1903-ban még öt tárgyból kellett a tanulóknak írásbeli érettségi vizsgálatot tenniük, ma csak háromból. 1903-ban egy év alatt kellett két kötet irodalomtörténetet elvégezniük, ma két év alatt.

Az anyanyelv tanításában a grammatizálást az olvasmány nagyobb térfoglalása váltotta fel. Az első osztálytól fogva az olvasmányok elrendezése — néhány, tantervünkben nem tulságosan a tanulók szellemi fejlettségéhez, értelmi fokához és érdeklődési köréhez szabott kivételt nem tekintve — olyan természetű, hogy előkészít az irodalmi összefoglaláshoz az irodalomtörténetben s így e történelmi összefoglalást az irodalom ismerete alapján könnyebbé és élvezetesebbé teszi.

A latin nyelvben is feladták azt a célt, hogy a cicerói stílusra neveljenek, nyelvtani szörszálhasogató finomkodásokba öljék az időt és a tanuló energiáját. Ma az olvasmány a fő. Ez, azt hiszem, nem nehezítés. Így igyekeztek a latin nyelv tanítását inkább irodalmi, mint nyelvészeti célt tűzve ki a tanítás végpontjául, élvezetesebbé tenni. Sőt az alsó fokon olybá módosították a tanítási módszert, hogy lehetőleg közel álljon az élő nyelvek tanításához, beszélgető módszer váltotta fel a régi szörszálhasogatást. A kicsinyek olvasmányát tartalmilag úgy állították össze, hogy a megkönnyített, megjavított módszernek kellő és érdekes anyag állhasson rendelkezésére.

A német nyelv tanítása lehetőleg szemléltető alapon történik; sokkal több figyelemmel vannak a mindennapi társalgás fogalmaira s a nyelvtanulást szinte teljesen gyakorlati módszerrel igyekeznek könnyebbé, élvezetesebbé és így eredményesebbé tenni.

Másutt meg úgy segítettek, hogy az egy évre soknak bizonyult anyagot két évre osztották; vagy ugyanazon tárgy egyes ágai között a sorrend megváltoztatásával, a fokozatos haladás megvalósításával igyekeztek a tanulók munkáját megkönnyíteni.

Egyáltalán az iskola felhasznál minden rendelkezésére álló eszközök (kísérletek, szemléltető eszközök, preparátumok, képek stb.), hogy a tanulók munkáját megkönnyítse. Ebben néha elmegy addig a szélső fokig, melynek áthágása egyenesen veszedelmet jelent, mert ez az eljárás a tanulókat az önállóbb tevékenységtől teljesen elszoktatja, a „maguk lábán járás“-ban nem gyakorolja.

A könnyítés így részint a kívánalmak mérséklésével, részint a módszer javításával történt.

Erős az a törekvés, hogy a tanítási anyag revíziójával az iskola és az élet között nagyobb kapcsolatot teremtsenek s így az élet gyakorlati kívánalmait lehetőleg nagyobb mértékben tekintetbe vegyék.

Egyre erősebb az a törekvés, hogy a művelődésnek ma már csak történeti értékű elemeit szűkebb térre szorítsák s a jelen viszonyok tüzetesebb tárgyalásával a mai élet kívánalmaihoz közeledjenek.

Másfelől meglehetősen erős az az áramlat, mely az iskolatípusok szaporításával igyekezik nagyobb teret adni, főleg a felső osztályokban, a tanulóknak egyéni hajlamaik érvényesítésére.

Hogy tökéletes iskola sohasem volt, mutatja az a körülmény, hogy a pedagógia története állandóan reformtervekről számol be. A mai iskola sem tökéletes; ezt senki sem állítja, legkevésbé azok, kik ennek az iskolának aktiv munkásai. De tény, hogy a támadók jó részéből hiányzik az a komolyság, melyet ennek a fontos, generációkra jelentős ügynek megoldása megkívánna. *Ne támadás, javítás legyen a cél!* Ha az életben semmi sem tökéletes, az iskola sem lehet ilyen. Az iskola történeti fejlemény, mely a fejlődő idők bélyegét viseli magán. Aki a pedagógia történetében csak némileg is jártas, láthatja, mint alakult át időnként a tananyag, a módszer, a tanítók bánásmódja a tanulókkal szemben. Egy természetes. Az iskola nem tehet hirtelen ugrásokat. Neki meg kell várnia azt az időt, mikor a forrongó reformtörekvések bizonyos megállapodott, megérett alakot öltöttek. Mindnyájan érezzük, kik nem vagyunk elfogultak egy-egy tanulmányi ág érdekében, hogy a tanulmányi anyag egészében is és egyes részleteiben is reformra szorul, s aki igazságos, észre fogja venni, hogy éppen a tanárság körében erős részint a tananyagra, részint a módszerre vonatkozó újítások iránti érzék. Egymást érik az erre vonatkozó értekezések, megbeszélések. Helytelen tehát az a vád, hogy az iskola elzárkózik a haladás elől, csak annyi igaz, hogy az iskola felelőssége tudatában *óvatosan jár el*, megvárja, míg a felhozott nézetek bizonyos konkrét, általánosan elfogadott eredményre vezetnek.

A javításra való érzék mellett megvan a mai iskolában egy másik tünet, melyet Heinrich Lhotzky hangsúlyoz, a gyermekek „*egyenrangúság*”-ának az elismerése.¹ A gyermeket nem tekintik alattvalónak, a vele való bánásmódban kifejezésre jut a gyermekben az ember megbecsülése. Ennek megfelelően a tanulókkal való bánásmód is egészen más, mint régente volt. A tanárok ma nem ülnek olimpusi magaslaton, foglalkoznak a gyermekekkel, érdeklődnek viszonyaik iránt, igyekeznek hozzájuk közelebb férkőzni, a tanuló és tanár viszonyát bizalmasabbá, meghittebbé, közvetlenebbé tenni. Találkoztam szülőkkel, kik e tüneten csodálkozásukat fejezték ki, kik eléggé tudják e változást méltányolni, kik gyermekeiken tapasztalták, mily szívesen beszélnek gyermekeik az iskoláról, az iskolai életről. Mondják, hogy mily távolság választotta el őket csak néhány évtizeddel ezelőtt is tanáraiktól s mennyivel közelebb

¹ Die Seele deines Kindes. Ein Buch für Eltern. 46. l.

érezik hozzájuk magukat a mai tanulók. Sok tanulóról tudok, ki állandó érdeklődéssel viseltetik volt iskolája iránt, állandó érintkezést tart fenn volt tanáraival, értesíti őket élete egy-egy nevezetesebb mozzanatáról. Tudok tanulóról, ki idegen egyetemen folytatja tanulmányait. Ott csodálkoznak, midőn elbeszéli, mily benső, szinte baráti viszonyt tart fenn volt tanáraival. E tünetek arról tanúskodnak, hogy a tanárok jórésze arra törekszik, hogy az iskolát a tanulók számára otthonná, a munkát kedves foglalkozássá, a tanulók emlékeit az iskolai életről kellemessé, szellemét a művelődés ügye iránt fogékonnyá tegye.

Hogy ez nem mindig sikerül, talán nem múlik minden esetben az iskolán.

II.

Az iskolának vigyáznia kell arra, hogy a szülők tekintélyét a gyermekek előtt ne kisebbitse, velük szemben kritika gyakorlásától tartózkodjék, pedig elégszer lenne alkalma részint a gyermekek gondozatlan külseje, részint hiányos szellemi és erkölcsi irányítása, illetőleg ellenőrzése miatt. De nem teszi. E figyelemnek természetszerű következménye lenne *figyelem* a szülői ház részéről. Ennek azonban vajmi sokszor az ellenkezőjét tapasztaljuk. Az iskola konfliktusba kerülhet a tanulóval A félreértés elhárítása, a kedvezőtlen körülmények megszüntetése céljából nagy szükség van a szülői ház pártatlan közbelépésére. „*Nincs semmi, ami után a tanítótság úgy vágyakoznék, mint az összhang a szülői ház és az iskola között. Ez az összhang teszi lehetővé az iskola munkáját, a gyermekek helyes fejlődését*“, hangsúlyozza *Heinrich Lhotzky*.¹ Ugyancsak ő a gyermek lelke megmérgezésének mondja, ha a szülői ház megvetően nyilatkozik azon egyénekről, kikre gyermekei nevelése van bízva.² Akárhányszor olyan szülők részéről éri az iskolát a legkeményebb kritika, kik maguk legkevesebbet törődnek gyermekükkel.

A szülői háznak egy súlyos feladatot kell megoldania s ez : az *engedelmesség* kérdése. Ha ez a kérdés a szülői házban meg nem oldódott, nagyon nehéz az iskola szerepe, mert az ilyen gyermekekkel van legtöbb baj. Ilyenek a zsarnokokká hizott kedvencek, kik számára tűrhetetlenek az iskolának szigorúbb rendszabásai. A szülők csak hálások lehetnének, ha ilyen esetben az iskola pótolni igyekszik, amit ők tenni elmulasztottak, vagy megtenni elég erélyesek nem voltak. Az iskolai rend egyik eredménye a *fegyelem*. A másik a *munkára* való

¹ Die Seele deines Kindes 154. l.

² U. o. 156. l.

szoktatás. Itt is sok az anyag az összeütközésre. Sok gyermek nem tud, nem akar, vagy nem szeret tanulni, dolgozni. Természetes, hogy az iskola minden rendelkezésére álló eszközt: buzdítást, korholást, intést, rovást, buktatást felhasznál a cél, a tanulmányi előrehaladás érdekében. *A tudás mértékének megítélésében, a kifejtett munka megbecsülésében gyakran nagy az ellentét a felelőssége tudatában levő, a közvetlen és magasabb tanügyi ellenőrzés alatt álló tanár és az ilyen szempontból felelőtlen szülő között.* S ez az ellentét a szülő részéről akárhányszor olyan formában jut kifejezésre, hogy vele az iskola tekintélye erősen megtépázva jelenik meg a gyermek előtt. Az ilyen felfogást a szülő megtévesztésével, a gyermek kiaknázza a maga mentségére. Nagy baj, hogy akad szülő, ki semmi gondot sem fordít az iskola irtánti tisztelet ápolására. *A szülői ház egyik legszebb feladata volna az iskola iránti tisztelet és szeretet ápolása.* Sokszor hall a tanuló felnőttektől, vagy olvas itt-ott, főleg napi lapokban olyan nyilatkozatokat, melyek becsmérő hangon szólnak a tanárokról, lekicsinylik az iskola munkáját, kevésre becsülik a benne előadott művelődési anyag egyes részeit, s e nyilatkozatok éppenséggel nem alkalmasak arra, hogy a tanulóknak a tanulási kedvet fokozzák. Akad szülő, ki nem kíséri megértő szeretettel és figyelemmel az iskola munkáját. Akad, ki nem érti meg, hogy a tanárok eljárás módja a tanuló viseletéhez és szorgalmi előmeneteléhez van szabva és majd szerető, lelkesítő vagy buzdító, majd intő, dorgáló vagy szigorú, amint a tanuló és a nevelés célja érdekében egyik, vagy másik válik szükségessé. Akadnak szülők, kik gyermekük elnöklete alatt rögtön ítélő törvényszékké ülnek össze s egyoldalú információ alapján mondanak egyes tanárok, vagy az iskola munkájáról bírálatot. S ezzel vétének az ilyen szülők. Elvégre az iskola is csak ért a neveléshez és tanításhoz, hisz a benne működő tanférfiak pedagógiai és didaktikai oktatásban részesültek.

Régi igazság, hogy a nevelés-tanítás kérdése meglehetősen agyon-gázolt terület, mert ehhez mindenki ért. A nevelés olyan kérdés, melybe mindenki szakértelemmel, vagy ennek látszatával szól bele. Szinte már arra a meggyőződésre jut az ember, hogy egyesek mindenkit alkalmasnak tartanak erre a foglalkozásra, csak éppen azokat nem, kik a neveléssel és tanítással hivatásból foglalkoznak. „*Az iskola olyan intézmény, amelynek tökéletesítésén évszázadok óta a legkülönb fejek gondolkodtak s melynek üdvös fejlesztésén a legderekabb emberek vállaltak munkálkodtak.*“¹ Hogy nem tökéletes sem az iskola, sem a benne működő tanárok, azt a tanárok maguk tudják legjobban. Tévedhet, téved is az iskola, s tévedését, ha figyelmeztetik rá, készséggel helyrehozza. De elvárhatja az iskola, hogy tévedését az érdekelt szülők

¹ Heinrich Lhotzky: Die Seele deines Kindes 158. l.

közvetlen neki mondják meg s ne használják fel akár tudatosan, akár akaratlanul az ilyen eseteket a gyermek iskolatiszteletének megrontására.

A gyermek a napnak jó részét az iskolában tölti. Az volna a természetes állapot, hogy ide úgy jönne, mintha haza jönne; oly tisztelettel és szeretettel lépne át az iskola küszöbét, mint a szülői hajlékét. *E tisztelet és szeretet ápolása a szülői ház egyik legszebb feladata.*

A tanulóknak érezniök kellene, hogy tanáraik szüleik helyettesei, kiknek törekvése az ő szellemi és jellembeli kifejlődésük lehető jó eszközlése, hogy ne csak korban haladjanak előre, hanem a szellemi és lelki műveltségben is. Érezniök kellene, hogy a tanárok nem csak akkor szolgálják e célt, mikor őket buzdítják, velük szemben elismerésüket fejezik ki, hanem akkor is, mikor hanyagságuk, vagy helytelen viselkedésük miatt őket korholják, vagy büntetik.

Az volna a legörvendetesebb jelenség, ha nem csak azt a helyet látnák az iskolában, mely az érette nyilvánító bizonyítványt adja, hanem azt a helyet, mely serkentő, óvó, irányító munkájával s gondoskodásával őket gondolkodásban, életfelfogásban valóban meg is *érleli*; ha azt a helyet látnák az iskolában, mely felruhazza őket azon morális és szellemi vértességgel, mely őket az élet harcainak bátor és becsületes megvívására képesíti. Ha ilyen érzülettel volnának eltelve az iskola iránt, ez nem maradna előttük közömbös hely, hanem olyan szentély lenne, melyben életüknek egy szép, alapvető kora telt el, mely az emberi társadalom hasznos tagjaiul nevelte őket. Ilyen neveléssel mennyit lendítene a szülői ház az iskola nevelő- és tanító munkáján, mennyire biztosítaná a tanári kar tagjai számára azon erkölcsi tekintélyt, melyre a tanítás-nevelés munkájában oly szükségük van. Kérem a szülőket, ne engedjék magukat egyes műkedvelő pedagógusok hozzáértést színlelő, legtöbbször az avatatlanok elbizakodottságával beszélő fecsegéseitől befolyásoltatni. Ha megkérdeznék ezeket, hogyan lehet segíteni, nyugodtak lehetnek, hogy éppen tőlük nem nyernének aggodalmaikat, kétségeiket lecsillapító feleleteket. Könnyű intézményeket támadni annak, ki sem a létrehozásban, sem a fentartásban, sem egy jobb létrehozatalában közre nem működött, szóval felelőtlen fél. Nyugodtak lehetnek a szülők, hogy az iskola az adott viszonyok között becsületesen igyekszik megoldani tanító- és nevelő munkáját. Legyenek bizalommal az iskola iránt, támogassák megértő közreműködéssel, kísérik jóakaró figyelemmel az iskola munkáját, ne mondjanak róla egyoldalú információ alapján ítéletet, hallgassák meg a tanárok véleményét is, s ezzel sok keserű félreértés csírájában fojtódik el, sok alaptalan vádaskodás küszöbölődik ki és sok túlzott ítélet száll le kellő értékére. „Ne ítéljetek a látszat szerint, hanem ítéljetek igazságosan.“ (János 7, 24.)

Az iskolának két adománya van, az egyik a *fegyelem*, a másik

a *munka*.¹ A fegyelmet vannak hivatva szolgálni az iskolai *törvények*. *Ezek tiszteletben tartása az iskola iránti tisztelet kifolyása*. Azt tapasztaljuk általában, hogy némely szülő nagyon szívesen lazít e törvények kötelező erején s ezért elég gyakran támad az iskola és a szülői ház között félreértés. Pedig e törvényeknek is megvan a pedagógiai jelentőségük. Hozzászoktatják a gyermekeket ahhoz, amit sokan csak az életben és sokszor csak fájdalmas tapasztalatok árán tanulnak meg, hogy az ember csak bizonyos meghatározott keretek között mozoghat. A törvények iránt való engedelmesség sokszor az egyéni lázongó indulatok megfékezésének eredménye s akárhányszor győzelem egy sikerrel végigharcolt belső harc után, — tehát az önfegyelmezetség jele. — Tény az, hogy az emberi közös életben senki sem érvényesítheti korlátlanul az akaratát. Figyelemmel kell lennie másokra, nem szabad háborgatnia mások érdekköreit. *A gyermeknek meg kell tanulnia, hogy vannak határok, melyek az egyéni akaratnak gátat vetnek*.² Ezeket a korlátozó körülményeket képviselik az iskolai törvények. Ezek tiszteletére nevelve a társadalmi békés haladás csíráit ültetjük el a gyermeki lélekben. Ilyen felfogással nem értelmetlen, szabadságkorlátozó intézkedések e törvények, hanem előkészítők az életre.

Ha most rá nem neveljük a gyermeket arra, hogy cselekvési szabadságuk korlátozott, hogy nemcsak ők léteznek, hogy másokra is ügyelniök kell, érdekeiket mások érdekeinek sértésével nem érvényesíthetik; hogyan kívánhatjuk, hogy az életben kellő fegyelmezettséggel bírjanak a mások jogainak, jogos érdekeinek a magukéval való megbékéltetésére.

Magasabb szempontból tehát az iskolai törvények tiszteletével általában a törvénytiszteletet neveljük a gyermekben s ez fontos dolog, mert az egész társadalmi rend a törvénytiszteleten épül fel.

Ha a szülők ily szempontból fogják fel és magyarázzák gyermekeik előtt az iskola fegyelemteremtő szabályait, s ezek megtartásában az iskolának segítségére lesznek, meggyőződésem szerint okos tanácsal eresztik ki gyermeköket az életbe. Aki bele tud látni ezeknek az iskolai törvényeknek a lelkébe, beláthatja, hogy a tanulóifjúságért való aggodás és nem a rendőri ellenőrzésre való törekvés sugalmazta őket. Ezek a törvények vannak hivatva arra, hogy a tanulókat a társadalomban, az iskolához s egymáshoz való viszonyukban irányítsák. Ha büntetnek is, ez sem megtorló szándékkal, hanem a további ballépéstől való visszatartás céljából történik.

Ha minden szülő így fogná fel e törvényeket, ha a paragrafusok

¹ Heinrich Lhotzky: Die Seele deines Kindes. 166. l.

² Paulsen: Alte und neumodische Erziehungsweisheit. (Moderne Erziehung 88. l.) Notwendigkeit, ἀνάγκη.

mögött rejtő szellemet nézné, készséggel szerezne érvényt az iskola tekintélyének e törvények megtartásával. De vannak szülők, kiket elkapott a tulságos engedékenységre hajló modern irányzat. Mindent megengednek a gyermekeknek, mert az újabb pedagógiai szentimentalizmus befolyásolja őket. Ennek az iránynak hátrányos tünetei jelentkeznek is már az ifjúság fegyelmetlenségében, kora érettségében, akárhányszor megdöbbentő cinizmusában. Ezen irányzattal szemben egyedüli helyes út a *szigorúbb szellemű* neveléshez való visszatérés.¹

III.

A mai pedagógiai mozgalmak jelentékeny része az erkölcsi neveléssel foglalkozik. Mindenki belátja, hogy az erkölcsi nevelés elhanyagolása nagy veszedelmeket rejt magában. „*Az értelem képzése jellemképzés nélkül veszedelmes dolog: az értelem eszköze a jó, vagy rossz akaratnak.*“²

A túlzott értelmi képzés a nevelés munkájának háttérbe szorításával, a jellemképzés elhanyagolásával megteremtette a képzett, de megbízhatatlan emberek nagy számát. Ma már általános az a vélemény, hogy az erkölcsi képzés, a jellemfejlesztés szinte fontosabb, mint az elme kipallérozása. Sok szépen képzett elme jutott karakter hiányában zátonyra s e hajótöröttek győzték meg a pedagógusokat arról, hogy a jellemképzés munkáját nem lehet eléggé hangsúlyozni, „mert a fejsze már a fák gyökerére tétetett.“ (Máté 3, 10.)

Az első feladat *az akarat edzése a jó szolgálatában*. Akarata az állatnak is van, de őt ösztöne irányítja. Az embert a nevelés emeli az állat fölé, ez teszi emberré, mikor rászoktatja, hogy cselekvéseiben ne az ösztön, hanem az értelem, magasabb szempontok vezessék. Az akarat, mint minden erény, gyakorlás eredménye. A nevelésnek az a feladata, hogy az akarat gyakorlásában segédkezet nyújtson, az akarat gyakorlására alkalmakat szolgáltasson.

Fontos tényező az akarat morális képzésében a *lelkiismeretesség* nevelése. Olyan embereket kell nevelnünk, kik a lelkiismeret szavára hallgatnak. Az ilyenek azután felelősséget mernek majd vállalni szavaikért és cselekedeteikért. Az ilyenek törvényt ülnek magukon s szigorú kritikussai és bírái lesznek önmaguknak. Rá kell nevelnünk a tanulókat, hogy többet foglalkozzanak magukkal, lelkivilágukkal. A lelkiismeretesség eredménye: önismeret, önkritika, önfegyelmzés.

Az önfegyelmzés a férfiaság jele. „A férfiaság csak önfegyel-

¹ Paulsen: *Alte und neumodische Erziehungsweisheit (Moderne Erziehung 87. l.)*

² Paulsen: *Pädagogik 59. l. Berlin, 1912.*

mezés útján fejlődik ; a legkeményebb önfegyelem pedig a leggyőnédebb lelkiismeretből fakad. Minden igazi férfiaság alapja tehát a lelkiismeretesség kultusza¹.

A mai társadalmi viszonyok között úgyszólván alig jut az embernek ideje arra, hogy magával foglalkozzék. Akár be akarjuk vallani, akár nem, „*félünk magunkkal lenni*“. Csak azt az időt tartjuk kellemesen eltöltöttnek, melyet szórakozással töltünk. „Izgalmas, de egyszersmind üres életet élünk“.² S mivel emyire félünk magunkkal foglalkozni, nem ismerjük magunkat, sem erényeinket, sem fogyatkozásainkat, sem képességeinket, sem erőink természetes határait s ennek az önismeretlenségnek kifolyása az a *kritikátlanság*, mellyel beszélünk és cselekszünk.

Nagyon fontos, hogy a gyermekeket rászoktassuk arra, hogy kritikával kísérjék beszédüket és tetteiket. Mennyi szeretetlenség, mennyi kiméletlenség, durvaság, mennyi igazságtalan ítélet, mennyi helytelen, elhamarkodott, sértő, hiányos belátással elkövetett cselekedet szünnék meg azzal, hogy urai és bírái volnánk önmagunknak.

Ne gondoljuk, hogy a gyermekeket erre nem lehet rászoktatni. A gyermek gondolkodik, ítéletet mond, helyesel, vagy helytelenít. Ha másokkal szemben kritikát gyakorol, rá lehet szoktatni arra is, hogy kritikusa legyen saját magának, ha megértetjük vele, mekkora foka az önuralomnak az a jelenség, hogy az ember indulatai, szenvedélyei, ösztönei, szavai és cselekedetei urává lesz. *Az ilyen ember a szabad ember*. Erre első sorban jó példát kell adniok azoknak, kik a gyermek nevelésével foglalkoznak. De méltán hangsúlyozza Foerster³ hogy nem elég a szép példa, a prédikáció. *A gyermeknek meg kell magyaráznunk, hogy a saját viszonyai között miként valósíthat meg valamit*. Nem elég az értelem felvilágosítása ; ez mitsém ér *az akarat tette bírása* nélkül. Az erkölcsi nevelés lényege a gyermek részéről az *önkéntes közreműködés*. A gyermek figyelmét fel kell hívni arra, milyen hatással vannak, milyen következménnyel járnak cselekedetei. Ezzel neveljük benne az önkritikát és a *felelősségérzetet*, a lelkiismeretességet. Egy könnyelműen odadobott szó, egy vállrángatás, egy ajkbiggyesztés, egy elutasító mozdulat mily hatással lehet másokra ! Sokszor mondjuk : nem tudom, miért neheztem, tudtommal nem bántottam meg. Csak nem emlékszünk rá, mert nem kísértük figyelemmel magunkat. Az önkritika, az önuralom kifolyása *a figyelem, a türelem, méltányosság, igazságosság* mások iránt.

¹ Fr. W. Foerster : A keresztény és modern pedagógia. A Szociális Missió-társulat Értesítője. II. 1912. 14. 1.

² Payot : Az akarat nevelése. 12. 1.

³ Fr. W. Foerster : Jugendlehre. Berlin ; 1910. 12. 1.

Ne az legyen a fő előttünk, hogy gyermekeink csak azokkal a külsőségekkel rendelkezzenek, melyek a társaságban való forgásra képesítik őket. Erre vonatkozólag szomorú tapasztalataink lehetnek. A társasági tónus sokszor olyan, hogy sok társaságbeli embert nem lehet műveltnek nevezni. Ez a szó nem külső rutint, hanem belső nemesiséget, u. n. *úri gondolkodást s érzést jelent*. Az olyan ember, aki durva, kiméletlen, szeretetlen, alacsony gondolkodású, ösztöneinek rabja, nem úri ember, ha akármilyen élesre van is vasalva a nadrágja, akármilyen fényes is a cilindere, akárhány nyelvet is beszél s akármilyen előkelő társadalmi helyzetet foglal is el. Az ilyen embernek fogalma sincs arról, hogy szavaival, tetteivel, viselkedésével milyen fájdalmat okozhat azoknak, akikkel érintkezik, micsoda értékcsökkenést érhet el magára nézve abban a körben, melyben mozog. S mindez arra vezethető vissza, hogy nem ura, nem kritikusa magának és tetteinek, nem foglalkozik magával.

A lelkiismeretes embernek van ereje arra, hogy ne takarózzék mással, viselje cselekedeteiért a felelősséget. A lelkiismeretes ember egyenes ember, nincs mitől félnie, nincs rejtegetni valója, mert igaz úton jár. Meg kell győznünk a ránk bízott tanulókat, a szülőknek gyermekeiket, hogy a hazugság, a felelősség alól való kibúvás, gyávaság. Ha elkövette valaki a rosszat, legyen ereje tette kellemetlen következményeinek elviselésére. Ez az egyenesség, a férfiaság.

Férfias dolog a meggyőződés bátor követése, a bátor színvallás, a gerincesség; ellentéte a meghunyászkodás, a gyáva gerinctelenség.

Az emberek túlságosan sokat törődnek azzal, miként vélekednek felőlük mások. Nem lehet közömbös semmi esetre sem, jó, vagy rossz véleménnyel vannak-e felőlünk embertársaink, de gondolkodásunknak, cselekedeteinknek kizárólagosan mások véleménye szerint való irányítása a legnagyobb önállótlanásnak, a meggyőződés teljes hiányának a jele. Mindenesetre szigorú kritika tárgyává kell tennünk u. n. meggyőződéseinket s ha lelkiismeretes vizsgálat után arra az eredményre jutunk, hogy más útát nem követhetünk, járjuk a magunk útját s ne tegyük a magunk véleményét, eljárás módját másoktól függővé. Meggyőződése valamely irányban csak annak lehet, ki lelkiismeretes vizsgálat alá veti önmagát. Erre kell ránevelnünk az ifjúságot. A nevelés abban csúcsosodik ki, hogy a gyermeket arra képesítsük, hogy *önálló legyen, saját útját járja*.¹

Az ember véleményére, ítéleteire, cselekedeteire nagy hatással van környezetének, társaságának felfogása, a tanulók viselkedésére társaiknak róluk alkotott ítélete. Sajnos, ez az ítélet nem felel mindig a pedagógiai céloknak. Sokszor tapasztaljuk, hogy néhány hangadó,

¹ Heinrich Lhotzky: Die Seele deines Kindes. 44. l.

ki érték dolgában legtöbbször nem a jobbak közé tartozik, károsan befolyásolja, akárhányszor terrorizálja a többit, s ennek az az oka, hogy a vele ellentétes véleményen állónak nincs meg az a bátorsága, hogy a benne élő jobb meggyőződést kövesse. *Nem szabad, mert az igazi szabadság az egyedül helyesnek megismert meggyőződés követésében áll.* Sokszor előfordul, hogy ez a néhány hangadó szinte rányomja a maga lelke bélyegét az osztályra.

Nem régen hallottam egy úri embertől, hogy a magyar társadalomnak nagyon kicsi a *kivető ereje*, csekély a bátorsága ahhoz, hogy a szájasok s legtöbbször egyúttal selejtesek terrorizmusától függetlenítse magát. Ugyanezzel a jelenséggel állunk szemben akárhányszor az iskolában is, ahol igazán uralkodhatnék a szó szoros értelmében vett arisztokrácia, a jók csoportja.

A szervezet kidolgozza, eltávolítja magából a káros anyagokat, pl. izzadás alakjában. Ez a természeti jelenség útmutatásul szolgál nekünk. A jók csoportjának is meg kellene, hogy legyen ez az eltávolító, ez a kivető ereje. Nem arról van szó, — mivel morális célról beszélünk, — hogy az ilyen a szó szoros értelmében a társadalom, az osztály kivertje legyen, csak arról az erőről, mely lehetővé teszi, hogy az ilyen a jobbak felfogását, ítéletét magára nézve kötelező erejűnek ismerje, ő alkalmazkodjék a jobbakhoz s ne legyen meg benne, — mivel a jókban nincs meg a kellő bátorság a meggyőződés szabad, férfias követésére — a saját, rosszabb felfogásának kierőszakolására terrorizáló erő. Erre a bátorságra, a jobb meggyőződés követésének bátorságára, melyet szabadságnak, a környezettől való függetlenségnek, önállóságnak nevezünk, kell a szülőknek és tanároknak a gyermekeket ránevelniök. Az emberben tulajdonkép két ember van. Az egyiket beszélni halljuk és cselekedni látjuk; a másik, aki beszéltet és cselekedtet, a belső ember; ez láthatatlan. Nem tudjuk legtöbbször, micsoda motivumok behatása alatt beszél, vagy cselekszik más. Az egyenesség, a férfiaság, a meggyőződéshez, a magához való hűség abban határozódik meg, hogy ez a két ember egy és ugyanaz legyen.

Akárhány családban általános divat a *hízélgés*. Vannak szülők, kik hízelegnek, agyonbecézik gyermekeiket s ugyanezt várják gyermekeiktől. Talán nem mindig vezet ez kedvezőtlen eredményre, de akárhányszor a *képmutatás* forrásává lesz. Tapasztaltam, mily kedvezőtlen benyomást tesz akárhány gyermekre, ha folyton kényeztetik, produkáltatják. Hány egészen kicsiny gyermek lelki fejlődése terelődött ilyen úton helytelen irányba! Elvégre a szeretet nem tételezi fel ezeket a helytelen külső nyilvánulatokat. Tény az, hogy a gyermek ezek nélkül is észreveszi, hogy szeretik. Inkább arra vigyázzanak a szülők, hogy gyermekeik bizalommal legyenek hozzájuk; hogy elmondhassák nekik apró bánataikat, örömeiket, életük egyes apró eseményeit, tapaszt-

talait és benyomásait, feltárhassák érdeklődési körüket. Ezzel nyerik meg leginkább szeretetüket, ezzel nyernek legtöbb anyagot és alkalmat lelkiviláguk irányítására, bizalmas megbeszélésekre, melyek akár-hányszor döntő befolyással lesznek a gyermekek lelki fejlődésére. A legtöbb gyermek észreveszi, hogy bizonyos előnyöket csikarhat ki magának hízéssel s ennek állandó gyakorlása rövidesen mesterré teszi őt a tettetésben, képmutatásban. Mindenki tapasztalhatta, hogy vannak gyermekek, kik hízésgben vetekednek a macskákkal. Az ilyenekről szokták mondani, hogy nem lehet tőlük semmit se megtagadni. Kicsiny korukban a kicsit s ennek természetes fejleményeként nagy korukban a nagyot sem. Nem, mert észrevették, hogy ez a fegyverök, ez az erejük s ezt bőven kiaknázzák, ha érdekeik úgy kívánják. Figyeljük meg csak az olyan gyermeket, kit ajándékkal, vagy más kedvezéssel szoktak sírás közben elhallgattatni. Nem kezd-e mindjárt bömbölni, ha kéressel nem sikerül elérnie, amit el szeretne nyerni. Már Rousseau figyelmeztetett bennünket, hogy tiszteljük a gyermek könnyeit, ha valami szükségletének ad velök kifejezést, de ne engedjük, hogy ezek a gyermek fegyvereivé legyenek velünk szemben.

Ezt a hízégsi tünetet legjobb kiküszöbölni, többet árt, mint használ. Szeretni is okosan kell. Az ilyen apró, sikerre vezető képmutatások eredménye az egyenesség, az őszinteség igazi, erős ellentéte: a tudatos, szándékos, a magunk megtagadására kész képmutatás. „Mindaz, aki bünt cselekszik, szolgája a bűnnek“, mondja az Irás (Ján. 8, 34.). A képmutató is előbb-utóbb szolgája lesz szokássá vált rossz tulajdonságának. Az élet a gondolkodó embernek ezerszámra szolgáltatja e tekintetben a meggyőzőnél meggyőzőbb tényeket.

A képmutatással rokon a *stréberség*, melynek lényege az, hogy másnak: értékesebbnek, hasznavehetőbbnek, különbnek tüntesse fel magát valaki, mint a milyen, hogy ezzel mások fölébe kerekedjék. Egyike ez azon veszedelmes dudvaneműeknek, melyeket szorgalmasan kell irtogatnunk, hogyha rájuk a gyermek lelkében hajlandóságot fedezünk fel. Egyáltalán szoktassuk rá a gyermeket arra, hogy ne kerülő úton, hanem a maga emberségéből válják valamivé. Ezzel több jót teszünk vele, mintha az ellenkező hajlandóság ápolásával esetleg pillanatnyi sikereket éretünk el vele, mert beleplántáljuk az *önbecsülésnek*, az egyenes út szeretetének, a nemes ambiciónak csírait. S ez mindig fontosabb, maradandóbb és boldogítóbb eredmény, mint annak tudata, hogy erőszakos, igaztalan előrejutásával mennyi emberben rontotta le a saját becsülését.

Irtogatnunk kell a gyermek lelkéből a *hazudozásra* való hajlandóságot. Ha a *hazug fiúról* szóló mesét elmondjuk neki, ne a *külső eredményt* domborítsuk ki. t. i. azt, hogy széttépték a farkasok, hanem azt a *belső*, az ő sorsára igazában döntő fontosságú *változást*, mely a

munkások lelkében végbement: azt, hogy ezek előtt *hitélet vesztette* hazudozásával; ez a hazug fiú igazi büntetése.

Egyáltalán bele kell nevelnünk a gyermekbe azt a tudatot, hogyha hazudozásával sikerült is esetleg valami eredményt elérnie, ez az eredmény nem ér fel azzal a veszteséggel, mely azzal érte, hogy hitélet sokak előtt lerontotta. *Ez a belső hatás, melyet cselekedeteink másokra gyakorolnak, a fontos.*¹

Legelső követelmény, hogy a szülői házban uralkodjék az őszinteség. Ha a gyermek látja, hogy a szülők nem őszinték egymáshoz s azokhoz, kik velük érintkeznek, alkalmazkodik a családban uralkodó szellemhez s ezzel egy egész életre szerencsétlenné lehet. Bajos megállni, ha ezen a lejtőn elindult valaki. A szülők, általában a környezet, talán sokszor tudatában sincsenek annak, hogy e tekintetben milyen felelősség terheli őket.

Az első feladat tehát — az iskola és a szülői ház közös feladata — az akarat irányítása a jó szolgálatában: a lelkiismeretesség, önkritika, önfegyelmzés, felelősségérzet, egyenesség és férfiaság ápolásával.

IV.

A második feladat, szintén az iskola és a szülői ház közös feladata, az akarat nevelése a munka, a kötelességérzet érdekében. Célunk, hogy *férfiakat* neveljünk, s egész nevelési rendszerünket e cél érdekében kell berendeznünk.

A testi nevelés szükségességének jelszava zúg végig a Kontinensen. A cél az, hogy az ifjúság erős testű, erős idegzetű legyen. Ezzel párhuzamosan kell haladnia egy semmivel sem kisebb jelentőségű nevelési célnak, s ez: *kitartó, erős akarat nevelése a szellemi foglalkozás érdekében.* Az izmoknak, ha azt akarjuk, hogy ruganyosak, acélosak, edzettek legyenek, állandó gyakorlásra van szükségük. Nem szűnnek meg hangoztatni, hogy *kitartásra* van szükség. S csodálatos, hogy mikor ugyanezt kellene tenni a szellemi munka érdekében, akkor nem fokozzák a gyermekek *bátorságát, bizalmát*, hanem a feladatok nagysága ellen támadnak s ezzel *meghátrálásra* nevelik őket. Aki komolyan figyeli az ifjúság fejlődését, kettőt vehet észre: *az egyik a sportért való szinte határtalan lelkesedés, a másik a komoly szellemi munkától való irtózás.* Ez az idők jele, a felnőttek hibája, a felnőttek felfogásában nyilatkozó ellentét eredménye. Azt mondják, erős generációra van szükség. Igaz. Ez az erő azonban ne csak a testi, hanem a szellemi erők fokozásában, edzésében is nyilatkozzék. Itt is arra van szükség,

¹ W. Foerster: Jugendlöhre. 66. l.

hogy a gyermeket kitartásra neveljük. Az akarat nem velünk született adomány, hanem állandó gyakorlás, apróbb akaratú erőfeszítések eredménye. Rá kell szoktatnunk a gyermeket arra, hogy ne riadjon vissza apróbb akadályok láttára; gyűrközzék neki, izzadjon kissé s akkor fáradságát siker koronázza. Ne féljünk attól, hogy a gyermeket esetleg nehezebb — persze erejét felül nem haladó — feladat elé állítjuk. Az az öröm, melyet egy nehezebb példa megoldása, egy nehezebb, szövevényesebb szöveg lefordítása, egy több gondolkodást igénylő részlet megértése és megtanulása után érez, jutalma az erősebb munkának s bátorítás hasonló, esetleg még nehezebb feladatok megoldására. „Minden örömmel fáradtság az ára, minden gyönyör munkába kerül.”¹ Ilyenkor az egyedüli helyes eljárás a bátorítás, a buzdítás, nem az elriasztás. Ilyen apróbb akaratú próbák eredményezik az akadályokkal bátran szembeszálló akaratot.

A legtöbb gyermek érdeklődik a modern technika vívmányai iránt. Akárhányan vannak, kik szeretnek a nagy felfedezők, tudósok gondolkodók, általában a nagy emberek életével foglalkozni. E hajlandóságuk ismerete hatalmas eszköz az akarat s ezzel a szellemi foglalkozás iránt érzett szeretet ápolására. Itt a repülőgép problémája, a gépek, a természettudomány csodái. Nyújtsunk a gyermekeknek bepillantást ezek létrejöttének, fejlődésének történetébe; abba a nagy, akárhányszor századokra visszanyúló szellemi láncolatba, abba a szakadatlan energiafolyamatba, mely a kezdők mosolyt keltő ábrándjait valóra váltotta. „Nem az akaratere-e az az igazi eszköz, amellyel az ember minden szépet és nagyot alkotott?”²

Ezekből az erős akaratra valló tényekből ki kell ragadni a *nevelő mozzanatot* s át kell ültetni a gyermek körülményei közé. Ezekből a példából látja, hogy a civilizáció, mely az ember életét kényelmesebbé teszi, az embert a természet titkaiba való bepillantásra képesíti, a tudomány fejlődésével szellemi látókörét egyre tágitja, hosszú fejlődés, sok-sok ernyedetlen akarattal dolgozó ember munkájának eredménye. El lehet ilyen alkalmakkal a gyermekkel beszélgetni arról, hogy e nagy férfiak azért értek el oly nagy sikereket, mert nem csüggedtek, bátran szembeszálltak az akadályokkal. *A sikernek az alapja a kitartás.* Aki nem ijed meg az iskolai feladattól, ha nehezebbnek látszik, hanem megbirkózik vele, erős ember, kitartó ember, boldogul. „Aki azonban kitart mindvégig, az üdvözülni.” (Máté 10, 22.)

Ily megbeszélések után nem is fogja a gyermek az előtte álló, — ismétlem, — erejéhez mért feladatokat oly nehezeknek találni. De ha ahelyett, hogy buzdítanók, a feladat nagyságán csodálkozunk,

¹ Payot: Az akarat nevelése 5. l.

² U. o. 13. l.

a gyermek előtt felőle rosszalóan nyilatkozunk, őt megoldására képtelennek tartjuk, nem bizalmat, bátorságot, hanem csüggedést, elkeseledést nevelünk bele.

Ha erős generációt akarunk, neveljük bele erős, előretörő akaratot, munkaszeretetet, ne rezignációt, gyáva csüggedést, meghátrálást. Ne csak a teste legyen egészséges és edzett az új generációnak, hanem a lelke is legyen erős és fegyelmezett.

Ebbeli törekvésünknek egyik akadályát a közvélemény káros befolyásában látom. Tény az, hogy a munkakedv általában erős hanyatlást mutat. Ez az általános szellem nem marad hatástalan a gyermekekre sem. Ha állandó panaszt hall környezetében a munka ellen, vajjon kedvet kaphat-e hozzá.

Akárhány gyermek a nagyok előítéleteivel terheltén jön az iskolába. Hány gyermeket rémitenek el előre, hogy ez, vagy az a tárgy nehéz. Ez mindenestre elcsüggesztőleg hat. A munkának lényege, hogy az ember az erejében bizakodjék. Igaz, jó, ha a gyermeket rászoktatjuk arra, hogy ismerje képessége határait, hogy erejét felülmuló munkára ne vállalkozzék, mert ennek visszahatása a test és szellem fejlődése szempontjából egyaránt káros és sikertelenség esetén a gyermeket reményvesztetté, sokszor egészen kétségbeesetté teszi: de bátorságát előre elvenni vétkes könnyelműség. Helyesebb, okosabb a gyermekeket buzdítani, a pillanatnyi nehézségek nyomán kelt bátortalanságukat eloszlatni. Bele kell nevelni a gyermekbe azt a hitet, hogyha akar, el tud végezni nehezebb feladatot is.

Nem tartom helyesnek a mostanában különösen lábrakapott irányzatot, mely a gyermek jelenét csupa napsugárból akarja megszöni. Igaz, hogy az *öröm* életünk napsugara, s távolról sem akarom azt, hogy a gyermeknek ne legyen benne elég része, de túltengésnek tartom azt a törekvést, hogy ennek örve alatt a gyermeket minden terheesebb feladat alól feloldjuk. Azt hiszem, ez az irányzat nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a gyermekek lelkében annyira elharapódzott a *szórakozás* utáni vágy. Komoly szülők szájából hallottam, hogy ez a tünet egyenesen aggasztó. Lehet, hogy az ultramodern pedagógusok mosolyognak ezen a panaszon, de ez nem változtat a tényen.

Meg vagyok győződve arról, hogy a régebbi diákok élete sem volt örömtelen s a maguk egyszerűbb viszonyai között ezek is megtalálták az öröm forrásait. A fejlettebb technikai kultúra több alkalmat s módot nyújt a szórakozásra, de azt hiszem, a sok kínálkozó alkalom e téren kedvezőtlen eredményekre fog vezetni. Ezerszer tapasztalt tény, hogy a kielégített vágy új vágyakat kelt s minél több alkalmunk lesz a szórakozásra, annál inkább felhasználjuk ezeket az alkalmakat s annál kevesebb hajlamot fogunk érezni komolyabb természetű foglalkozásokhoz. Mindenfelé hallja az ember, hogy a gyermekek agyon

vannak terhelve. Ezt olvassuk az újságokban, pedagógusok munkáiban, ezt halljuk a szülők, általában az érdekeltek nyilatkozataiban. S mit tapasztalunk? Talán azt, hogy a gyermekek összeroskadnak a teher alatt, vagy belebetegszenek az erős munkába? Aki elfogulatlan figyelemmel kíséri a tényeket, tapasztalhatja akárhány tanulónál, hogy nagyon bőven használja az időt szórakozásra, haszontalan időfecsérlésre. Ha emellett nem jut elég idő kötelességei elvégzésére, azt talán még sem lehet az iskola számlájára írni.

Hogyan akarjuk, hogyan merjük az iskolából kikerült ifjaktól megkivánni, hogy feladataikat kitartással, erős akarattal oldják meg, ha az akarat acélozására a gimnáziumi tanfolyam éveit felhasználni elmulasztjuk. Hogyan merünk csodálkozni azon, hogy az akaratlanság áldozatai, a derékon tört existenciák egyre szaporodnak; ha komoly munka helyett álutakon igyekeznek sokan életüket fentartani, vagy akarat híján, a küzdelemhez erőt nem érezve egyenesen eldobják maguktól. Hogyan merjük kívánni, hogy tudjanak dolgozni, ha a munkát velük meg nem szeretettük; hogy lemondjanak, vágyaikat fékezék, ha azt kívánjuk, hogy minden vágyuk kielégíttessék, egyre fokozódó igényeik gátat ne ismerjenek. Ha a komoly munka szeretetére nevelnők az ifjakat, éreznék az *idő értékét* s kevesebbet szentelnének belőle az u. n. *szórakozásokra*, melyek legtöbbször bizonyos ürt hagynak az ember lelkében, mert a velük járó öröm pillanatnyi, nem tartós. Ez a magyarázata annak, hogy a komolyabb természetű tanulók időnkint vágyakoznak a magány után, magukkal óhajtanak foglalkozni, tartósabb örömet biztosító foglalkozásokat keresnek. Helyes Paulsen megfigyelése¹, hogy a sok könnyítésre való törekvés, a gyermekeknek a munkától való féltése mellett is, *a mai ifjúságot bizonyos nyugtalanság, elégedetlenség jellemzi*, míg a régi, szigorúbb szellemű iskola tanulóinak jellemvonása a nyugodtság és vidámság volt. Elvégre előbb-utóbb elérkezik az ilyen örömök után a visszahatás, a könnyű időtöltés nyomában járó kiábrándulás, bizonyos lelki csömör érzete.

Szó sincs róla, nem lehetséges, hogy mindig állandó lelki feszültségben legyünk, de a művelődés elemeit tanuló gyermekeket rá kell nevelnünk arra, hogy élvezeteik is disztíngváltabbak legyenek, tartós lelki örömeiket biztosítsanak: szellemi élvezetek legyenek. Ezt csak úgy érzük el, ha a szellemi munka a gyermekre nézve élvezetté válik.

A másik feladat a kötelességérzet megszilárdítása. Az iskolának feladata, hogy a gyermekeket az életre készítse elő. Az életben mindenki bizonyos meghatározott munkakört kénytelen betölteni, szóval az ember élete a *kötelességteljesítés* szakadatlan láncolata. Nehéz feladat olyan ember számára, aki gyermekkorában az apró kötelességek

¹ Alte und neumodische Erziehungsweisheit. (Moderne Erziehung 86. l.)

teljesítésévei akarátát ebben az irányban meg nem edzette. Az élet a teljesített munka alapján kvalifikál, az érvényesülésnek rendes viszonyok között a kötelességteljesítés erénye, a munkabírási és munkaszeretet az alapja. Ha a kötelességteljesítés állandó gyakorlattal nem válik a gyermek vérévé, sohasem lesz használható tagja a társadalomnak abban a munkakörben, melyet maga választott, vagy melybe mások akarata s a viszonyok sodorták. Erre az erényre rá kell nevelnünk az iskolában s otthon a gyermekeket. Ezért nem tartom helyesnek azt az irányzatot, mely a gyermeket minden nehezebb munkától, fáradságtól meg akarja óvni, mert eltépi a kapcsolatot a jelen és jövő között azzal, hogy a kötelesség fogalmát száműzni igyekszik a gyermek életéből. Az élet nem játék s a gyermeket elő kell készítenünk arra, hogy az életben komoly feladatok várják rá. A nevelésnek tehát az a feladata, hogy ellenszenvet támasszon a restség és rokonszenvet a komoly munka, a kötelesség iránt. Aki figyelte már a gyermekek játékát, észrevehette, hogy mily komolyan veszik a gyermekek a játékot. Azt gondolom, e tény elég biztatás, elég biztosíték arra, hogy a komoly foglalkozást is meg lehet velük kedveltetni. A komoly szoktatáson fordul meg a dolog. A gyermeket rá kell szoktatnunk, hogy fékezze türelmetlenségét, zabolázza ezer dologra ugró elméjét, irányítsa egy dologra figyelmét. Ha apránként kedvet kap a munkához, kötelessége teljesítését nem fogja terhesnek találni. *Rá lehet a figyelmét irányítani arra, hogy a figyelem önfegyelmzés, önuralom, tehát férfias dolog. A munka, a kötelességteljesítés szintén férfias foglalkozás.* Az emberi társadalomban mindenkinek van kötelessége, mindenkinek van dolga s munkabírási, végzett munkája adja meg az értékét. A tanuló sem kivétel. Ez szerzi meg szülői szeretetét, biztosítja tanárai becsülését, eredményezi tanulótársai tiszteletét. Szóval, feladata teljesítésével megnyeri környezetének szeretetét és becsülését. Bele kell nevelnünk a gyermekbe *a munka értékének* tudatát. Az emberi műveltség évezredek összefogó munkájának eredménye. Tehát a jövő kialakulásának ő is részese. Bármilyen csekélynek lássék is működési tere, bármily korlátoltnak tessék is szerepe, része az egésznek s mint az egész része, amit tesz, nem csak magának, hanem az egésznek is teszi. Ezzel a tudattal, hogy az ember kötelessége pontos teljesítésével részese lesz az emberi műveltség, tudás és jólét gyarapodásának, belekapcsolódik a nagy emberi közösségbe, a munka jelentőséget, értéket nyer előtte, az egyes bizalma, munkakedve fokozódik. Edmondo de Amicis szavai csengnek fülemben: „Gondolj arra a számtalan gyerekre, akik majdnem ugyanabban az időtájtban mennek iskolába minden országban; képzelj el őket, hogy lépdelenek a csöndes falvak utcáskáin, a zajos városok járdáin, tengerek és tavak partja mentén, hol égő nap alatt, hol sűrű ködben; mennek bárkán a csatornákkal átszelt vidékeken, lóháton a

nagy síkságon keresztül, sárban, a havon át; mennek völgyön, halmon, át a berken, a zúgó folyón, a hegyek magános utain, egyedül, párosával, csoportosan, hosszú sorokban, könyvvel hónuk alatt, ezerféle ruhában, ezerféle nyelven beszélve: kezdve Oroszország szélének majdnem a jég között elvesző iskoláitól egész Arábia sok pálmaárnyas iskolájáig, mennek milliók és milliók, tanulni száz formában, ugyanazokat a dolgokat. Képzeld el száz nemzet apró gyermekeinek ezt a rengeteg hangyabolyát, azt az óriási mozgást, melynek te is része vagy, és gondold el: — ha e mozgás megszűnnék, az emberiség visszasüllyedne a barbárságba; ez a mozgás a világ haladása, reménye, dicsősége. Hát bátran előre, te kis katonája a mérhetetlen hadseregnek. Fegyvered a könyv, csapatod az osztály, harcmeződ az egész föld; diadalod pedig az emberi műveltség¹.

A munka elvégzéséhez kedv, lelkesedés szükséges. Ez persze csak akkor lehet meg az emberben, ha az illető foglalkozási ághoz, melyben dolgozik, hajlamot érez. A tanulóknál ez a kedv, ez a hajlam a tanulásra sokszor hiányzik, vagy nagyon fogyatékos. Természetes törekvése a szülőknek, hogy ilyen gyermekeiket is iskoláztatni akarják, mert ez látszik egyedüli eszköznek arra, hogy gyermekük jövőjét megalapozzák, gyermekük sorsát biztosítsák. Az ilyen, tanulásra hajlammal nem bíró, kötelességüket nem teljesítő gyermekek miatt sok összeütközés van az iskola és a szülői ház között. A szülői házra ilyenkor nagy kötelesség hárul: *segédkezet kell nyújtania az iskolának*. Ne hallgassanak a szülők kizárólag gyermekeikre, kik kifogyhatatlanok lesznek a mentő okok kitalálásában, a felelősség elhárításában. Legyenek bizalommal, őszinteséggel az iskola iránt és ne csak kérjék, de fogadják is meg tanácsait. Ne üljenek fel könnyen a tanárok idegességéről, türelmetlenségéről, ellenszenvéről gyártott meséknek. Kutassák az iskolával együtt azon okokat, melyek a tanulmányi hanyatlást okozzák. Ezen okok néha nehezebben, néha könnyebben elháríthatók, néha persze elháríthatatlanok, mint a teljes tehetetlenség, vagy fogékonytalanság és hajlamtalanság esetében. Akárhányszor maguk a szülők hibásak. Akárhány esetet tudok, hogy a szülők *mellékfoglalkozásokkal* (nyelvek, tanítás, zene) annyira elfoglalják gyermeküket, hogy iskolai kötelességei végzésére se kedve, se elég pihent elméje nem marad. Olyan szülők is akadnak, akik túlon-túl gondoskodnak *gyermekeik szórakoztatásáról*, hogy így őket az órló gondoktól, a megerőltető munkától elvonják. El is érik ezzel azt, hogy eszük csak a szórakozáson jár, képtelenek figyelmüket még rövidebb időre is egy dologra irányítani. Sok szülő nem bírja átlátni, hogy az iskola célja éppen a munkára szoktatás. Sok szülő nem érti

¹ A sziv. Ford. Radó Antal. 15. lap.

meg, hogy az iskola a maga munkájában mintegy átéleti az emberi civilizáció fejlődésének egyes fázisait s a maga gyakorlatiasabb felfogásában olyan ítélettel van *az iskolai művelődési anyag egyes részleteiről*, mely egyáltalán nem alkalmas arra, hogy gyermeke fogynatékos ambícióját nevelje. Túlön-túl erősödik a *hasznossági elv* lábrakapása a tanulók között s háttérbe szorul az *önzetlen munka* gondolata. Legyenek a gyermekek praktikusok, de ha beléjük neveljük, hogy csak azt tanulják, csak azt tegyék, ami hasznot hajt nekik, úgy gondolom, kevés lesz bennök a fogékonyság az egyetemes művelődés ügye és az altruizmus, a felebaráti együttérzés iránt.

Nagyobb diákjaink idejének elég nagy részét foglalja le a *társaság*. S akárhányszor nem olyan társaság, mely jótékony hatással van rájuk, hanem ellenkezőleg károsan befolyásolja őket mind nevelési, mind tanulmányi szempontból. *Ami az ilyen barátkozásokat illeti, azok ellenőrzése igazán csak a szülők részéről lehetséges*. Nem lehet eléggé hangsúlyozni az éber figyelem szükségét. Sok gyermeket tereltek már ferde irányba a rosszul megválogatott barátok. Van ezekben bizonyos terrorizáló erő, mely a javulás útjára lépni szándékozót is lenyügözi, mintegy vasmarokkal fogja le, hogy lelke jobb sugallatát ne követhesse. Éppen azért, mivel *az ilyen környezetből való kiragadás sokszor a legkeményebb erőfeszítéssel is alig lehetséges* s akárhányszor csak más városban való iskoláztatással volt megvalósítható, — mint tények igazolják, — a szülőknek a legnagyobb körültekintéssel kell gyermekeik barátkozásait figyelniök, ellenőrizniök, irányítaniök. Egyáltalán a szülőknek az ilyen *barátkozás* alkalmával általában sokkal jobban kellene gyermekeik érdekeire ügyelniök, mint azt tenni szokták. Hanyatlás esetén a szülők bizalommal beszéljék meg e jelenséget a tanárokkal s velük egyetértve igyekezzenek a zavaró mellékörülményeket elhárítani. *A kölcsönös bizalom és jóakarát az egyedül célravezető eszköz, mely a tanítás és nevelés munkáját eredményessé teszi*.

Sokszor olyan gyermekeket küldenek iskolába, kik nem bírnak, nem szeretnek, vagy nem akarnak tanulni. Ha ilyenkor konfliktusba kerül az iskola a szülői házzal, azon igazán nem lehet csodálkozni. Ilyenkor egy kötelesség vár a szülői házra: *szabadítsa meg az ilyen gyermektől az iskolát*. Ezt kívánja minden érdek: a gyermekek megmenekülnek az iskolától, az iskola a kerékkötőktől, a szülők a folytonos aggodalmaktól: a rovócéduláktól és rossz bizonyítványoktól. Nyilvánvaló, hogy az ilyen tanulók iskolába nem valók, mert velük úgy sem éri el a középiskola azt, ami egyik legszebb feladata, hogy kedvet és örömet csepegtessen beléjük a szellemi élvezetek iránt, fogékonyságot neveljen beléjük a kultúra nagy kérdései iránt s biztossítsa közreműködésüket ennek előmozdításában.

A kötelességteljesítés szempontjából is bele kell nevelnünk a

gyermekbe *a lelkiismeretességet, a felelősségérzetet*. Helytelen dolog, ha a szülői ház alkalmat ad a gyermeknek arra, hogy a felelősség alól kibújjék. Vegyünk csak egy közönséges esetet. Elég gyakran előfordul. A gyermek intó-, vagy rováccédulát visz haza. Eltitkolják az apa előtt s ezzel alkalmat adnak a gyermeknek arra, hogy szorgalmatlansága, vagy kötelességmulasztása kellemetlen következményei alól kibújjék. Előfordul nem egyszer, hogy a készületlen tanuló nem jön iskolába s másnap bizonyítványt hoz arról, hogy gyengélkedett. Apró eseteknek látszanak ezek, de megtanítják a gyermeket arra, hogyan bújjék ki a felelősség alól, lelkiismeretlenségére mintegy jóvágagyást nyervén.

A szülői háznak fontos feladata az otthoni munka szigorú és pontos ellenőrzése. E tekintetben is szükség van a szülői ház támogató, kisegítő és kiegészítő közreműködésére.

Ha így sikerült a szülői háznak és az iskolának vállvetve, egymást megértő, egymást támogató munkával *a szellemi munka iránt való szeretet megteremtése, a lelkiismeretes munka, kötelesség és felelősség tudatának meggyökereztetése, nyugodt lehet mindkettő*, mert munkabíró, lelkiismeretes és kötelességtudó egyént nevelt ez emberi közösség számára.

V.

Az iskola célja a szellemi munka megkedveltetésével, a karakter kialakításával *emelkedettebb gondolkozásra való nevelés lenne*. A nyolc évi tanító- és nevelőmunka a folytonos *tökéletesítés* jegyében folyik le. Az iskola nemes hivatása, hogy az emberi művelődés, tökéletesedés ügye iránt eleven érzéket neveljen.

Manapság *az életrevalóság* címén túlságosan, néha majdnem kizárólag *gyakorlatias* szellemet igyekeznek a tanulóba belenevelni. Szó sincs róla, fontos, hogy abban a körben, melyben szerepel majd, rendelkezék azzal az ügyességgel, mely a viszonyok közt biztos tájékozódást nyújt neki, de nem szabad kizárólag ezt tekintenünk a középiskolai oktatás és nevelés céljának. *„Nem csak kenyérrel él az ember.”* (Máté 4, 4.) Nekünk az a célunk, hogy a tanuló a középiskolai és az életpályáját előkészítő szaktanulmányok elvégzése után ne tekintse szellemi fejlődését befejezettnek, érdeklődjék továbbra is a művelődés ügye iránt. *Általános, élénk érdeklődést kell támasztanunk a szellemi mozgalmak iránt.* *„A lélek az, ami élte”* (Ján. 6, 64.), a szellem szab törvényt az anyagnak, a szellem magasabb rendű. Tehát a gyakorlati érzék mellett legyen meg a szellemi mozgalmak iránt való fogékony-ság is. Akiben ez nincs meg, röghöz tapad. Innen van, hogy oly sok

az u. n. intelligens emberek között a közönséges gondolkodású, magasabb gondolatok iránt érzéketlen ember.

Azonban a műveltség nem jelent csak tanultságot. Az igazi műveltség a lélek finomságában áll. Ez a lelki finomság az a kapocs, mely az egyik embert a másikkal szorosabb összeköttetésbe hozza. Még ma is nagyon sok az elkülönítő válaszfal. Még ma is élnek azok az előítéletek, melyek régen elkülönítették az embereket, jelölül annak, hogy a műveltség még korántsem ért el arra a magaslatra, melyre el kell jutnia. Ezek az előítéletek főleg a mindennapi életben nyilatkoznak meg erősen. Ezen előítéletek megszüntetésében nagyon fontos szerep jut az együttnevelésre hivatott tényezők: a család, általában a társadalom számára

Nagyon fontos, hogy a saját *előítéleteinket* ne neveljük bele a gyermekekbe. Helyesen vezetett iskolában lehetőleg elsímúlnak azok a válaszfalak, melyeket vagyon, születés, társadalmi helyzet, felekezeti hovatartozás emelnek az emberek közé. Ha ez sokszor nem sikerül, jórészt a családi körben, a társadalomban uralkodó felfogás rovására kell írunk.

Az iskolában tanított történelemben állandó mozgalmul tanulja a gyermek *az emberi egyenlőségre* való törekvést. Vajjon gondolkodó gyermek nem veszi-e észre, hogy mennyi vér folyt ezért az eszméért hiába, ha látja, hogy — esetleg változott formában — manapság is állnak azok az elkülönítő falak, melyeknek leomlásáért annyian küzdöttek. Szó sincs róla, az egyenlőség gondolata tökéletesen soha sem valósítható meg. Nem lehet elérni, hogy vagyoni tekintetben mindnyájan egy helyzetben legyünk, nem lehet elérni, hogy valamennyien egy társadalmi szintájon álljunk; nem lehet elérni, hogy valamennyien egy társadalmi rétegben szülessünk, azt se lehet senkinek vétkül felrónunk, hogy más felekezethez tartozik: de el lehet érni, hogy valamennyien megbecsüljük a másikban az embert s amennyiben ember, tartsuk velünk egyrangúnak, vonatkoztatassunk el azon mellékesebb körülményektől, melyek létezése, vagy nem létezése, főleg a gyermekeket véve figyelembe, legtöbbször nem saját érdemünk, vagy hibánk. Ne csak a külső, technikai műveltség előrehaladásában lássuk az igazi haladást, hanem főleg a lelki műveltségben, az emberi közösség, testvériség érzetének erősödésében. A régiek azt mondták, hogy farkas az ember az emberrel szemben s nem ember. Nekünk arra kell vállvetett munkával törekednünk, hogy ember legyen egyik ember a másikhoz, ne farkas.

Nagy hiba volna, ha az iskolában vagyonuk, társadalmi állásuk, vagy egyéb külső körülményekre való tekintettel történnék a gyermekek elültetése, vagy ehhez igazodnék a velük való bánásmód s amennyiben ez az eljárás divik valahol, megbocsáthatatlan, mert idejét múlt, igaz-

ságtalan eljárás. A gazdag gyermekekben sem a gazdagság a lényeg, hanem az, hogy gyermekek. Látjuk az iskolában a tanulók egymással való érintkezésében, hogyha beléjük nem nevelik társadalmi előnyösebb helyzetük érzetét, milyen szépen elbarátkoznak egymással a vagyoni tekintetben egyenlőtlen, a különböző társadalmi viszonyok között élők. Mennyivel helyesebb lenne, ha a magasabb társadalmi helyzetben élő gyermekeket elsősorban gyermekeknek, embereknek nevelnék s nem gyökereztetnék beléjük kiváltságos helyzetök tudatát. Sokkal könnyebb lenne a társadalmi válaszfalak eltüntetése.

Bele kell nevelnünk a gyermekekbe azt a tudatot, hogy ezek az előnyök esetlegesek s könnyen megváltozhatnak. Ne ezekbe az esetleges körülményekbe helyezték dicsőségüket, hanem abba, hogy ezeket az előnyöket arra használják, hogy az emberiségnek majd több szolgálatot tegyenek, embertársaik iránt jobbak, áldozatosabbak legyenek, mint azok, akik mostohább viszonyok között élnek. Érezniök kell, hogy aki szerencsésebb viszonyok között él, aki többet kapott, annak nagyobb kötelezettségei is vannak.

*
* *

Így képzelem körülbelül a szülői ház részvételét a tanítás-nevelés munkájában. Hogy a szülői háznak, melynek falain belül él mégis aránylag legtöbb időt a gyermek, ilyen fontos szerepet tulajdonítok, annak is megvan a magyarázata, mely ezt a közreműködést elengedhetetlenül szükségessé teszi. *A szülői háznak az iskolával szemben van egy nagy előnye.* Míg az iskola *tömeggel* áll szemben s ezért nehezebb az egyeshez hozzáférköznie, addig a szülői háznak *eggyel* van dolga. Otthon a gyermek mégis inkább a maga valóságában mutatkozik, jobban megfigyelhető, mert jobban megnyilatkoznak egyéni hajlamai. Ha megvan a szülők és gyermek között a természetes bizalom, közvetlenebb alkalom nyílik a gyermek lelki vezetésére, lelki fejlődésének irányítására. Ez a körülmény juttat fontos szerepet a szülői háznak a nevelés nagy munkájában. A szülői háznak ezen kedvező helyzetéből folyó kötelessége a gyermek érdekében, hogy az iskolát a nevelés munkájában támogassa, kiegészítse az iskola nevelő munkáját.

Ha e két tényező együttesen, egymást megértve, egymást támogatva működik, meg lehetünk győződve arról, hogy a tanítás-nevelés ügye sokkal magasabb színvonalra fog emelkedni és sokkal megnyugtatóbb eredményre fog vezetni.

Mit csinálók a vakációban?

Kis tanítványaimnak és minden kezdő szavalónak.

Emlékeztek, ez volt a címe az utolsó magyar gyakorlatotoknak?! Kíváncsi voltam, mint tudjátok a pihenésre szánt időt beosztani. Ezért teljesen magatokra hagytalak benneteket, nem adtam semmi utasítást.

Mondhatom, elég érdekesen és változatosan írtatok. A ti gyerek eszetekhez mérten volt abban mindenről szó. Egyik a szabadban való tartózkodásban, fürdésben, sportolásban akarja örömét találni; másik a gondtalan pihenésnek, semmittevésnek, vagy zavartalan alvásnak örül. Legnagyobb rész azonban a szellemi táplálékról sem feledkezik meg. Igéri, hogy olvas, rajzol, muzsikál, sőt akad olyan is, aki a latin olvasmányok átismétlését is felveszi programjába. Feltételezem, hogy ez ígéret — legalább nagyobb résznél — nem marad pusztá szó.

Azonban nem erről akarok a tanév befejezése után veletek beszélni. Eleget hallottatok erről tíz hónapig.

Egészen mást ajánlok figyelmetekbe. Nem kételkedem jóindulatokban; tudom, hogy valami hasznosat a szünidőben is fogtok csinálni. Igaz, hogy a deáknak a szünidő pihenésre van szánva, de gondolatok arra, hogy a vakációban vannak esős napok is. Mit csináltok akkor, ha unatkoztok? Csak rá kell fanyarodni a betűre. Hogy lehetne az időt hasznosabban s kellemesebben eltölteni!

Huszonhárman közületek azt írták a vakációi foglalkozással kapcsolatban, hogy olvasni fognak, kilencen ígérték, hogy naplót írnak s tizenketten, hogy költeményeket tanulnak és szavalnak. Mind szép és hasznos. Szeretnék mindegyikre vonatkozólag sokat mondani az illetőknek, ha e célra elég helyem volna.

Ha olvastok, olvassatok lassan, gondolkodva, jegyezgetve. Kísérjétek figyelemmel az olvasmány menetét; értsétek át annak minden részét; tanuljátok meg, tegyétek magatokévá a jó könyvekben található szép gondolatokat, arany igazságokat. Jegyezzétek fel a szebb

részeket, az érdekesebb gondolatokat, hogy a jegyzet segítségével az olvasottakat könnyebben visszaidézhesse.

Nagyon helyesen cselekesznek azok is, kik naplót szándékoznak írni. Játszva megtanulhatják azt, ami sok deáknak oly nehéznek látszik: a fogalmazást. Persze csak akkor, ha a napló nem olyan közönséges, mindennapi modorban készül, hogy ekkor vagy akkor keltem, ezt meg azt ebédeltem, jól footballoztam, hanem tanulságos, megörökítésre méltó a tárgya.

Például utazik valaki közületek, vagy otthon lát valami feljegyzésre méltó dolgot, vagy jelenséget, azt leírja. Nem kell ám ehhez semmi rendkívüli; elég egy szép tájék, vihar, művészi tárgy stb. Hallotok valami érdekes eseményt, azt elbeszélitek. Így megtanultok könnyedén fogalmazni, sőt naplótokba olyan feljegyzések is kerülhetnek, amelyeknek később, nagy korotokban veszitek hasznát. Csak készítsétek azt teljesen önállóan, eredetiséggel.

Igy megtanultok gondolkodni, megfigyelő képességetek fejlődik.

De gondolataitoknak szárnyat a beszéd ad. Próbálatok azért minél többen a vakáció folyamán szavalni, sajátítsátok el szavalás közben a helyes és szép beszédmódot.

Azoknak akarok tehát néhány jó tanácsot, egy kis útbaigazítást adni, akik a szünidő folyamán előadásukat akarják fejleszteni. Összefoglalom számukra a szavalásra vonatkozó utasításokat, melyekről év közben már megemlékeztünk.

Úgy vegyétek azért szavaimat, mintha egy szavalási órán beszélgetnénk. Hogy ennek a látszatát biztosítsam, a többször előforduló dorgálást sem hagyom el. Szemetekre hányom egy gyengéteket: Nem tudtok szépen beszélni, hangsúlyozva olvasni, gyöngé az előadástok; kevesen tudnak közületek jól szavalni. Pedig sokat foglalkoztunk ezzel az iskolában. Abban nem volt hiány, hanem részletekről lesz szükség öntudatosabb munkára.

Tudom, vannak olyanok köztetek, akikben nincs önbizalom. Sokszor hallottam évközben: szavalnék, de nem tudok. Ezeknek elmondom, mint lett a görög Demoszthenész olyan kiváló szónokká, hogy nevét ma is emlegetik. Majd később olvasni fogtok műveiből s megismeritek, minő bámulatos tehetség volt ebben az emberben, mint tudott beszédével kortársaira hatni.

Pedig első fellépése alkalmával kigúnyolták. Azt mondják, hogy gyöngé testalkatú, vékony hangú, ügyetlen testtartású fiatalember volt s az r betűt sem tudta jól kiejteni.

Nagy kitartással, rendkívüli akaraterővel azonban leszokott hibáiról. Nyelve alá kavicsot tett s így beszélt fennhangon; kiment a tengerpartra s igyekezett túlkiabálni a hullámok morajját. Rossz szokása volt, hogy egyik vállát beszéd közben rángatta. Hogy elhagyja a nyil-

vános szerepléshez nem ajánló tulajdonságot, elzárkózott a világtól, haját is leborotváltatta, hogy ne mehessen az emberek közé, mezíten välla fölé hegyes kardot akasztott, mely minden vállvonításnál megsebezte.

Demosztheneszen kívül sok emberről tudjuk, hogy kitartása, erős akarata s az ebből származott szónoki képessége tették naggyá.

Annyit esatolok még hozzá, hogy alig van életpálya, melyen értelmes előadásra, szónoki ügyességre szükség nem volna. Ne sajnáljátok tehát az időt, amit a jó előadás elsajátítására fordítottok. Kezdjétek ezt minél korábban!

1. A költemény megválasztása.

Gyakran azon múlik, hogy valaki nem szaval, mert nem tud költeményt választani. Átforgatja a rendelkezésére álló költők műveit, verses könyveket, de egyik sem nyeri meg tetszését. Miért van ez így? Mert keresitek a rendkívülit, a szokatlant, az újat. Sokszor elég, hogy hallottátok a költemény címét, vagy valaki már szavalta s elmegy tőle a kedvetek. Pedig a legegyszerűbb és legismertebb verset is lehet művésziessen szavalni.

Rendes hibájuk szokott lenni a kezdő szavalóknak, hogy nagyobb gyakorlottságot kívánó költeményt választanak, melyet nehéz előadni. Mint mindenütt, itt is meg kell tartani a fokozatot. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy értéktelen költeményeket tanuljatok meg, hanem kezdő fokon lehetőleg olyanokat válasszatok, melyekben egyszerű érzelem van. Egy érzelmet, legyen az öröm, bánat, lelkesedés vagy fájdalom, mindig könnyebb visszaadni, mint az érzelmek hullámvásását.

Első sorban ne a költeményt, hanem önmagatokat tanulmányozzatok. Nem mindenkinek egyforma a hangja, nem egyenlők képességeitek. Vizsgáljátok meg, mekkora a hangterjedelmetek. Elbeszélő, vagy lírai költemény szavalására alkalmasabb-e? Ez utóbbinak minő faja felel meg legjobban? Van-e hangotokban erő? Ki tudjátok-e fejezni például az ódában megnyilatkozó fenséges érzelmet? Ha nem, tegyetek kísérletet a gyöngébb hanghoz alkalmasabb dallal, vagy elegiával.

2. A költemény megtanulása.

Ez sem olyan egyszerű dolog, mint többen gondolják, mert már ekkor meg kell adni a jó szavalásnak az alapot. Nagyon helytelenül eselekszik, aki a költemény átvizsgálása nélkül hozzá kezd a tanuláshoz. Meg kell előbb érteni a költeményt, ismételtén és ismételtén át kell tanulmányozni.

Megszokott, hibás eljárásra figyelmeztetlek benneteket, melyre különösen a kezdő szavalónak kell vigyázni. Nem szabad a költeményt monoton, egyhangú előadással betanulni, mert mikor szavalásra kerül a sor, nem tudtok szabadulni a megszokott recitálástól. Olyan hanghordozással tanuljátok meg, mintha már akkor szavalnátok. Ezért szükséges a fentebb említett áttanulmányozás. Aki nem érti át a költemény minden sorát, minden mondatát és szavát, sohasem lesz jó szavaló.

Vizsgálni kell azért, hogy a költő milyen körülmények között írtá. Mi volt a célja? Mit akart kifejezni? Elérhető-e most is a költőtől kitűzött cél egyes előadással?

Már itt ügyelni kell a költemény műfajára. A dal, elégia, óda, himnusz, monda, rege, legenda, ballada stb. mind más és más előadási sajáttságot tételezhetnek fel.

Az átértés után részekre bontjuk a költeményt, kijelöljük, hogy egyik, vagy másik rész milyen előadást kíván. Összeállítjuk a mondatokat, azokat szakaszokra osztjuk, megfigyeljük, melyik szón van a hangsúly. Vigyázunk a nyelvtani és értelmi szünetre. Más szóval, nem a verset kell ritmikus, éneklésszerű módon betanulni, hanem annak mondatait egyenkint tanulmányozva. Ajánlatos e célból a verset mondatonként egyfolytában leírni, ha valaki másképp nem tudna szabadulni a kezdetleges recitálástól.

Igen fontos követelmény, hogy a darabot hibátlanul tudja a szavaló. Aki arra gondol szavalás közben, hogy mi következik, az a szebb előadás sajáttságait legalább tudatosan nem alkalmazhatja. A megakadás, ingadozás nagyon rontja a szavaltat értékét s nem egyszer a szavalót egészen zavarba hozza. Ugyanezt eredményezheti a sűgás és a könyvbe nézés. De rossz hatása van annak is, ha valaki a költeményen változtat. A legszebb rész elveszitheti így zeneiségét, ritmikusságát.

Tanácsos e célból betanulás után többször összehasonlítani szavaltunkat az eredetivel. Ezt magunk is elvégezhetjük, vagy pedig megkérünk valakit, hogy kísérje figyelemmel a költeményt. Más talán jobban észreveszi a változtatásokat.

3. A kimenés.

A szavalónak minden mozdulatára figyelnie kell, mert a közönség tekintete ráirányul. Néha egészen jelentéktelen dolog, ami nincs összhangban a költemény természetével, leronthatja a szavaltat hatását.

Ilyen külsőség például az öltözet. A nyilvánosan szereplőnek, az előadónak tisztán, izlésesen, sötét ruhába öltözve kell megjelenni a közönség előtt. De viszont óvakodnia kell a szertelenségtől, mert feltűnést hajhászó öltözékével nevetségessé is válhatik.

Első pillanatban furesának találhatjátok, ha azt mondom, hogy még a kimenésnek, a szavaláshoz való fellépésének is alkalmazkodnia kell a költemény természetéhez. Pedig úgy van. Komoly, vagy bánatos hangulatú költemény elszavalásához másképp kell fellépni, mint valami neveltető, vig szavalathoz. A testtartás, arckifejezés mintegy készítse elő a hallgatóságot a megfelelő hangulatra.

Általánosan tapasztalható kezdő szavalóknál, hogy nagyon izgattak. Ebből kifolyólag sietnek a szavalásra kijelölt helyre. Láthatjátok magatok is, hogy egyik-másik majdnem úgy röpül az emelvényre, szavalás után pedig a szó szoros értelmében leugrik onnan. Pedig fő a nyugodtság. Minden mozdulatotoknak tudatosnak kell lenni. Már egy visszás fordulat mosolyt idézhet elő a hallgatóság között, ami komoly darabnál nem jó ajánló.

Lassan, kimért lépésekkel kell az emelvényhez menni, nyugodtan fellépni s ügyesen megfordulni. Ismételten csak azt ajánlhatom: mindent higgadtan. Mily komikus, ha a szavaló már fordulás közben meghajtja magát s azalatt már a költemény címét is megmondta.

A fellépési ügyességre is csak hosszas gyakorlás után tehetek szert. Kicsinyes dolog, de mégis fontos lehet. Próbáljátok meg azért ilyenformán: Fellépés után egy pillanatra megálltok, a hallgatóságra néztek, meghajtjátok magatokat, azután ismét végig tekintetek a közönségen s csak ezután mondjátok a költemény címét.

4. Az állás.

A meghajlás természetes és könnyed legyen. Ezt is gyakorolni kell, mert a félszesség itt is hamar feltűnik. Legsikerültebbek a közepes meghajlások, melyeknél inkább a fejnek van szerepe, a fejvel együtt balról jobbra a törzset is meghajtjuk, de nem túlságosan mélyen. Nevetséget kelthet a tisztán fejbiccentésből álló meghajlás.

Meghajlás után nyugodtan el kell helyezkedni a természetes alapállásba, mely annyiból áll, hogy jobb lábbal kissé előre lépünk s a test inkább a ballábon nyugszik. Ezt azonban csak általánosságban mondhatjuk ki szabályul, mert az alapállásnak is alkalmazkodnia kell a költemény természetéhez. Példákat majd gyakorlatban mutatunk, ha ismét együtt lesziünk. Addig is a könnyebb megértés kedvéért el tudjátok képzelni, sőt talán már tapasztaltátok is az életben, hogy az állás jellemző lehet az emberre. Az emberek alapjellemtvonására sokszor már az állásból, a testtartásból következtethetünk.

Figyeljétek csak meg, már iskolatársaitok közt láthatjátok, hogy más a testtartása a szerénynek, alázatosnak, mint a gőgösnek, büszkének. Említettem többek között, hogy a mellet nem szabad feltű-

nően kidüleszteti, mint a kis gyermekek szokták, mikor szavalnak. Bizonyos esetben azonban szükség lehet rá, ha az öntelt, büszke embert akarjátok utánozni. Sokat tanulhattok e tekintetben megfigyelésből. Vizsgáljátok a különböző emberek testtartását, nézzétek meg azoknak képmásait, szobrait, akiknek jellemvonását ismeritek a történelemből; megfelelő körülmények között próbáljátok azt a helyzetet utánozni.

Vannak az állással kapcsolatban még olyan szabályok, melyek talán maguktól értetődnek, de közületek többet mégis kell rá figyelmeztetni, mert a rossz szokás hamar úrrá lesz s ha kezdetben nem figyeltek rá, később nem tudtok tőle szabadulni.

Ilyen például, mikor valaki izgatottságában a nadrágját rángatja, vagy mereven kifeszített ujjait úgy odaszoritja a lábához, mintha keze oda nőtt volna. Volt olyan is, aki ökleit úgy összeszorította, mintha valakit meg akart volna verni.

A testtartásnál megint csak a természetességre hivatkozom. Nem szabad sem a kéznek, sem a lábnak merevnek lenni. Amint helytelen az ok nélkül kidülesztett mell, épp oly hibás a görbült testtartás.

A természetesség mellett nyugodtságra kell még törekednetek. Ez a figyelmeztetés sem ok nélküli. Gondoljatok csak vissza, mikor mosolyogtunk a szavalón, aki nem tudta kezeit hova tenni, egészen tehetetlen volt velük. Talán könnyebb helyzetben van, aki asztal mellett szaval, mert könnyedén ráteheti kezeit az asztalra, erősen rátámaszkodni azonban nem szabad.

Asztal nélküli állásnál esetleg könyvet tarthat a szavaló balkezeiben.

5. Az előadás.

Az említett külső körülmények s azonkívül az arójáték, taglejtés hozzájárulhatnak a szavalás sikeréhez. Az igazi hatás titka azonban a hangban van. Ezzel kell legtöbbet foglalkozni, ezt kell leginkább fejleszteni, különféle érzelmek festésére alkalmassá tenni. Többnek közületek határozott érzékük van az előadáshoz. Azoknak majdnem fölösleges az elméleti utasítás, de mégis olvassák el megjegyzéscímet s tudatosan próbálják hangjukat fejleszteni.

Élénk és erős megfigyelésre van e célból szükség. Tanuljátok a jó előadóktól, hiszen van alkalma mindenkinek egy-egy ügyes szavallatot hallani. Inkább azt mondom tehát el, mire figyeljeteK ilyen esetben.

A meghajlás után a szavaló nyugodtan végigtekint a közönségen s azután mondja a címet. De hogyan? Már a cím hanghordozásával, a kiejtéssel jeleznetek kell valamit. Jelezni kell a költemény jellegét. Nem szabad tehát a címet közömbösen, lélek nélkül mondani; meg

kell keresni azt a hangot, mely a költemény hangulatának, a benne levő gondolatoknak megfelel.

Elárulok itt valamit, ami a sikerült szavalásnak a titka. Legyen hangotokban érzés nemcsak a cím kimondásánál, hanem az egész költeményen végig. Bele kell illeszkedni a költő, vagy a költeményben szereplő személyek érzés világába, helyzetébe. El kell képzelni, mit akart kifejezni a költő, minő körülmények közt beszélnek a szereplő személyek. Ha ezt tesztitek, könnyen eltaláljátok a megfelelő hangot és hanghordozást.

Még van valami, amit megint figyelmetekbe ajánlok: a természetességet. Már beszédben nagyon csunya az affektálás, hát még a szavalásnál. Sokan azt gondolják, ha szavalnak, más hangon kell beszélni, mint rendesen. Ezért nem tudnak szabadulni attól az éneklés-szerű, egyhangú előadástól. Igen elterjedt hiba volt ez köztetek. A kezdő szavalók rossz szokása az éneklés mellett még az is, hogy a ritmikusságot kiéreztetik, mintha ütemre beszélnének. Az ilyen szavalás hatás nélkül marad.

De nemcsak a hibáitokra figyelmeztetek benneteket, hanem főbb vonásokban az eljárást is összefoglalom.

Ha átértettétek a költeményt, ha megvizsgáltátok a műfaj sajátosságait, meg kell keresni az ugynevezett alaphangot, mely a költemény természetének megfelel. Előzőleg azonban már ismernünk kell hangterjedelmünket, ismernünk kell részleteiben is a költeményt. Ki kell számítanunk, mennyire kell s mennyire tudunk emelkedni, vagy mélyebbre szállni hangunkkal. Ha csak emelkedést kíván a költemény természete, akkor mélyebb lehet az alaphang, megfordítva magasabb. De nem szabad hangunkkal egyik irányban sem túlságba menni, mert úgy a magas, mint a mély hang erőltetve ítélen lehet.

Az alaphang megválasztásánál, meg az előadás folyamán vegyük még figyelembe:

Egyszerűen elbeszélünk, vagy leírunk-e? Utánozzuk-e valakinek a beszédét? Ki beszél? Minő körülmények között?

Tisztában kell lennünk az illető korával, lelki világával, műveltségével. Másképp beszél a fiatal, másképp az öreg; az egyszerű ember beszéde elüt a műveltétől.

Például gyermeket kell utánoznotok. Annak beszéde talán magasabb, gyorsabb, nem olyan nyomatékos, sőt éneklészerű, vontatott is lehet. A férfi hangja határozottabb, középmagasságú, erőteljesebb; viszont az öreg mélyebb, gyöngé, elhaló hangon beszél.

Más a beszédmodoruk a különböző társadalmi osztály embereinek, vagy egyes vidéken lakóknak. Ki ne ismerné közületek a németes kiejtést, vagy a cigány beszédét.

A körülményeknek megfelelően tehát erős vagy gyöngé, kemény

vagy lágy, nyugodt vagy szenvedélyes, bánatos vagy vidám hangon kell beszélnie a szavalónak, aztán újra, meg újra vissza kell térni az alaphanghoz.

Alkalmazkodni kell a helyi viszonyokhoz is. Például szabadban erősebb hangon kell beszélni, mint zárt helyen.

A beszédnél nagy gondot kell fordítani a nyomatékra. Ismerni kell a magyar hangsúly természetét. Miután a mondatokat részekre, szakaszokra osztottuk, az egyes szakaszokban azt ejtjük ki erősebben, amelyiken a nyomaték van.

Magától értetődő követelmény, hogy minden szót értelmesen kell kiejteni; rossz szokás, ha valaki a szavakat elharapja, ez nagyban az érthetőség rovására történik. Nem szabad az előadással sietni, meg kell tartani a nyelvtani és értelmi szüneteket, sőt néha kissé hosszabban, hogy a hallgatóságnak legyen ideje a költemény megértésére.

A szünettartás még a szavalónak is hasznára válhat, mert kissé pihenhet s nem fárad ki annyira. Egy gyakorlati dolgot is ajánlhatok: szokjatok hosszú lélegzéshez, különösen a friss levegőn, szabadban gyakoroljátok tüdőtöket mély lélegzéssel. A jó szavalónak erős tüdőre, erős hangra van szüksége, mert különben előadásában esés lesz. Pedig ez is rontja a hatást. Inkább emelkedés legyen, mint esés. Van olyan kezdő szavaló is, aki minden tudományát kiadja mindjárt az elején, későbbre semmit sem hagy s szavalata állaposodik.

Még csak annyit e pontban, hogy ne sajnálja hangja fejlesztésére az időt, gyakorolja azt, aki jó szavaló akar lenni. Próbáljátok meg játszva utánozni az egyes természeti jelenségeket; majd tapasztalni fogjátok, mint tudtok kitartó gyakorlással hangotokkal színeznii.

Gondoljátok csak el, mennyiféle hangra van szüksége egy jó szavalónak. Irányításul felemlíték néhányat. Lessétek el az emberek beszédéből, a jó szavalók előadásából.

Szükségtek lehet például a következő hangokra: Magas, mély, halk, erős, szelíd, önérzetes, nyájas, durva, nyugodt, izgatott, lágy, élénk, komoly, vidám, meleg, részvétlen, merengő, szónokias, érzelmes, rideg, bizalmas, hivatalos, bágyadt, lelkes, ábrándos, rajongó, intő, feddő, vontatott, gyors, lemondó, elkeseredett, fitymáló, csipős, dicsekvő, gúnyos, gyászos, esdő, követelő, rejtelmes, méltóságos, kitörő stb.

6. Az arcjáték.

A hanghordozás mellett körülbelül az arcnak a költemény hangulatához való alkalmazkodása kíván legmélyebb tanulmányozást, de kitartással ez is elsajátítható.

Megint csak azt ismétlem, hogy ne bizzátok magatokat a vélet-

lenre, hanem tudatosan kell eljárni. De hivatkozom a többször hangoztatott átérzésre is. Ha ezt eléritek, ha a költemény minden részletébe bele tudjátok magatokat élni, majdnem magától jelentkezik a megfelelő arckifejezés. Az eredmény azonban csak hosszabb, tudatos gyakorlás gyümölcse.

Példát saját életemből említek. Egyszer vagy máskor majdnem mindegyitek duzzogott, mikor valami nem tetszett neki. Az illető minden tanulmányozás nélkül is a megfelelő arckifejezést alkalmazta. Miért? Mert átérzte, mert hatni akart vele.

Azt is vehettétek észre, hogy mennyire rontja a szavalat hatását, mikor valaki komoly költemény előadásánál mosolyog, vagy vig szalattal alkalmával túlságosan szomorú arckifejezést használ. Azért a költeményben kifejezett érzelmeket megfelelő arckifejezéssel kell kísérni.

Ennek az elsajátítására is az éles megfigyelést és a tanulmányozást ajánlom. Nézzétek csak meg jól az arcokat, hányszor lehet azokról olvasni! Hányszor megragadja figyelmünket valami feltűnő arckifejezés. Ha azt valamely érzelem: öröm, bánat vagy lelkesedés kíséretére alkalmasnak találjátok, próbáljátok elsajátítani. Tükör előtt gyakorolhatjátok magatokat. Elcsüggedni azonban nem szabad, ha mindjárt nem sikerül úgy, mint szeretnétek. Ismétlem, türelemre, kitartásra van szüksége, aki igazán jó előadó akar lenni. Vizsgáljatok meg ugyanazon érzelem hatása alatt több embert. Egyik jellegzetesebben vissza tud valamit tükröztetni, mint a másik. Ha egyiket nem, a másikat sikerül utánoznotok, vagy a többféle hatás alatt valami eredeti arckifejezést találtok.

Tanulmányozhatjátok e célból a nagyobb művészek képeit, a szobrokat. Törekedjétek arra, hogy arcotok minden vonásával rendelkezétek. A szem, száj, szemöldök, ajak, hang nélkül is egész eseményeket beszélhetnek el. Bizonyára volt már alkalmatok látni haragos embert is. Vagy ki ne ismerné közületek a csodálkozást feltűntető arckifejezést. Hasonlítsátok össze a mereven elbámuló tanuló arcát a mélyen gondolkodóval. Az iskolában is van erre elég alkalmatok. Egy számtani példa megfejtésén töri valaki a fejét, nemcsak az egy helyre szögezett szem, hanem a szemöldök összevonása is jelzi a komoly gondolkodást, nem találjátok az utóbbit annál, aki egyszerűen elbámul.

Szerepe lehet itt tehát a szemnek, szájnak, homloknak, szemöldöknek, ajaknak egyaránt.

7. A taglejtés.

Rendesen a latinból átvett gesztus szóval szokták jelölni. Nem feltétlenül szükséges a jó szavalthoz, de kellő helyen ügyesen alkalmazva emelheti annak értékét. Sőt ha valaki szabadban vagy nagyobb

teremben ad elő, kívánatosnak is mondható, mert a távolban gyöngében hallható hangot jobban érvényre emeli.

A jó izlésnek kell vezetni a szavalót a gesztus alkalmazásában. Főkövetelményül itt is azt mondhatjuk, hogy legyen természetes és ne mesterkélts. Alkalmazni lehet akkor és ott, hol a darab szelleme megköveteli, de sohasem azért, hogy csak gesztikuláljon valaki.

Elsajátításánál fő a gyakorlat. Arra kell törekedni, hogy a gesztus határozott, jellegzetes legyen. A semmitmondó, bátortalan félgesztus csak rontja a hatást. Az is nevetséges a kezdő szavalónál, mikor bizonytalanul emelgeti kezeit, szeretne gesztikulálni, de nem mer, vagy elkezd s félig csinálja meg. Vagy be kell gyakorolni a mozdulatokat, vagy teljesen mellőzni, mert különben félszeggé válnak. Láttatok szavalókat, akik nem alkalmaztak taglejtést, de ha kétszer vagy háromszor előfordult a költeményben a szív szó, majdnem gépiesen mellükhöz kaptak. Ugy-e bár az fölösleges?

Minden mozdulatnak alkalmazkodnia kell a tartalomhoz. Tanulmányozni kell, mit akar a mozdulat kifejezni. A gesztussal is fejezhetünk ki érzelmet, ha azt ügyesen alkalmazzuk. A lelkesedésnek, fájdalomnak, örömmek stb. megfelelő mozdulatokat kell tehát megfigyelni. Tudatában kell lenni annak is, ki képviseli azt az érzést, kinek a mozdulatait utánozza a szavaló, mert máskép kell alkalmazni, ha gyermek, máskép, ha öreg végzi.

Sok aprólékos dologra lehetne e pontban még benneteket figyelmeztetni, de jó érzésekre bízom a gyakorlást. A főkövetelmények, az általános kívánni valók azonban lebegjenek állandóan szemeitek előtt. Ilyen például, hogy a balkézszel való taglejtést kerülni kell. A kezeket nem szabad nagyon magasra emelni: inkább a könyök mozogjon. Legyen összhang a szavak és gesztus között: ne kövesse a mozdulat a szavakat, hanem inkább előzze meg, vagy a kettő együtt történjék.

Kerülni kell az egyformaságot. ugyanazt a mozdulatot ne alkalmazzuk gyakran egy költemény előadásánál. Hibázni szoktak még a kezdő szavalók az által is, hogy gyorsan, izgatottan fejezik be a gesztust; nem tartanak ki eléggé, vagy a visszatérés az eredeti helyzetbe feszes és merev. Mindez aprólékos dolognak látszik, de még az ujjak izléses tartása is fontos lehet, hogy a taglejtés jól sikerüljön.

Fogadjátok meg utasításaimat, nem lesz károtokra. Ha valamiben fennakadnátok, forduljatok a vakáció folyamán is bizalommal hozzám s a választott költemény szavalásához majd gyakorlatibb útmutatást adok.

Kövesi Lajos.

II.

Adatok az intézet történetéhez.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári testület.* Az 1912—13. iskolai évben a tanári testület tagjai voltak: az igazgató, 20 rendes, 3 rendkívüli, 1 óraadó tanár (okt. 9-ig) és 2 rendes tornatanár. A nem róm. kath. vallású hittanárok száma: 6. Összesen: 33 (okt. 9-től 32)

A tanári testületben az 1912—13. iskolai évre a következő változás történt: A kegyes-tanítórend kormánya elhelyezte intézetünkben Babos Dezsőt a rend veszprémi, Floderer Imrét a rend budapesti és Vajda Imrét a rend kolozsvári főgimnáziumába. Helyükbe jöttek: László József a rend kolozsvári tanárképző-intézetéből, Para Imre a rend kisszebeni és Sebes Ferenc dr. a rend kolozsvári főgimnáziumából. A vkm. Schindlberger József rendes tornatanárt 95776/1912. sz. rendeletével az egeri főreáliskolába rendelte további szolgálattételre, helyébe 101377/1912. sz. rendeletével Buday Gyula rendes tornatanárt helyezte át a jászberényi áll. főgimnáziumból. Kátay Lajos, intézetünknek 20 éven át kiegészítő rajztanára, okt. 9-én lemondott. Óráit az intézet mennyiségtan tanárai látták el az év végéig.

A katonai gyakorlatok és céllövés vezetésével a ker. parancsnokság ismét Homor Lászlót, az 5. honvédegyalozred főhadnagyát bízta meg.

Babos Dezső 6, Floderer Imre 14, Kátay Lajos 20, Vajda Imre 5 és Schindlberger József 5 évig volt tanártestületünk buzgó tagja. Mindnyájan a legjobb emléket hagyták szerető kartársaik és hálás tanítványaik szívében.

A vkm. 102586/1912. számú rendeletével úgy intézkedett, hogy az iskolai előadások csak szept. hó 15-én kezdődjenek, hogy az iskola termei a délvidéken tartott hadgyakorlatok idején esetleges katonai beszállásolásra rendelkezésre állhassanak. E rendelet értelmében a tank. kir. főigazgató 1042/1912. sz. leiratával az alakuló gyűlés napjául

szept. hó 15., a beiratások napjainul szept. hó 16., 17. és 18., az iskolai év ünnepélyes megnyitó napjával szept. hó 19. és a rendes előadások megkezdése napjával szept. hó 20. napját tűzte ki.

E rendeletek értelmében a tanári testület az 1912—13. tanévre szept. hó 15-én alakult meg.

Ezen alakuló gyűlésen az igazgató bemutatta a tantárgyak felosztásának tervezetét, kijelölte az osztályfőnököket, megállapította a tanárok egyéb munkakörét. Tűzetes megbeszélés tárgyát képezték az ifjúság szellemi és erkölcsi érdekeit illető első teendők.

A tanárok egészségi állapota az egész iskolai éven át elég kedvező volt. Hosszabb ideig tartó helyettesítés nem vált szükségessé. A helyettesítések csak rövid ideig tartottak.

2. *Az iskolai év megnyitása.* Szept. hó 14-én és 15-én tartottuk meg a javító-, pótló-, felvételi- és magánvizsgálatokat.

A beiratások szept. 16., 17. és 18. napjain folytak le. A két első napon csak helybeli tanulókat irtunk be, az utolsón vidékieket.

Az iskolai évet szept. 19-én ünnepélyes „Veni Sancte”-vel nyitottuk meg s 20-án megkezdettük a rendes tanítást, mely zavartalanul folyt az egész iskolai éven át.

Mivel a múlt tanévi osztályozásból előre látható volt, hogy az 1912—13. tanévben két II. osztály nem lesz elegendő az I. osztályokból föllépő tanulók befogadására, viszont a két IV-ik osztályból föllépő tanulók el fognak férni egy V. osztályban, az iskolafenntartó város engedelmével három II. és csak egy V. osztályt nyitottunk.

Beiratott az egész iskolai év folyamán 806 tanuló. A múlt tanévhez képest apadás nem volt. Így a jelen tanévben is 14 osztályt nyitottunk meg: 3 első, 3 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 1 ötödik, 1 hatodik, 1 hetedik és 1 nyolcadik osztályt.

A három I. osztályra most is oly számosan jelentkeztek, hogy a megengedett 60 maximális szám betelte után kiszorult 14 tanuló, akik közül a vkm. 133757. sz. engedelmével még 1 tanulózt vettünk fel az első osztályra szám felett. Kiszorult továbbá a két III. osztályból 10 tanuló, akiket elutasítottunk.

3. *Az intézeti épület.* Az épület minden oldalról szabad, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s az egészségügyi követelményeknek megfelelők. Az intézet folytonos fejlődése miatt azonban már nem rendelkezik elégséges termekkel. Ezért a tankerületi kir. főigazgató hivatalos látogatása alkalmával ismételten sürgősen megkövetelte az épület kibővítését. Követeli egy, a modern igényeknek mindenben megfelelő tornacsarnok építését, mert a mostani tornaterem 154 és fél négyszögméter alapterületével semmiképp sem felel meg ezen intézetnek, melynek csaknem minden osztályában meg van a maximális 60 tanuló. Ennyi tanulóval, ily szűk helyen, mely-

nek jórészét a tornaszerek foglalják le, mivel nincs megfelelő torna-szertár, nem lehet rendes tornagyakorlatokat rendezni. Különben is elavult és nehezen fűthető. Nincs az intézetben görögpótló tanterem, nincs hely a filológiai múzeum számára, nincs természetrajzi előadó-terem és ifjúsági könyvtárhelyiség; e két utóbbit ugyanis osztály-termekké alakítottuk át a párhuzamosítások folytán. A diszterem annyira szűk, hogy az intézet ünnepélyein, melyeken a város közön-sége is megjelenik, a nagyszámú ifjúságnak nincs helye. Ezekben a hiányokon úgy lehetne segíteni, ha az iskolafenntartó város a torna-csarnok helyén egészen új, kétemeletes épületet emelne, amelynek földszinti részén a torna-csarnok kapna helyet, amely egyszersmind iskolaünnepok tartására is alkalmas lenne, az első és második emelet pedig az iskola többi céljaira szolgálna.

A szükséges szárnyépület emelését a tanügyi kormány már egyszer el is rendelte 81621/1909. sz. leíratában, mire a városi tanács megbízta a mérnöki hivatalt a tervezetek elkészítésével, a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt az építkezés kérdése azonban eddig megoldatlanul maradt. Megsürgette a kibővitést a jelen tanévben a vkm. kiküldötte, dr. Ottó József, min. biztos is, amidőn intézetünket meglátogatta.

4. *Egészségügy.* A tanulók egészségi állapota a lefolyt tanévben megnyugtató volt. Vörheny, fültőmirigylob csak szórványosan mutatkozott.

A tanulók egészségügye az iskolaorvos ellenőrzése alatt áll, aki a tanév elején hivatalos megvizsgálása után véleményezi az igazgatónak a tornázás alól való felmentését azon tanulóknak, akiknél ez valamely testi fogyatkozás miatt szükséges, továbbá azon tanulók elhelyezését a tantermekben, akiknek szemhibája, vagy nagyothallása kivételes intézkedést igényel. Az iskolaorvos háromszor tartott az iskolai év folyamán szemvizsgálatot, amelynek alapján, mint örvendetes jelentéget konstatálhatjuk, hogy trachoma csak 3 esetben fordult elő és csak enyhe fokban. A himlőoltást a kerületi orvos úr megtartotta.

A tanulók az iskolaorvos úrtól állandóan orvosi tanácsban részesülnek, ha erre szükségük van.

A vkm.-nek az ifjúság testet fejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében kiadott rendelete kapesán az ifjúságot az iskolán kívüli viszonylataiban is ellenőriztük — lehetőség szerint. A konviktusokban való elhelyezés, étkezés ellen panasz nem merült föl. Egészségtelen lakás miatt átköltözködés, vagy célszerűtlen táplálkozás miatt a kosztadótól való elvétel az iskolai év folyamán nem vált szükségessé.

Az iskolaorvos az „egészségtant” heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban. A tanításnál főcél az érdeklődés felkeltése a közegészségügy iránt és az egészség megóvására szükséges feltéte-

leknek: a testápolás, testedzés fontosságának megismertetése. A tanítás és tanulás egyidejűleg történik, megbeszélve a lényeges és fontos egészségügyi tudnivalókat. Egyes egészségügyi intézményeket az egészségtanár és osztályfőnök vezetése alatt a helyszínen tekintettek meg a tanulók.

Az iskolaépület nagy, minden oldalról szabad; helyiségei tágasak, szellőztető-készülékkel ellátottak és világosak. A helyiségek így megfelelnek az egészségügyi követelményeknek, a tornatermet kivéve, amelynek sorsa a közel jövőben fog eldőlni.

Intézetünk egészségügyének tanulmányozására a vkm. dr. Ottó Józsefet küldötte ki miniszteri biztosi minőségben. A biztos úr dec hó 17. és 18. napján végezte látogatását.

A vkm. 1903. évi 1125 és 1905. évi 171. eln. sz. rendelete ismételten sürgeti, hogy a tanári testület minél több oldalról ismeresse az ifjúsággal az alkoholizmus romboló hatását a testre és lélekre egyaránt. Ezen rendelet követelményeinek megfelelően hittanáraink vázolták az alkoholizmus romboló hatását az erkölcsi életre, természetrajz tanáraink az állati sejtre, a filozófia tanára rámutatott a pszichikai elváltozásokra, ismertette a lelki betegségeket, melyeknek szülőoka az alkoholizmus. A filológia tanára is belevonta előadásába az alkoholizmust, midőn a római élet képét vázolta és a történelem tanára is, mikor a népek erkölcsi emelkedéséről és hanyatlásáról szólt. Legtágabb tere azonban az intézet egészségtanárának van az alkohol romboló hatásának ismertetésére, aki az egyes betegségek okainak fejtegetésénél rendszeresen kiterjeszkedik az alkoholizmusra is.

Az ifjúság testi nevelése érdekében felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket. A kötelező játékokat az újszegedi Erzsébetligetnek e célra igen alkalmas, gyepes és fákkal szegélyezett területén gyakorolták tanulóink, a vívást Armentani Ede és Buday Gyula tornatanár, okl. vívómesterek vezetése alatt többen szép eredménnyel tanulták. Télen sport gyanánt a koresolyázást gyakorolják. Az úszás sportját állandóan gyakorolják, nyáron a Tiszában, a zordabb időben a közfürdők elég tágas uszodaiban. A tanórák közti 10 perere a tornaudvar áll az ifjúság rendelkezésére. Nyári tornahelyül az épület 1480 négyszögméter nagyságú és tornaszerekkel ellátott udvara szolgál, melyet az utca felől két sor fa szegélyez.

A halál egy izben látogatta meg intézetünket a lefolyt tanévben. Május 2-án halt meg vakbélgyulladásban Bovatsek Endre I. A) oszt. tanuló özvegy édesanyjának és szerető tanárainak nagy fájdalmára.

5. *Tanszerek.* Az egyes szertárak, főleg a fizikai és természetrajzi, értékes tárgyakkal gyarapodtak. A gyarapodásról a „Szertárak” c. rovatunkban számolunk be részletesen.

A tanári könyvtárnak főleg a tanári önképzéshez szükséges mű-

veket és folyóiratokat szereztük be. Az ifjúsági könyvtár, amelynek gyarapítására az új tandíj szabályzat értelmében minden tanuló után évi 1 K-át fordíthatunk, kötelező olvasmányokkal, szórakozásra és önképzésre szánt egyéb művekkel kellőképp gyarapodott. Mindezekről részletesen a „Tanári és Ifjúsági Könyvtár” c. rovatunkban számolunk be.

6. *Segélyezési ügy.* Részint a város, részint az egyházmegyei hatóság vagy a szegedi kegyesrendi ház által kezelt alapítványokból e tanévben is több ifjú nyert jutalmat. (L. Az iskolai év bezárása c. fejezetet.) Az ifjúsági segélyegylet működéséről Segélyegylet című rovatunkban számolunk be. A kegyesrendi társház hét szegényebb sorsú vidéki tanulóknak adott teljes ellátást. Több névtelen jótévő ruhasegélyben részesített néhány szegény tanulót.

A Segélyegyletnek, könyvtáraknak, szertáraknak küldött ajándékot Értesítőnk hasonló című rovataiban, a többi adományt pedig az iskolai év bezárása c. rovatában mutatjuk ki.

Fogadják az összes jótévők a nagylelkű adományokért intézetünk hálás köszönetét.

B) Az intézet működése.

1. *Vallás-erkölcsi nevelés.* A vallás-erkölcsi alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület ennek ápolására kiváló gondot fordított. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapiakon, a késő őszi és téli hónapokat kivéve, fél 8 órakor szentmisén vett részt, vasárnaponként a szentmise után 3 csoportba osztva szent beszédet hallgatott, amikor a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai társadalmi kötelmeinek teljesítésére buzdítottuk; az előírt időben (szeptember, december, húsvét és június) elvégezte a szent gyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szent gyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyháztól rendelt fontosabb nyilvános ájtatosságokon, a farsang 3 utolsó napján tartatni szokott szentségimádáson, testületileg vett részt apostoli királyunk ő Felségének névünnepén a hálaadó istentiszteleten, június 8-án a koronázás évfordulója alkalmából tartott öröm-istentiszteleten. Megünnepeltük február hó 2-án a kegyes-tanítórend alapítójának: Kalazanti szent Józsefnek emlékünnepét.

Jótékonyan hatott ifjúságunk vallás-erkölcsös nevelésére szeretett főpásztorunk, *dr. Glattfelder Gyula*, megyéspüspökünk atyai látogatása. Május 14-én jelent meg közöttünk szeretett főpásztorunk. Az nap délutánján meggyónattatta másnap az ifjúságnak mondott szent mise alatt megáldoztatta intézetünk VIII. osztályának róm. kath. ifjúságát. Május 15-én pedig a bérnálás szentségét szolgáltatatta ki róm. kath. ifjúságunknak.

Az ájtatos társulatok közül intézetünk az „Élő rózsafüzér” tár-

slatot honosította meg, amelynek a négy felsőbb osztályból 75 tagja van. Az alsóbb osztályok róm kath tanulói a Jézus szent szíve Társulatába iratkoztak be.

Ellenőrizzük az ifjúság olvasmányait, a könyvtárba csak oly könyvet sorozunk be, amelyet a felügyelő-tanárok először elolvastak. Az ifjúsági Folyóiratok közül is csak kifogástalan irányúakat járathat az ifjúság. Legtöbb előfizetője van a „Zászlónk“ című ifjúsági lapnak.

Nem róm. kath. vallású tanulóink saját lelkészeiktől nyertek vallási oktatást és mindnyájan tartoznak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleteken szigorú ellenőrzés mellett megjelenni.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívből, istentisztelettel vették kezdetüket az október 6-án, március 15-én és április 11-én tartott hazafias ünnepélyek is, melyeket azonfelül hazafias költemények szavalása vagy ilyen tárgyú felolvasások és beszédek által iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

2. *Fegyelmeltartás.* Megnyugvással és elismeréssel nyilatkozhatunk tanuló-ifjúságunknak ez év folyamán tanúsított magaviseletéről és fegyelmi állapotáról. Találkoztak ugyan egyesek, akik illetlen magaviseletük és kisebb fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek, de a többség a jó rend, tisztaság és az intézet törvényeinek követelményeit dicséretesen szem előtt tartotta. Súlyosabb természetű fegyelmi ügy csak egy ízben fordult elő. A gondjainkra bízott nagyszámú ifjúság sikeres nevelése céljából igyekeztünk is felhasználni mindent, ami erkölcsi fejlődésüket, az erényekben való gyarapodásukat előmozdíthatta. Az eljárás egyöntetősége szempontjából mindjárt az első alakuló-gyűlésünkön mind a házi rend és fegyelem, mind az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk és jegyzőkönyvbe foglaltuk. A beíratások alkalmával kiosztottuk az intézet fegyelmi szabályainak nyomtatott példányait a tanulók között, hogy róluk ők és szüleik tudomást vegyenek; ezenfelül osztályonkint felolvastuk s a tanulók értelmi fejlettségéhez képest megmagyaráztuk a fegyelmi szabályokat.

A fegyelmezést illetőleg tekintettel volt az iskola, amennyiben lehetséges volt a tanulók külső viszonyaira is. A vkm. 154201/1908. számú rendeletét újra emlékezetükbe idézzük a szülőknek és szállásadóknak. Ezen rendelet hangsúlyozza, hogy a tanári kar kövessen el mindent a szülőkkel karöltve a tanuló ifjúság testfejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében. Különösen ajánlja a nem szülői háznál elhelyezett tanulók külső viszonyainak (lakás, ellátás, fegyelem) szem előtt tartását s meghagyja, hogy a tanári kar tegye meg óvó és orvosló intézkedéseit, a tanulók testi egészségét és erkölcsi épségét veszélyeztető hatások ellen. Ezért kötelességévé teszi a tanári karnak, különö-

sen az iskola-orvosnak, hogy időnkint ellátogasson szállásadóknál lakó tanítványai tartózkodási helyeire, hogy tudomást vehessen a netalán egészség- és testfejlődésellenes, valamint erkölcsi veszélyt rejtő körülményekről. Fontos kötelessége az iskolának, hogy óvó befolyását érvényesítse az erkölcsi fejlődés biztosítására és az erkölcsi tisztaság épsége érdekében. A tanári kar köteles a szülők, vagy gyámok figyelmét felhívni a fenyegető, vagy jelentkező erkölcsi bajokra, hogy a család és iskola együttműködése az erkölcsi nevelés terén lehetőleg biztosítottassék. Az óvás és ellenőrzés munkájának megkönnyítéséhez a külső tényezők hathatós támogatását is megigéri a vkm. Intézkedett, hogy *a rendőrség figyelmeztesse a korcsmák tulajdonosait, hogy helyiségekben tanulót meg ne tőrjenek és a tilalom ellen vétő tulajdonosokat a törvény egész szigorával büntesse. Eltiltotta a szemérmet sértő képeknek és nyomtatványoknak árúsítását és terjesztését.*

A nevelés és oktatás egyik sarkalatos föltétele a rendes iskolabajjárás lévén, az igazolatlan óramulasztások csökkenése céljából a szülőket és szállásadókat gondos ellenőrzésre hívtuk fel.

3. *Oktatás. a) A tanítás menete általában.* A nm. vkm 48.397/1902. sz. engedélye folytán intézetünkben az egyhuzamban való tanítás lépett életbe s így a rendes tárgyakból az előadás a délelőtti órákban folyik. Az egyfolytában való tanítás behozatalával, valamint a közlekedési eszközök fejlődésével mind nagyobb számmal találkoznak tanulóink között, akik a szomszédos községekből vagy a tanyáról járnak be naponként az iskolába. Ez év folyamán 38-an használták a vonatokat és motoros kocsikat *Előmenetükre károsan hat az a körülmény, hogy a vonat indulásáig a várótermekben sok időt töltenek s némely részüknek az állomástól a lakóhelyüikig kocsin, vagy gyalog hosszabb útát kell megtenniök. Hátrányukra szolgál az is, hogy társaik nem minden munkájában vesznek részt, a délutánokra eső rendkívüli tárgyakat például nem tanulják, istentiszteletre, szentbeszédre az intézetben nem járhatnak. A különböző egyénnel és sokszor vásott gyermekekkel való érintkezés utazásuk alkalmával károsan hat nevelésükre. A legnagyobb szükség előtt hajlunk csak meg, midőn az ilyen iskolabajárást tanulóinknak megengedjük. Ezen engedélyt is csak addig adhatjuk meg, amíg a vonatok indulása összeegyeztethető a tanítás kezdetével és végével. Ha a vonatkésések gyakorikká lesznek, az engedélyt meg kell vonnunk, mert a tanulók nem lévén itt az előadási órák kezdetén, elmaradnak társaiktól, sőt későnjövésükkel az előadást is zavarják.*

Az ifjúság utazás alatti magaviseletének ellenőrzésére kérjük a vasúti személyzet legszigorúbb felügyeletét és minden kihágásnak pontos bejelentését.

b) *Az elvégzett tananyag.* Tanításunkban a 43381/1903. sz. min. rendelettel kiadott tanterv és az Utasítások voltak az irányadók, melyek

alapján készítettük az állandó tanmenetet, ennek értelmében az előírt tananyagot minden osztályban az összes tárgyakból elvégeztük. A tananyag helyes beosztására és a helyes módszer megállapítására módszeres tanácskozást tartottunk.

Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk; ezek nagyobb részét jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

A tanítás eredményét, hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy. két és több tantárgyból elégtelen, az Értesítő statisztikai táblázata tünteti fel.

Az osztályozás eredménye az 1911/1912 tanévvel összevetve, most is megnyugtató, amiről a statiszt. tábla számadatai tanuskodnak.

c) A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő. A tornázás céljaira téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésre, melynek a tornateremmel szomszédos területén mászórúdak, nyújtó, két korlát s más szükséges tornaszerek állanak.

Március 30-án d. u. 6 órakor az állami főgimnázium tornaesernő-kában intézetünk IV. b), V., VI. és VII. oszt. ifjúsága nagyszámú s előkelő közönség jelenlétében a helybeli honvédenekar közreműködésével, Buday Gyula tornatanár vezetésével díszornázást és versenyt rendezett a következő műsorral:

1. Felvonulás.
2. Szabadgyakorlatok.
3. Szertornázás:
 - V. oszt. korláton. Vezeti: Radványi Sándor.
 - VI. oszt. nyújtón. Vezeti: Riesz Miklós.
 - VII. oszt. a) csapat gyűrűhintán. Vezeti: Órhalmi Károly.
 - VII. oszt. b) csapat lovon. Vezeti: Lengyel László.
4. Versenytornázás:
 - V. oszt. tanulók nyújtón.
 - VI. „ „ nyújtó-korlát: összetett verseny.
 - VII. „ „ nyújtó-ló: összetett verseny.
5. IV. b) oszt. tanulók szabadgyakorlat mintacsapata fabottal a „Honvéd” induló zeneütemeire.
6. Díjkiosztás.
7. Elvonulás.

A versenytornázásban győztesek lettek:

a) Az V. osztály részére előírt nyújtó-korlát összetett versenyben
1. Radványi Sándor (nagy ezüstérem). 2. Fehlberg Vilmos (kis ezüst érem). 3. Kopp Antal (bronz érem).

b) a VI. osztály részére előírt nyújtó-korlát összetett versenyben
1. Riesz Miklós (nagy ezüst érem). 2. Kovalik-Deák László (kis ezüst érem). 3. Lábán József (bronz érem).

c) A VII. osztály számára előírt nyújtó-ló összetett versenyben

1. Órhalmi Károly (díszített ezüst érem), 2. Müller Sándor (nagy ezüst érem), 3. Hegyi Márton (kis ezüst érem), 4. Blau Marcell (kis ezüst érem).

A díjakat intézetünk igazgatója nyújtotta át a nyerteseknek a testezés fontosságát hangsúlyozó s további kitartó testgyakorlásra buzdító beszéd kíséretében.

A jelen volt közönség sűrű tapssal honorálta a résztvevők ügyességét

A disztornázáson befolyt összeget a rendezéssel járó költségek és versenydíjak fedezésére, a fennmaradt összeget pedig szegényebb sorsú tanulók sportfelszerelésére és további versenydíjak beszerzésére fordítottuk.

Az I—IV. oszt tanulók tornaversenyét a helybeli atletikai klub újszegedi versenypályáján június hó 18-án d. u. 4—6 óráig tartottuk meg a következő sorrend szerint :

Délután fél 4 órakor indulás a főgimnázium tornaudvaráról, oszlopokban, zászló alatt az atletikai klub újszegedi versenypályájára.

Délután 4 órakor díszfelvonulás a szülők és vendégek előtt és osztályonként felállás oszlopokban.

Ének. (Himnusz).

1. A tanulók szabadgyakorlatai.

2 Versenytornázás nyújtón, korláton és tornalovon.

3. Egyéni versenyek: magas-ugrásban, futásban és póznmászásban.

4. Tömeges verseny: kötélhúzás

Ének. (Szózat).

Visszavonulás a versenytérről oszlopokban, zászló alatt a főgimnázium udvarára s onnan indulás haza.

Nyújtón és korláton való versenytornázásban kitüntek, s ezüst érmet s elismerő oklevelet kaptak: Bózsó József II. a), Kalmár Péter II. b), Klier Alajos II. c), Lábán Dezső III. b), Bózsó Imre, Fischer Sándor és Horváth György IV. a) oszt. tanulók.

Bronz érmet és elismerő okiratot nyertek: Mihájlovits Vajiszláv II. a), Patak Gyula II. b), Jung István, Kolling János és Várda Aladár II. c), Scherer Ferenc III. b), Benyács Aladár és Nagy Sándor IV. a) oszt. tanulók

Elismerő okiratot kaptak: Benyács Sándor, Baurnefeind Pál, Tari László II. a), Jezerniczky Ákos, Vad Imre II. b), Arnold Reinhard, Jung István, Lázár Ferenc, Perezián Aladár II. c), Gáspár Géza, Nemes Sándor, Vincze Aladár, Weiszmandl Jakab III. b), Bauer Antal és Szücs Ferenc IV. a) oszt. tanulók.

Rúd-mászás versenyben bronz érmet és elismerő okiratot nyertek: Magyari Ferenc I. a), Vastag József I. c), Baurnefeind Pál II. a), Kalmár

Péter II. b), Lázár Ferenc II. c), Fürst Béla III. b) és Szűcs Ferenc IV. a) oszt. tanulók.

Elismerő okiratot kaptak : Czérna István I. a), Lusztig Pál I. c), Rebics László II. a), Patak Gyula II. b), Vass Béla II. c), Kossik Adorján III. b) és Bauer Antal IV. a) oszt. tanulók.

Magasugrás versenyben ezüst érmet és elismerő okiratot nyertek : Fürst Béla (150 cm) III. b) és Bauer Antal (150 cm.) IV. a) oszt. tanulók.

Bronz érmet és elismerő okiratot kaptak : Mihály Sándor (120 cm.) I. a), Vastag József (120 cm.) I. c), Bózsó József (120 cm.) II. a), Patak Gyula (125 cm.) II. b), Lázár Ferenc (130 cm.) II. c), Scherer Ferenc (145 cm.) III. b) és Stark Emil (145 cm.) IV. a) oszt. tanulók.

Elismerő okiratot nyertek : Horváth András (115 cm.) I. a), Csikós József (115 cm.) I. c), Goldgruber Géza (115 cm.) II. a), Kalmár Péter (120 cm.) II. b), Klier Alajos (125 cm.) II. c), Weiszmandl Jakab (135 cm.) III. b) és Nagy Sándor (140 cm.) IV. a) oszt. tanulók.

Futásversenyben bronz érmet és elismerő oklevelet kaptak : Teodorovits Jenő I. a), Vastag József I. c), Bózsó József II. a), Galler Kristóf II. b), Lenhardt Mihály II. c), Fürst Béla III. b) és Horváth György IV. a) oszt. tanulók.

Elismerő okiratot nyertek : Horváth András I. a), Katranecz Sándor I. c), Benyács Sándor II. a), Patak Gyula II. b), Kolling János II. c), Lábán Dezső III. b) és Bauer Antal IV. a) oszt. tanulók.

Kötélhúzás versenyben győztesek : I. c), II. b), II. c) és IV. a) osztályok.

A többi osztályok tornaversenye Buday Gyula tornatanárnak a tanév végén fellépett betegsége miatt nem volt megtartható.

Vívást most is többen tanultak Armentani Ede és Buday Gyula, tornatanár, okl. vívómesterektől.

A *játékdélutánokat* ez iskolai évben Buday Gyula és Timina Ödön okl. rendes tornatanárok vezették. Balanyi György dr. és Révész László kísérő tanárok felügyelete mellett szept., okt., ápr., máj. és jún. hónapokban. E játékdélutánokon az ismertebb játékokat gyakorolta az ifjúság. A három I., a három II., a két III., a két IV., az V—VI. osztályok összevonásával a tanulók 5 játzó-csoportot alkottak. A csoportok egy-egy délután 4—6 óráig játszottak. Játéktérül az Erzsébetligetnek 7500 négyszögméteres gyepes tere szolgál, mely minden oldalról fával szegélyezett.

A vkm. és a magy. kir. honvédelmi miniszter rendelete szellemében már az 1908—1909. tanévben életbe léptették a katonai gyakorlatokat és a céllövést. A tanfolyamot a honv. min. 342 eln. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályok és tervezet értelmében, a „Kézikönyv a polgári

ifjúságnak a katonai hivatásra való előkészítésére“ c. és a honvédelmi min.-től kiadott könyv szerint vezette Homor László, a szegedi m. kir. 5. honvédgyalozezred főhadnagya. A felügyeletet Fekete Ipoly főgimn. tanár gyakorolta. A tanfolyamban, mely 1912. évi szept. hó 20-án kezdődött és 1913. évi jún. hó 2-án végződött, hetenként (szombaton) 2 órában vett részt a főgimn. VII. osztályának 50 és VIII. osztályának 30 tanulója. Segédoktatóként a tanfolyamvezető főhadnagyot több altiszt és a főgimn. VIII. osztályának több tanulója támogatta.

A tanfolyam 1913. évi máj. hó 31-én délután a szegedi elemi lövőtéren lövőversenyt rendezett. E versenyen, mely nyilvános volt, a tanári kar tagjain s a tanügy barátain kívül megjelent Szeged város képviselőjében Koczor János, városi tanácsos, az 5. honvédgyalozezred képviselőjében Berdenich Jenő őrnagy.

A versenyen a honv. min.-től és Szeged város tanácsától adományozott érmeket és díjakat a következő tanulók nyerték el:

Tirezka Kolos, VII. oszt. tan. ezüst érmet és ezüst órát (135 egység);
 Őrhalmi Károly, VII. oszt. tan. ezüst érmet és ezüst órát (130 egység);
 Kálnai Gyula, VIII. oszt. tan. bronz érmet és ezüst sétabotot (125 egység);
 Mészáros Ferenc, VIII. oszt. tan. bronz érmet és acél órát (125 egység);
 Máthé Viktor, VIII. oszt. tan. bronz érmet és acél órát (115 egység);
 Klucsik István, VII. oszt. tan. bronz érmet és ezüst óraláncot (105 egység);
 Flatz Béla, VII. oszt. tanuló bronz érmet és ezüst óraláncot (90 egység);
 Grüner László, VII. oszt. tan. bronz érmet és ezüst kezelőgombot (85 egység);
 Eszes István, VIII. oszt. tan. bronz érmet és ezüst tollkést (84 egység);
 Márton István, VIII. oszt. tan. ezüst kezelőgombot (84 egység) és Miksa János, VII. oszt. tan. pénztárcát nyert (75 egység).
 Az ifjúság a tanév folyamán a legnagyobb szorgalommal, szeretettel és odaadással látogatta a lövőtanfolyamot.

d) Az egyes tárgyakból elvégzett tananyagot Értesítőnk V. rovata tünteti fel.

4 *Vizsgálatok.* Az érettségi vizsgálatok írásbeli része május hó 16., 17. és 19-én folyt le, a jelentkező ifjak száma 53 volt. Az írásbelire kijelölt tételeket és azok kidolgozásának eredményét, nemkülönben a szóbeli vizsgálatok lefolyását Értesítőnk IX. rovatában tüntetjük fel. A szóbeli vizsgálatok június hó 9—14. napján folytak le dr. Szele Róbert tank. kir. főigazgató elnöklete alatt.

Június hó 6-án kezdődtek vizsgálataink a vallástaniakkal, melyeken Jászai Géza c. püspök úr, püspöki megbízott elnökölt. A többi tantárgyakból a nyilvános tanulókat június 16—23. vizsgáltuk meg. A tárgyak a vizsgálatokra szakcsoportokra voltak osztva.

A magánvizsgálatokat jún. hó 19. és 20. napjain tartottuk meg. Összesen 17 magántanuló jelentkezett, akik közül 2 javító vizsgálatra utasított, 15 pedig sikerrel végzett.

Nem kötelezett tantárgyakul előadtuk: a francia nyelvet, a gyorsírást, a szabadkézi rajzot és a műéneket, a két elsőt mérsékelt díjért, a két utóbbit díjtalanul. Az intézeti énekkart és zenekart Prelogg József tanár vezeti. A rendkívüli tárgyakból a vizsgálatokat június hó 15-én tartottuk. Kötelező rendkívüli tárgynak az egészségtant adtuk elő a VII. és VIII. osztályban heti 1—1 órában. Ebből a vizsgálatot június hó 3-án tartottuk meg. A tanítás eredményét a VII. és VIII. osztály érdemsorozatának Egészségtan c. rovata tünteti fel.

5. *Érintkezés a szülőkkel.* Intézetünk áthatva annak tudatától, mily fontos az iskolai nevelésnek harmónikussá tétele a házi neveléssel, eddig is mindenkor érintkezésbe lépett a szülőkkel és szállásadókkal, amidőn a szükség azt kívánta. Szülői értekezleteket intézetünk nem tartott, mivel azok nem bizonyultak célravezetőknél azon iskoláknak csaknem egyértelmű tanúsága szerint, melyek velük kísérleteztek. Készséggel tettünk azonban eleget a vkm. rendeletének, amely hivatalos fogadóórákat rendel a szülőkkel való érintkezésre. Ezen rendelet értelmében fogadóhelyiségül az intézeti Tanácstermet jelöltük ki, amelyben minden tanár a hét folyamán egyszer kiszabott időben fogadja a tanulók szülőit vagy szállásadóit. A fogadás ideje a tanácsterem ajtajára állandóan kifüggesztett táblácskán olvasható. Örvendetesen tapasztaljuk, hogy az érdeklődés a szülők részéről a jelen tanévben újra fokozódott.

6. *A tanárok társadalmi és irod. működése.* A tanárok anyagi áldozattal és szellemi közreműködésükkel támogatták a nemesebb társadalmi törekvéseket és azon köröket, egyesületeket, társaságokat, melyek tudományos, művészeti, nevelési vagy jótékonyági célok szolgálatában állanak. A tanári kar tagjai gondos önművelődésük mellett szép irodalmi munkásságot is fejtettek ki, cikkeik helyi és fővárosi lapok hasábjain, vagy önálló füzetekben és könyvekben jelentek meg.

7. *Az ifjúsági könyvtár szervezete és forgalmi kimutatása.* Az ifjúságnak gazdag és hozzáférhető könyvtár áll rendelkezésére. A könyvtár ifjúsági kisebb (II—IV. oszt.), ifjúsági nagyobb (V—VIII.), kötelező olvasmányok (I—VIII.) és önképzőköri könyvtárra oszlik. A könyvtárakat három tanár kezeli. A II. osztály havonként, a III—IV. és V—VI. oszt. tanulói kéthetenként, az önképzőkör tagjai hetenként kapnak könyvet. A kötelező olvasmányokat a tananyaggal kapcsolatban kapják ki a tanulók. Az ifjúsági könyvtár forgalmát a következő táblázat mutatja ki:

Az ifjúsági könyvtár forgalma.

Könyvet kapott	Osztály	Tanulók száma	Olvasott	Ifj. irod.	Tud. mű	Szépirod.	Összesen	Egy tanulónál	
								max.	min.
Havonkint . . .	II. a)	62	25	165	—	—	165	14	5
	II. b)	38	14	128	—	—	128	14	5
	II. c)	61	18	140	—	—	140	16	4
Kéthetenkint . .	III. a)	60	57	566	—	—	566	21	3
	III. b)	63	60	737	—	—	787	36	3
	IV. a)	51	47	401	—	147	448	26	1
Kéthetenkint . .	IV. b)	57	50	364	—	156	520	29	4
	V.	51	51	60	150	346	556	29	3
Kéthetenkint . .	VI.	52	52	40	162	219	421	32	4
	VII.	55	55	29	173	360	562	49	6
Kéthetenkint . .	VIII.	51	51	19	121	322	462	47	8
	Összesen . . .	—	601	408	2699	606	1550	4755	—

Az I. osztályok- tanulóit a tananyaggal kapcsolatban kaptak olvasmányokat.

8. *Ifjúsági egyesületek. a) Önképzőkör.* Az Önképzőkör 1912. szept. 29-én tartotta meg Kövesi Lajos vezetése alatt 73. alakuló gyűlését 102 rendes és 38 rendkívüli taggal. Ügyeinek intézésére a kör alakuló gyűlésén tisztviselőket választott. Elnök lett Kelemen László, VIII. o. t., főjegyző Berger László, VIII. o. t., pénztáros Schön Ferenc, VIII. o. t., főkönyvtáros Kreiker Jenő, VIII. o. t., jegyzők Répás Béla és Szegfi László VII. o. t., könyvtáros Flatz Béla, VII. o. t.

A kör célja többoldalú önképzés volt, amit a tagok lehetőleg sok irányú és alapos munkássággal törekedtek elérni.

Az alakuló s több választmányi gyűlésen kívül tartott a kör 20 rendes, 5 ünnepélyes gyűlést, 3 ünnepélyt és 2 hangversenyt, amelyekben a tagok 247 számmal szerepeltek.

Ezek között volt 10 ünnepi beszéd, 68 szavalat, 35 értekezés, 7 szabadelőadás, 10 költemény, 11 elbeszélés, 55 írásbeli bírálat s 30 egyéb dolgozat: dráma, drámai jelenetek, fejtegetés, ismertetés, tanulmány, jellemrajz, műfordítás, rajz és a rendes gyűlések keretében előadott 21 zeneszám.

A szív nemesítése céljából az ifjak zenekart alakítottak, melynek 38 tagja volt, akik közül többen az Önképzőkör rendes gyűlésein is szerepeltek zeneszámokkal.

Névsoruk : Miskolczi Jenő, Szarka István, VIII. o. t., Böhm József, Dembitz Andor, Klucsik István, Somlyódy Árpád, VII. o. t., Vajda György, VI. o. t., Böhm Pál, IV. B) o. t., Schwarcz János, Tirczka Lóránt, IV. A) o. t., László Mihály, III. A) o. t., akik első hegedűt ; Sztárcsevich Jenő, IV. B) o. t., Bokor Gyula, Klein Béla, IV. A) o. t., Ember László, Kovács József, III. B) o. t., Miskolczi Zoltán, III. A) o. t., Hajdú Antal, II. A) o. t., Holló Pál, Zakar Ödön, II. B) o. t., Széll János, II. A) o. t., Fried Tivadar, Ujhelyi József, I. B) o. t., akik második hegedűt ; Garai László, VIII. o. t., Tirczka Kolos, VII. o. t., akik mélyhegedűt ; Répás Béla, Réti István, VII. o. t., Koch Andor, VI. o. t., Somlyódy Ferenc, IV. A) o. t., Forbát László, I. C) o. t., Vas Pál, I. A) o. t., akik gordonkát ; Roboz József, VIII. o. t., aki klarinetsípót ; Máthé Viktor, Vastag Ferenc, VIII. o. t., Csehák Sándor, Szalay József, IV. B) o. t., akik nagybőgőt játszottak ; fuvolások : Kaufmann József és Lengyel László, VII. o. t.

A tanári kar és a nagyközönség állandóan élénk érdeklődéssel kísérte az Önképzőkör működését. A tanári kar tagjai a kör ünnepélyes gyűlésein megjelentek. A nyilvános ünnepeken pedig intézetünk díszterme szűknek bizonyult, egészen megtöltötte az érdeklődő közönség, mely anyagi áldozatokkal is hozzájárult az ifjúság munkásságának és szorgalmának jutalmazásához. Februári ünnepségünk alkalmával 331 korona 50 fillér gyűlt össze a pályamunkák, a jobb szavalkók és buzgó zenekari tagok jutalmazására.

Az Önképzőkör február 2-án Kalazanti szt. József, a kegyes-tanítórend alapítójának emlékére *iskolai ünnepséget* rendezett a következő műsorral :

1. Bellini : Norma nyitány. Előadja a főgimn. zenekar.
2. A mi ünnepünkre. Irta Sik Sándor. Szavalja Muszil Vilmos VIII. osztályú tanuló.
3. Händel : Diadalének a Makkabeus oratoriumból. Előadja a főgimnáziumi énekkar.
4. Ünnepi beszéd. Mondja Sebes Ferenc dr. k. r. főgimn. tanár.
5. Moszkovszky : Suite. Előadják Somlyódy Árpád VII. o. t. I. heg., Böhm József VII. o. t. II. heg. Zongorán kíséri : Ujj Béla VII. o. t.
6. Regina coeli. Melodráma. Irta Váradi Antal, zenéjét szerzette : Czobor Károly. Szavalja Lengyel László VII. o. t. Zongorán kíséri Vig Pál VI. o. t.
7. Komzák : Rege. Előadja a főgimn. zenekar.
8. Kalasanzius látomása : Drámai jelenet. Prózából átdolgozta Kelemen László VIII. o. t. Előadják : Eszes István, Jakobcsics Imre, Kelemen László VIII., Schachtitz János, Somlyódy Árpád VII., Kanyó Béla VI., Schultheisz Miksa V., Pollner Kálmán IV. A), Havas Dezső,

Szalay József IV. B), Havas Imre, Miskoleczy Zoltán, Tóth Kálmán, III. A), Széll János, II. A), Mészöly Ödön, II. C) o. t.

9. Hálaadó ének. Előadja a főgimn. énekkar.

Szavalóversenyeinket február 23-án és március 2-án tartottuk meg. A komoly tárgyú szavalóversenyen első díjat nyertek Muszil Vilmos VIII. és Egresi Zoltán VI. oszt. tanulók, 10—10 koronát; második díjat, 10 koronát Jakobsics Imre, VIII. oszt. tanuló; dicséretben részesült: Kanyó Béla, VI. oszt. tanuló.

A vígtárgyú szavalóversenyen a kör az első díjat, 10 koronát Sándor József, VIII oszt. tanulónak ítélte oda. Matók Andor, VIII. oszt. tanuló könyvjutalomban, Egresi Zoltán, VI. oszt. tanuló dicséretben részesült.

Május 18-án Szinger Kornél igazgató úr 25 éves és Nováky Bertalan tanár úr 40 éves tanári jubileuma alkalmára rendezett ünnepséget az Önképzőkör, a tanári kar és az egész tanuló ifjúság jelenlétében. Ez alkalommal az üdvözlő beszédeket Kelemen László és Ráner Ödön VIII. oszt. tanulók mondták, Jakobsics Imre VIII. és Balogh Gábor I. B) oszt. tanuló pedig alkalmi költeményeket szavaltak. Az ének- és zenekar két-két számmal tette díszesebbé a bensőséges ünnepet.

A tanári kar a munkakedv és nemes ambíció fokozására ebben a tanévben is több pályatételt tűzött ki, amelyekre harmincegy dolgozat érkezett be.

A pályatételek és pályanyertes kidolgozók a következők:

1. *A vallástánból* kitűzött tétel: *Szent Péter és Pál apostolok élete az „Apostolok cselekedetei“ nyomán.* Beérkezett két dolgozat. Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyeknek országa“ jelíges a forrás gondos áttanulmányozásáról tesz tanúságot, de nagyobb egyéni alakító erőt nem árul el. Helyesebb lett volna az apostolok életének külön-külön s nem párhuzamos tárgyalása. A 10 K-ás díjra érdemes.

Szerzője: Tirezka Kolos, VII. o. t.

Az „Elmenvén, tanítsatok minden nemzeteket“ jelíges dolgozat kelleténél jobban ragaszkodik a forráshoz, kevesebb önállóság mutatkozik benne s nem elég gondos. Dicséretben részesült.

Szerzője: Szegfi László, VII. o. t.

2. *A magyar irodalomtörténeti tételre: Hősmondáink irodalmi feldolgozói műveik méltatásával,* — három dolgozat pályázott. Az „Emlékezzünk régiekről“ jelíges élesebb megfigyelésről, a művek gondos tanulmányozásáról tanuskodik. Bár kritikai megjegyzései néhol tévesek, az egész bizonyos önállósággal készült. Szerkezete áttekinthető, világos; stílusa tömör, szabatos. Megérdemli a 15 K első díjat.

Szerzője: Grosser Jenő, VII. o. t.

A „Hullatja levelét az idő vén fája“ jeligés dolgozatnak hibája, hogy nem meríti ki a tételt, csak az újabb feldolgozásokat méltatja, kevesebb eredetiséggel. Szerkezete helyes, előadása folyékony. Jutalma a második díjra kitűzött 10 K.

Szerzője: Jakobsics Imre, VIII. o. t.

Szintén szorgalmas munka terméke a harmadik, „Ki daltól lett újjá, sohasem vénhedik“ jeligés dolgozat. De nem alkalmazkodik eléggé a felvett tételhez, s inkább a műveknek részletes tartalmát adja. Megjegyzései általános keretben mozognak. Mondatszerkesztése bonyodalmas. Dicséretet érdemel.

Szerzője: Réti István, VII. o. t.

3. *Balassa József* úr *Váradi Károly* irodalmi működésének megírására 20 K jutalmat tűzött ki. Beérkezett egy dolgozat „Borostyánkorona helyett töviskoszorút kaptál“ jeligével. Lelkesen foglalkozik a tárggyal; áttekinthető szerkezetben fejt ki a tételt, néha találon jellemez, de többször ismét. Stílusa élénkebb. Megérdemli a kitűzött díjat.

Szerzője: Halmos Sándor, VIII. o. t.

4. *Költői tételre Árbóc és Etelka* (Cserhalom nyomán) tüzetett ki. „Kedveden áll Árbócnak rabja, vagy asszonya lenni“ jeligével érkezett be egy dolgozat. Kerek szerkezetű, költői érzékkel alakított elbeszélés. Előadása élénk, bár kissé a szónokias felé hajlik. Emeli értékét a hatásvos befejezés. Jutalma 10 K.

Szerzője: Kelemen László, VIII. o. t.

5. *A latin irodalomból kitűzött tételre: Horatius és Maecenas barátsága*, beérkezett egy dolgozat „Les beaux esprits se rencontrent“ jeligével. A tételt helyesen fejt ki. Forrásmunkákon alapuló, szorgalommal készített dolgozat. Jutalma 10 K.

Szerzője: Kellner Dániel, VIII. o. t.

6. *Műfordításra* ki volt tűzve *Horatius Epistoláinak első könyvéből a második költői levél*. Pályázott két dolgozat. Az „In magnis et voluisse sat est“ jeligés a sikerültebb. Kisebb verstani hibák leszámításával elég hű és gördülékeny fordítás. A kitűzött 10 K díjra érdemes.

Szerzője: Fellegi Andor, VII. o. t.

Az „Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae“ jeligés fordítás kevésbé sikerült, verselése döcögös, stílusa magyartalan; a verstani hiba is több benne.

7. *A görög nyelvből Macro Pitanaeus Ἀπικῶν δειπνῶν* című paródiájának (1—72. sor) fordítására nem érkezett be dolgozat.

8. A német irodalomból kitűzött tétel: *Iphigenia jelleme Euripidesnél és Goethénél*. Két dolgozat pályázott. Szép olvasottságról, beható munkáról tesz tanúságot, amelyiknek jeligéje: „Nach Freiheit strebt der Mann, das Weib nach Sitte.“ Jutalma 10 K első díj.

Szerzője: Berger László, VIII. o. t.

A második „In der schönen Form die schöne Seele“ mint gondos munka könyvjutalomban részesült.

Szerzője: Jakobsics Imre, VIII. o. t.

9. A filozófiai tétel volt: *Nemes érzelmeink szerepe a lelki élet kialakulásában*. Egy dolgozat érkezett be. Jeligéje: „Ismerd meg magadat.“ Nem hatol mélyre, de a források felhasználása mellett is van benne eredetiség, egyéni alakító erő. Gondolatmenete logikus. Előadása világos, folyékony. A díjra érdemes. Jutalma a Bakos Pali alapítványból 16 K.

Szerzője: Ráner Ödön, VIII. o. t.

10. A *történelemből* kitűzött három tételre pályázott négy dolgozat. Mindegyik megérdemli a díjat.

Az *Anjouk és a magyar imperialis politika* c. tétellel két dolgozat foglalkozik. „A történelem haladás“ jeligés bő olvasottság alapján, nagy szorgalommal készített munka, mely jól megválasztott szempontok szerint foglalja össze a rendelkezésére álló anyagot. Hibája, hogy az anyag bősége miatt nem tudja plasztikusan kidomborítani az eseményeket s előadása helyenkint pongyola, külső kiállítása gondos. Az első díjra, 15 K érdemes.

Szerzője: Somlyódy Árpád, VII. o. t.

A „Nagy volt hajdan a magyar“ jeligés dolgozat szűkebb keretek között mozog, mint az előbbi, de az események csoportosítása és előadás tekintetében ez is sikerült. Tárgyi és stiláris szempontból azonban nem ment kisebb hibáktól. Jutalma a második díj, 10 K.

Szerzője: Kallós Károly, VIII. o. t.

11. Az *egyház viszonya a római birodalomhoz* című tételre „Megtalt a nagy Pán“ jeligével egy dolgozat érkezett be, mely elég bő anyagot gyűjt össze és helyes szempontok szerint, de nem minden egyenetlenség nélkül csoportosítja mondanivalóit. Egyik-másik állításához s egyes kérdésekről vallott felfogásához szó fér. Előadása folyamatos, tárgyhoz illő, helyenkint lendületes. Jutalma 10 K.

Szerzője: Kellner Dániel, VIII. o. t.

12. *Mária Terézia és II. József egyházpolitikája* c. tétel kifejtését a „Chiesa libera in libero stato“ jeligés pályázat kísérelte meg. Kellő

olvasottság alapján, megértéssel és tárgyszeretettel készült dolgozat. Gyöngye oldala, hogy nem tagolja eléggé tárgyát és a jobbára kronológikus sorrendben felsorolt események halmazából nem emeli ki a fontosabbakat. Előadása jó, de a bombasztikus ellentétek keresése helyenkint tárgyilag kifogásolható állításokra vezet. Megérdemli a 15 K díjat.

Szerzője : Halmos Sándor, VIII. o. t.

13. *Természetrajzból Az alkohol hatása az ember szervezetére* c. tétel tüzetett ki. Beérkezett öt dolgozat. Legsikerültebb az „Ebrii gignunt ebrios“ jeligés, mely alapos és rendszeres tanulmány eredménye. Szép számú forrásait okosan használja ; nyelvezete tömör, a tárgyhoz alkalmazkodó. Az első díjra, 15 K érdemes.

Szerzője : Berger László, VIII. o. t.

Hasonlóképen szép munka a „Mens sana in corpore sano“ jeligés, de rendszertelenebb, szétfolyóbb, mint az előbbi. Nyelvezete sem olyan gondos. A 10 K második díjra érdemes.

Szerzője : Mészáros Ferenc, VIII. o. t.

Dicséretben részesültek a „Tartózkodjunk az alkoholtól“ és „Megbüntetem az apák vétkeit hetediziglen“ jeligés dolgozatok. Az elsőnek hibája, hogy nem alkalmazkodik szorosán a tételhez s aránytalanul sokat foglalkozik az alkohol lélekrontó és szociális hatásaival, a fiziológiai káraival szemben. Stílusa helyenkint emelkedettebb. A másodiknál nincs nyoma az alaposabb tanulmányozásnak s a rendszeresebb szerkesztői eljárásnak, pedig elég anyaggal rendelkeznek.

Szerzőik : Devich István, VII., Bali Pál, VIII. o. t.

Legkevésbé sikerült a „Természetes ital a víz“ jeligés dolgozat. A kevés forrást ügyetlenül használja. Szükségtelenül sokat foglalkozik az alkohol előállításával hatása ismertetésének a rovására. A maga egészében rendszertelen.

14. *Wladár Ernő* úr egy 25 K-ás és egy 15 K-ás díjat tűzött ki a következő vegytani tételre : *A fémek oldatainak reakciói és az így keletkezett kémiai folyamatok*. Két dolgozat érkezett be, mindkettő megérdemli a díjat. Sikerültebb a „Sors bona, nihil aliud“ jeligés. A tételt helyesen fogja fel s nagy körültekintéssel, odaadással és hozzáértéssel, rendszeres csoportosításban, tetszetős formában, jó magyarsággal s így könnyen érthetően adja elő. Jutalma az első díj, 25 K.

Szerzője : Tömörkény László, VIII. o. t.

A „Lelkem remeg belátni a természet műhelyébe“ jeligés dolgozat szerzője sok fölösleges, oda nem tartozó anyaggal terheli dolgo-

zatát, mely ezért némileg zavarossá is válik. Mégis figyelemre méltó munkát végzett, mert részletesen és alaposan foglalkozott az oldatok reakcióival. Jutalma a második díj, 15 K.

Szerzője : Halmos Sándor, VIII. o. t.

15. *A természettanból* tetszésszerű választásra *három tétel tüzetelt ki*: a) *Reverziós inga*; b) *Vízerőművek* és c) *A gázok cseppfolyósítása*. Az elsőre és másodikra két-két, a harmadikra egy dolgozat érkezett be. Aránylag a legsikerültebb, a „Sors bona, nihil aliud“ jeligés (Reverziós inga) dolgozat. Szerkezete helyes, előadása világos és tömör; szerzője ismeri a matematikai nyelvet és könnyedén használja. Az első díjra, 20 K érdemes.

Szerzője : Schön Ferenc, VIII. o. t.

A „Mens agitat molem“ jeligés dolgozatot (Vízerőművek) részletes és világos leírásai érdekessé teszik a második díjra. Jutalma 10 K.

Szerzője : Berger László, VIII. o. t.

Sikerültebb dolgozat „A kísérlet nem más, mint kérdés a természethez“ jeligés is. A cseppfolyósítási probléma történetének tisztalátásra valló vázlatát adja. Dicséretet érdemel.

Szerzője : Kellner Dániel, VIII. o. t.

Ugyancsak megállják a helyüket a „Mégis mozog a föld“ és „Ki a végtelen úrt kimérted, anyagot alkotván beléje, hozsána néked, Eszme“ jeligés dolgozatok is. Az elsőnek hibája, hogy a tehetetlenségi nyomaték tárgyalásában kissé homályos és hézagos; az utóbbié pedig, hogy stílusa terjengős, leírásai néhol zavarosak. Mindkét dolgozat dicséretére válik írójának.

Szerzőik : Kallós Károly, Halmos Sándor, VIII. o. t.

16. *A logaritmus elmélete* című matematikai tételre két dolgozat pályázott. Gonddal készült és csinosan kiállított a „Mathesis“ jeligés dolgozat. Kár, hogy hiányzik belőle a logaritmus existenciájának bizonyítása. De amit felvesz, azt világosan, szabatosan fejti ki. Jutalma 15 K.

Szerzője : Klucsik István, VII. o. t.

A „Noli turbare circulos meos“ jeligés dolgozat szerzője a hatványrendszerből indul ki, de a logaritmussal nem hozza szorosabb kapcsolatba. Az existencia bizonyítása szintén hiányzik. A visszakeresés miért-jét nem domborítja ki kellőleg; kiállítása sem egészen megfelelő. Szorgalmáért dicséretben részesült.

Szerzője : Ráner Ödön, VIII. o. t.

A pályázatok eredményét a május 25-én tartott ünnepélyes zárógyűlésen hirdette ki intézetünk igazgatója, alkalmi beszéd kíséretében, nagy és díszes közönség jelenlétében. Az ünnepség műsora a következő volt :

1. Suppé : Nyitány. Előadja a főgimnáziumi zenekar.
2. Győry Vilmos : A második asszony. Szavalja : Egresi Zoltán, VI. o. t.
3. Régi magyar dalok. Előadja főgimnáziumi énekkar.
4. Beszéd. Mondja Kelemen László, VIII. o. t., az Önképzőkör elnöke.
5. Klose : Nocturno. Előadják : Böhm József, VII. o. t. I. hegedűn, Tirezka Loránt, IV. A) o. t. II. hegedűn, zongorán kíséri : Fellegi Andor, VII. o. t.
6. Szentjóni Szabó László : Az együgyű paraszt. Szavalja : Sándor József, VIII. o. t.
7. Beszámoló az Önképzőkör 1912—13. évi működéséről :
 - a) titkári jelentés. Felolvassa : Berger László, VIII. o. t. ;
 - b) a pályázatok eredményének kihirdetése.
8. Kőszegi : Gavotte. Előadja a főgimnáziumi zenekar.
9. Mi a haza ? Melodráma, Ábrányi Emiltől, zenéjét szerző Horváth Á. Előadják : Boros Lajos, VII. és Miskolczi Zoltán, III. A) o. t. Zongorán kíséri : Havas Dezső, IV. B) o. t.
10. Fichtner : Diadalének. Előadja a főgimnáziumi énekkar.

Az Önképzőkörben kifejtett tevékenységükért külön jutalomban részesültek : Kelemen László, a kör buzgó elnöke, aki többoldalulag kifejtett szorgalmáért az Önképzőkör ezüstérmét kapja buziási Eisenstädter Róbert úr adományából ; Berger László, aki a Kisfaludy-jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi könyvet és Halmos Sándor, aki az Önképzőkör bronzérmét kapja ugyancsak buziási Eisenstädter Róbert úr adományából. Szép szavalataiért 10 koronás arany jutalomban részesült Lengyel László, VII. oszt. tanuló.

Az Önképzőkör tagjai közül buzgóságukért dícséretet érdemelnek : Berger László, Halmos Sándor, Jakobsics Imre, Kelemen László, Kellner Dániel, Kreiker Jenő, Ráner Ödön, Sélley László VIII., Barabás Ervin, Boros Lajos, Blau Marcel, Czimmer Andor, Fellegi Andor, Gerő Imre, Grosser Jenő, Hauptvogel János, Lengyel László, Schachtitz János VII., Egresi Zoltán és Kanyó Béla VI. osztályú tanulók,

Az Önképzőkör tagjainak gazdag könyvtár állott rendelkezésére, mely az idén Vetye Ferenc szenthuberti gyógyszerész úr szíves adományából és vétel útján 67 kötetrel, továbbá a Századok, Természettudományi Közöny és Akadémiai Értesítő ez évi évfolyamaival gyarapodott. A jutalmazásra szánt szíves adományokért, melyek az „Értesítő” jutal-

mak és segélyek rovatában van feltüntetve, fogadják a nemesszívű adakozók a tanuló ifjúság háláját és köszönetét.

b) Szavalókör. Az intézet igazgatója engedelmével ebben az évben Szavalókör alakult a II—V. osztálybeli tanulók számára. A megalakítás jelentősége nyilvánvaló, mivel a Szavalókör alkalmat nyújt az alsó osztálybeli tanulóknak az idő hasznos felhasználására, a nyugodt és bátor fellépésre, a helyes hangsúlyozásra és az értelmes előadásra. Az egyes költemények, amelyeket a tagok előadnak és meghallgatnak, az irodalmi ismeretet gyarapítják és nevelőleg is hatnak, mivel az istenimádás, a szülők és embertársuk iránt tanúsított tisztelet és e hazai földhöz való ragaszkodás magasztos érzelmét varázsolják az ifjak szívébe.

Október 12-én volt az alakuló gyűlés, melyen Kiss István vezető tanár jelölése alapján a kör tagjai elnökké Dobóczki Antal V. oszt., jegyzővé Kopp Antal V. oszt., aljegyzővé Pollner Kálmán IV. a) oszt. tanulókat választották meg. A vezető tanár a IV—V. osztálybeliek bírálóiá: Forbát Frigyes, Hirsch Béla, Horváth Lajos, Mályusz Elemér és Schultheisz Miksa V. oszt. tanulókat, a II—III. osztálybeliek bírálóiá pedig Havas Dezső, Somlyódy Ferenc és Sztárcsevich Jenő IV. oszt. tanulókat jelölte ki.

A kör tagjainak száma 96. A gyűléseken, melyek kéthetenként tartattak, költemények, monológok, párbeszéddek, szónoklati részletek és kisebb színdarabok kerültek előadásra; szám szerint 74. A legtöbben dicséretes és jó eredménnyel működtek. Gyakori szereplésükért és ügyes szavalataikért dicséretet érdemelnek: Dobóczki Antal, Horváth Lajos, Kopp Antal és Prodánovits Emil V., Pollner Kálmán IV. a., Miskolczi Zoltán III. a., Fürst Béla III. b. és Széll János II. a. oszt. tanulók. Értékes bírálatiért dicséretet érdemel Mályusz Elemér V. oszt. tanuló.

c) Gyorsírókör. A Gabelsberger-Markovits-féle gyorsírási rendszert művelő és terjesztő gyorsírókörünk 1912. évi október hó 3-án tartotta meg XXXVI. alakuló közgyűlését *Torma Károly* okl. gyorsírástanár elnöklete alatt. A kör tisztviselői voltak ez évben: ifj. elnök: Kellner Dániel VIII., titkár: Kallós Károly VIII., főjegyző: Erczbrucker Aladár VIII., jegyző: Répás Béla VII., főkönyvtáros: Fellegi Andor VII., levelező: Kluesik István VII., ellenőr: Vermes Imre VI., alkönyvtárosok: Ginder Nándor és Riesz Miklós VI., aljegyzők: Dobóczky Antal és Kopp Antal V., pénztáros pedig a tanárelnök kinevezése folytán Barabás Ervin VII. oszt. tanuló. A kezdőknek és haladóknak a tanárelnök adta elő a levelező-, ill. a vitagyorsírást, a gyakorlók tanfolyamát pedig Kellner Dániel ifj. elnök vezette. Az ügykezelés megkönnyítése végett a vezetőtanár osztályjegyzőül kinevezte László Mihály III. a), Radó István III. b), Pollner Kálmán IV. a), Beck István IV. b),

Kopp Antal V., Vermes Imre VI. és Kallós Károly VIII. oszt. tanulókat.

A körnek a lefolyt tanévben volt 42 gyakorló, 25 haladó és 106 kezdő, összesen 155 tagja; a lefolyt 36 év alatt összesen 3535 tagja.

Mind a kezdők, mind a haladók és gyakorlók 60—60 órában foglalkoztak a gyorsírással. Az órák hetenkint csütörtökön d. u. 3—5 óráig, kezdők részére pedig pénteken d. u. 4—5-ig és vasárnap d. e. 9—10 óráig voltak. A kezdők közül 21 VII. és VIII. oszt. tanuló, belátván a gyorsírás szükségességét, utóbb íratkozott be; ezek részére Kellner Dániel ifj. elnök vasárnaponként az önképzőköri ülések után adta elő a levelező gyorsírást meglepő szép eredménnyel.

Ez évben tartott körünk 1 alakuló, 3 rendes, 1 felolvasó és 1 záróközgyűlést; ez utóbbival kapcsolatban emlékeztünk meg Markovits Iván áldásos működéséről és rendszerének 50 esztendő fejlődéséről.

A kör összes kiadásait a 4 K-ás tagsági díjából fedeztük; ugyanennek fejében kapta minden tag a kör hivatalos lapját, a „Szegedi Gyorsíró“-t, melynek gyorsírási mellékleteit olvasó és gyakorló-könyvül használtuk.

A tandíj egész évre 12 K volt. Teljes tandíjmentességben részesült 61 tanuló, féltandíjat fizetett 15. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező volt.

Nevezetesebb mozzanatok gyorsírókörünk ez évi életében:

1. Körünk a tagok képzettségének előmozdítására s könyvtárának gyarapítására az összes hazai szaklapokat járatta, a „Szegedi Gyorsíró“-t pedig, mint hivatalos lapot, a kör minden egyes tagja tagsági díja fejében kapta.

2. Ez évben is beléptünk a Gyakorló Gyorsírók Társaságába, valamint az Orsz. Diákgyorsíró Szövetségbe, ezenkívül alapító tagja körünk az Orsz. Magy. Gyors. Egyesületnek és a Szegedi Gyorsírók Egyesületének. Ez utóbbi egyesületnek körünk vezetőtanára ez évben főkönyvtárosa volt.

3. A kezdők részére a tanítás folyamán minden összefüggő rész befejezése után tartottunk szabatos versenyeket. Ezekben a legjobb dolgozatokat adták be: Stark Emil IV. a), Vermes Andor III. b), Szalay József IV. b), Schultheisz Miksa V., Wagner Jenő VI., Klein Béla IV. a), László Mihály, Dobay Gyula III. a), Radó István, Vajas István III. b), Krausz Béla IV. a), Herczeg Gábor III. a) oszt. tanulók.

4. A kör könyvtára részint vétel, részint ajándék útján ez évben 60 művel gyarapodott (ezek közül 12 duplum) 40 kötetben. A könyvtár állománya jelenleg 700 mű (274 duplum) 525 kötetben. A könyvtár rendezve van. A gyakorlók részére diktáló könyvül ez évben is szereztünk újabb „Országgyűlési Értesítő“-ket, melyekből immár 42 kötet áll a tagok rendelkezésére. A tagok szorgalmasan használták a könyv-

tárt. A kivevők száma 63, a használati forgalom 321 kötetre terjedt ki. Külön köszönet illeti meg Balogh István V. oszt. tanulót, ki a könyvtári irnivalók elvégzésében volt a tanárelnök nagy segítségére. A főnévkönyvet a tanárelnök személyesen vezeti.

5. A kör tagjai általában az iskolai magyarázatok leírásánál és jegyzetek készítésénél érvényesítették gyorsirási tudásukat. Külön kiemelendők Kellner Dániel VIII. és Barabás Ervin VII. oszt. tanulók, kik a megyés püspök úr elnöklete alatt Szegeden tartott eucharisztikus papi gyűléseken elhangzott beszédeket írták le külön fölkérésre; Barabás Ervin pedig körünk szeretett védnökének, Szinger Kornél igazgató úrnak 25 éves tanári jubileumán elmondott szép beszédét stenografálta s ennek nyomán közölték azt a helyi lapok is.

6. Február 27-én tartotta meg körünk pénz- és könyvjutalmakkal egybekötött házi versenyét, mely alkalommal a jutalmak kiegészítésére 20 fillér nevezési díjakat szedtünk. A verseny eredménye a következő:

A 250—300 szótagos versenyen jó dolgozatokat adtak be Kellner Dániel VIII. és Barabás Ervin VII. oszt. tan.

A 180—200 szótagos fokon I. Czinner Andor VII., 0.2.5, II. Klucsik István VII., III. Fellegi Andor VII., IV. Kallós Károly VIII. osztályú tanuló.

A 150-es fokon I. Berger László VIII. 0.0.4., II. Vermes Imre VI. és Fellegi György V. 0.1.2., III. Koch Andor VI. 0.1.3., IV. Csala Albert IV. a), V. Juhász Endre V., VI. Kopp Antal V., VII. Schwarz Sándor VII. oszt. tan.

A 120-as fokon I. Tóásó Aurél VI. 0.0.0., II. Schwarz Sándor VII. 0.0.1., III. Hirsch Béla V. 0.0.2., IV. Beck István IV. b), V. Riesz Miklós VI., VI. Csala Albert IV. a), VII. Balogh István V., VIII. Kopp Antal V. oszt. tan.

A 90-es fokon hibátlan dolgozatokat adtak be: Kräuter Miklós, Marschall Miklós, Riesz Miklós, Tóásó Aurél VI., Kopasz István IV. a), Beck István IV. b), kis hibás dolgozattal szerepelt Steiner Imre IV. b) oszt. tanuló.

7. Az „Írás“ szabatos pályázatán a) a vitairásin dicséretet nyertek: Fellegi Andor VII., Halmos Sándor, Kallós Károly VIII. és Koch Andor VI. oszt. tan. b) a levelezőirási versenyen diszkönyvet kapott Berger László VIII., dicséretet Balogh István V. és Pollner Kálmán IV. a) oszt. tanuló

8. Február 13-án tartott felolvasó ülésen Barabás Ervin VII. és Vermes Imre VI. oszt. tanulók tartottak szép és tartalmas felolvasásokat a gyorsírásnak az élettel való kapcsolatáról.

9. Márczius 9-én tartotta meg a Szegedi Gyorsírók Egyesülete intézetközi versenyét, melynek anyagi támogatásául körünk 60 koro-

nával és 10 drb. díszlelművel gyarapította a jutalomdíjakat. A szépen sikerült versenyíráson körünk tagjai a következő eredménnyel vettek részt:

300 szótagos fokon II. díjat, 50 koronát nyert Kellner Dániel, VIII., dicséretet érdemelt Barabás Ervin VII. oszt. tanuló.

A 250 szótagos fokon ugyancsak második lett Kellner Dániel VIII. de felsőbb fokon nyervén, itt díjat nem kaphatott.

A 200 szótagos versenyen 1 aranyat nyert Répás Béla VII., 5 koronát Kallós Károly VIII., dicsérő oklevelet Sélley László VIII., Klucsik István és Rothbart Emil VII. oszt. tan.

A 160 szótagos fokon 1—1 aranyat nyertek: Vermes Imre VI., Fellegi Andor és Klucsik István VII. 5—5 koronát Erezbrucker Aladár, Sélley László VIII., Czinner Andor VII. és Koch Andor VI., dicsérő oklevelet Berger László és Halmos Sándor VIII. oszt. tan.

A 120-as fokon I. díjat, 1—1 aranyat nyertek: Kroó Imre és Beck István IV. b), 5 koronát Balogh István V., könyvjutalmat Kräuter Miklós, Tóásó Aurél VI. és Hirsch Béla V., oklevelet Forbáth Frigyes, Juhász Endre V., Csala Albert, Schwarcz János, Steiner Imre IV., Riesz Miklós VI. oszt. tan.

A 90-es fokon I. díjat, 5 koronát nyert Csala Albert IV. a), Riesz Miklós VI. és Balogh Lajos V. oszt. tan.

A kezdők versenyén I. díjat, 1 aranyat nyert Stark Emil IV. a), II. díjat, 5 koronát Vermes Andor III. b), könyvjutalmat Klein Béla IV. a), Radó István III. b), oklevelet Dobay Gyula, Klucsik Gábor, László Mihály III. a), Bózsó Imre, Krausz Béla IV. a), Szalay József IV. b), Schultheisz Miksa V., dicséretet érdemeltek Herezeg Gábor III. a), Huber István, Szabados László III. b), Fohsz Jenő IV. a) és Vida József IV. b) oszt. tanulók.

10. Körünk versenyalapjának gyarapítására Szinger Kornél igazgató úr engedélyével gyűjtést rendeztünk a gyorsírókör tagjainak körében. A gyűjtők névsora és a gyűjtés eredménye a következő: A III. a) osztályból: Ördög József 6.—, Porer Dezső 2'26. Becsei Imre 20'30, Buk József 3'32. Sandberg Henrik 11'40. Kemény Jenő 4'—, Lénárt Zsigmond 5.—, Lantos Zoltán 3'—, Kövesi Győző 2'60. Klucsik Gábor 3'90. Simon Ákos 1.—, Nagy Andor 2'03. Bokor János 7'—, Kálmán Viktor 2'30. Bózsó Ferencz 3'20, Chmelik János 2'70. Spányi Ernő 2'30, Gerhardt Miklós 1'50, Szász Ferenc 1'50, Komarek Imre 1'—, Miskolczy Zoltán 7'50, Urbán Imre 2'30, Herezeg Gábor 1'20, Princz István 2'50. László Mihály 2.—, Szmolén István 4'70 koronát. a III. b) osztályból: Révész József 1'83. Radó István 2'50. Hoffmann György 1'20, Fohsz Zoltán 1'10. Vermes Andor 3'10. Fischhof Endre 4'80, Szabó Béla 3'20, Laszgallner Tibor 1'40, Szabados László 3'50, a IV. a) osztályból: Komarek Gyula 6'10, Stark Emil 0'50, Wéber Oszkár 0'80, Krausz Béla 1'—.

Aczél Ede 1—, Bauer Antal 1·22, Bokor Gyula 3·60, Klauber Leó 1·30, Mányov Ráfél 2—, Pollner Kálmán 0·80, Csala Albert 0·50, Szabó Béla 1·90, Fohsz Jenő 2·50, Ábrahám István 1—, Schwartz János 0·60; a IV. b) osztályból: Szalay József 1—, Szivessy Endre 3—, Vida József 0·74, Bencsik Endre 2·60, Beck István 1—, Steiner Imre 1·40; az V. osztályból: Schultheisz Miksa 1·40, Forbát Frigyes 0·65, Pető László 4—, Dungyerszky Sándor 5—; a VI. osztályból: Wagner Jenő 5—, Ginder Nándor 3—, Koch Andor 7·11, Schäfer Kristóf 5·04; a VII. osztályból: Barabás Ervin 2·32; a VIII. osztályból: Kallós Károly 3·40, Kellner Dániel 3·10, N. N. 0·70, összesen 206·62 korona.

11. Május 10—12. napjain tartotta meg az O. M. Gy. E. fennállásának 50 éves jubileumát, mely alkalommal a Szegedi Gyorsírók Egyesületét dr. Katona Dávid főtitkár és körünk tanárelnöke képviselte. Ez ünnepségekkel kapcsolatban országos jubiláris versenyt is rendezett az O. M. Gy. E. az összes hazai gyorsíró-egyesületek részvételével és közreműködése mellett. Körünk tagjai közül 10-en vettek részt ezen a versenyen és pedig a következő eredménnyel: A 220—280 szótagos versenyen Kellner Dániel VIII. második díjat, 50 koronát, Barabás Ervin VII. könyvjutalmat nyert. A 220-as fokon ugyancsak Barabás Ervin VII. elismerésre méltó dolgozatot adott be. A 150-es fokon Czinner Andor VII. 0. 1. hibával II. díjult könyvjutalmat, Répás Béla, Rothbart Emil VII. és Koch Andor VI. oklevelet, Klucsik István VII. és Csala Albert IV. a) elismerést nyertek. A többi fokok eredményeiről hivatalos tudomásunk nincs. Megemlítésre méltó az az öröndetes tény, hogy a legmagasabb 300—400 szótagos fokon az I. díjat, 200 koronát, Pap (Pulitzer) Sándor, körünk volt kiváló ifj. elnöke nyerte meg teljesen hibátlan dolgozatával.

12. A Szegedi Gyorsírók Egyesülete által hirdetett *szabatos vitaírási* pályázaton Barabás Ervin VII. első díjat, 20 koronát nyert, Répás Béla, Koch Andor és Csala Albert folyóiratot, Kallós Károly és Vermes Andor pedig oklevelet. A *levelezőírási* pályázaton 5 koronát nyert Dobay Gyula III. a), oklevelet Klein Béla, Kopasz Ferencz, Stark Emil IV. a), Huber István, Vermes Andor III. b) és László Mihály III. a) oszt. tan., elismerésre méltó dolgozatot adott be Fohsz Jenő IV. a) és Fohsz Zoltán III. b) oszt. tanuló.

13. A rendszer 50 esztendőjének jubileumára való tekintettel pályázatot hirdettünk a gyorsírókör történetének megírására. A beérkezett szép mű Kellner Dániel és Kallós Károly VIII. oszt. tanulók közös munkája, kiknek a kitűzött 30 kor. díjat ki is adtuk. E munkát díszesen kiállítva fel fogjuk küldeni a budapesti gyorsíró kiállításra is.

14. Június 13-án tartottuk meg a kezdők záróversenyét, mely al-

kalommal I. díjat nyert Stark Emil IV. a), II. díjat Szalay József IV. b) és Schultheisz Miksa V., Balanyi György dr. int. tanár úr díját Radó István III. b), Révai József dr. tanár úrét pedig Vermes Andor III. b) oszt. tanuló nyerte. Könyvjutalmat kapott László Mihály III. a), Klein Béla IV. a), Berger István V., Huber István III. b), Dobay Gyula III. a), Vida József IV. b), Wagner Jenő VI., Szabados László III b), Herczeg Gábor, Kluesik Gábor és Kövesi Győző III. a) o. t. Dícséretben részesültek Gerhardt Miklós, Urbán Imre III. a), Fohsz Zoltán, Révész József III. b) oszt. tan.

15. Intézetünkben legelőször Szöllösy Mihály tanította gyorsírási rendszerünket, érdemei a kezdeményezés terén kiválóak. 72 éves beteg özvegye nagy nyomorában az ország gyorsíróihoz fordult némi segélyért; ez alkalommal körünk is kötelességének ismerte őt anyagi erejéhez mérten támogatni.

16. Az évváró vizsgálatnál kapcsolatban tartottuk meg záró közgyűlésünket, melyen mint vendég László József intézeti tanár úr is megjelent. A közgyűlést Markovits emlékének és rendszere 50 éves jubileumának szenteltük. Elsőnek Kellner Dániel tartott szép és tartalmas visszatekintést rendszerünk elmúlt 50 esztendejéről, kiemelve a tökéletesítés érdekében vívott harcokat, amelyek mindig csak a rendszernek váltak hasznára. Barabás Ervin a szegedi szabatos verseny szövegén mutatta be a legújabb rövidítési elveket. Végül Fellegi Andor olvasta fel pályanyertes szép dolgozatát Markovits Iván életéről. A pénztári jelentés felolvasása után a tanárelnök emlékezett meg a jubileummal kapcsolatos gyorsírási kiállításról, a mi részvételünk módozatairól, azután elbúcsúztatta a VIII osztályos kortagokat, s végül a vakációi minél intenzívebb gyakorlásra buzdította a tagokat.

17. Kiváló szorgalmukért és előmenetelükért, a kör érdekében kifejtett buzgó munkásságukért külön dícséretre méltók: Kellner Dániel, Kallós Károly VIII, Barabás Ervin, Fellegi Andor, Kluesik István, Répás Béla VII, Ginder Nándor VI., Balogh István, Schultheisz Miksa V., Csala Albert, Schwartz János, Stark Emil, Szalay József IV., Dobay Gyula, László Mihály, Huber István, Radó István, Vermes Andor III. oszt. tanulók.

18. Gyorsírókörünk 1913. jún. 15-én tartotta meg évváró vizsgálatát László József és Balanyi György dr. intézeti tanár urak elnöklete alatt, kik megelégedésüknek és elismerésüknek adtak kifejezést a tanulók előhaladásán. Szeretett védnökünk, Szinger Kornél igazgató úr is megtisztelte vizsgálatunkat látogatásával. A gyakorlók vizsgálatát fokozatos sebességű (120–300 szótagos) diktátumok leírásával és felolvasásával történt.

19. Pénztári jelentés:

<i>Bevétel:</i> tagsági díjakból à 4 K	620— K
Készpénzmaradék a mult évről	15— K
A házi verseny nevezési díjai	7·80 K
Gyűjtés a versenyalapra	206·62 K

Összesen : 849·42 K

Kiadások :

Előfizetés a „Szegedi Gyorsíró“-ra à 1·60 K	273·60 K
Törlesztés a Várnay-cégnél	25— K
Gyorsíró-sorsjegyre	2— K
A jub. bizottság tagsági díja	5— K
Hozzájárulás a szegedi intézetközi versenyhez	60— K
A 2 házi verseny díjai	40— K
Utazási segély 3 tagnak az orsz. versenyre	26— K
Pályadíj	30— K
Könyvtári költségek	37·90 K
A könyvadásznak	35— K
Segély Szöllősy Mihály özvegyének	10— K
A Markovits-szoborra	10— K
A szünidei lapra	10— K
Szolgáknak	10— K

Összesen : 574·50 K

Pénztármaradék az 1912—13. tanévről	274·92 K
„ „ „ 1911—12. „	518·03 K
Kamat	10·40 K

A kör vagyona az 1912—13. év végén összesen 803·35 K.

Ezen összeg részint a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 82.802 sz. betétkönyvében (185·93 K), részint pedig a Szegedi Keresk. és Iparbank 12.319. sz. betéti könyvében (617·42 K) van elhelyezve. A betéti könyvek Szípgér Kornél intézeti igazgató úr őrizete alatt vannak.

20. A jövő tanévre tájékoztatásul a következőket emeljük ki : A gyorsírási tandíj egész évre 12 K ; a tanárelnök méltánylást érdemlő esetekben a tandíjat mérsékli, vagy egészen el is engedi. Ezt már a beiratkozás alkalmával kell szóbelileg, vagy írásbelileg elintézni. A kör tagsági díj 4 K, melyért a hivatalos lapot, a „Szegedi Gyorsíró“-t kapja minden tag. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező. *Aki a tanfolyamba beiratkozott, az évközben ki nem maradhat s mind a tagsági, mind a tandíjat tartozik megfizetni.*

d) *Ifjúsági segélyező-egyesület.* A segélyező-egyesület 1912. évi okt. hó 20-án alakult meg és 1913. évi május hó 25-én tartotta zárógyűlését. Az alapszabályok értelmében 1912. évi nov. hó 22-én választmányi gyűlés volt, melyen a szokásos karácsonyi ruhasegélyezés nyert elintéztést.

A lefolyt 1912—13. tanévben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját. Elnök: Sélley László, VIII. oszt. tanuló; titkár: Vastag Ferenc, VIII. oszt. tanuló; pénztáros: Tömörkény László, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Ujj Béla, VII. oszt. tanuló; főkönyvtáros: Pintér Ferenc, VII. oszt. tanuló; ellenőr: Czinner Andor, VII. oszt. tanuló; első aljegyző: Csávossy Endre br., VI. oszt. tanuló; első alkönyvtáros: Kanyó Béla, VI. oszt. tanuló; másod aljegyző: Berger István, V. oszt. tanuló; másod alkönyvtáros: Csávossy Béla br., V. oszt. tanuló.

Választmányi tagok a VIII. osztályból: Eszes István, Berger László, Kopeczky Károly, Kordás Sándor, Schön Ferenc és Kelemen László. A VII. osztályból: Devics István, Fellegi Andor, Répás Béla, Somlyódy Árpád, Schachtitz János. A VI. osztályból: Wagner Jenő, Marschall Miklós, Szakall Zoltán. Az V. osztályból: Schultheisz Miksa, Fellegi György, Dungyerszky Sándor.

Ezen iskolai évben a segélyező-egyesületnek tagjai voltak a VIII. osztályból:

Balassa István, Bánatfi Károly, Berger László, Burg Ete, Erezbrucker Aladár, Ernszt János, Eszes István, Garai László, Halasi Antal, Jakobesics Imre, Kallós Károly, Kálnai Gyula, Kelemen László, Kellner Dániel, Kommesz János, Kopeczky Károly, Kordás Sándor, Kreiker Jenő, Kúp László, Leopold Ede, Mamusich Béla, Máthé Gyula, Máthé Viktor, Miskolczy Jenő, Muszil Vilmos, Ráner Ödön, Roboz József, Sándor József, Schön Ferenc, Sélley László elnök, Szarka István, Tömörkény László pénztáros, Vastag Ferenc titkár, Vasvári Sándor, Végman Béla, Weiser Viktor.

A VII. osztályból:

Balassa Jenő, Bartole János, Barabás Ervin, Blau Marcell, Boros Lajos, Böhm József, Czinner Andor ellenőr, Dermila Rezső, Devics István, Fellegi Andor, Flatz Béla, Gerő Imre, Gömöri Mihály, Grosser Jenő, Grüner László, Hauptvogel János, Hegedüs Ferenc, Hegyi Márton, Kaufmann József, Kluesik István, Kroó Imre, Latzkovics Béla, Leitner Ferenc, Lengyel László, Limbek Géza, Máté Sándor, Miksa János, Muth Endre, Órhalmi Károly, Pintér Ferenc főkönyvtáros, Répás Béla, Réti István, Schachtitz János, Schwartz Sándor, Somlyódy Árpád, Széhner Ferenc, Ujj Béla főjegyző, Winter Jenő.

A VI. osztályból:

Csávossy Endre br. I. aljegyző, Deutsch Ede, Ginder Nándor, Gróf Géza, Kanyó Béla I. alkönyvtáros, Katona Gyula, Konrád Ede, Leinezinger László, Marschall Miklós, Riesz Miklós, Schäfer Kristóf, Szakall Zoltán, Sztarcsevich László, Vajda György, Vermes Imre, Vig Pál, Wagner Jenő, Weber Miklós.

Az V. osztályból:

Berger István II. aljegyző, Csávossy Béla br. II. alkönyvtáros, Dungyverszky Sándor, Fehlberg Vilmos, Fellegi György, Forbát Frigyes, Hirsch Béla, Klucsik Ferenc, Kovách Ernő, Maran Koriolan, Pető László, Radványi Sándor, Radulov Graniszláv, Rádóczy László, Schultheisz Miksa, Willax Ernő, Willax Ferenc, Weil Pál.

A IV. A) osztályból:

Gróf Endre, Klauber Leó, Komarek Gyula, Steiner Miksa, Weber Oszkár.

A IV. B) osztályból:

Benesik Endre, Böhm László, Böhm Pál, Falta László, Herezeg Endre, Jerney Tibor, Kahlesz István, Schultheisz Emil, Szalay László, Szivessy Endre, Szojka Ferenc, Sztáresevich Jenő, Tóth József, Ujj József.

A III. A) osztályból:

Becsei Imre, Bokor János, Dobay Gyula, Fischhof Endre, Havas Imre, Herezeg Gábor, Miskolczy Zoltán, Regdon Károly, Szmolén István, Tóth Kálmán.

A III. B) osztályból:

Buda Miklós, Ember László, Glázszy Miklós, Kovács József, Lábán Miklós, Ledermüller Olivér, Neubauer István, Pataky László, Radó István, Richter János, Serbán György, Szabados László, Vermes Andor. Összesen 150.

A segélyző-egyesülettőkéje az 1911–12. tanév végén volt 1 darab 8484. sz. 23.600 korona n. é. 4°/o-os koronajáradék kölesönkötvény, 1 db. 18.999. sz. 1.100 korona n. é. 4°/o-os koronajáradék kölesönkötvény és a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 148.043 sz. betétkönyvecskéjében 7.182 kor. 34 fillér készpénz, összesen 31.882 kor. 34 fillér.

Az egyesület pénzállapotát a folyó 1912–13. tanév végén a következő statisztikai kimutatás tünteti fel:

I. Bevétel.

1. Ajándékozásból:

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár ajándéka	120 K — f
A Szegedi Kereskedelmi és Iparbank ajándéka . . .	30 K — f
A Szegedi Takaré- és Hitelrészvénytársaság ajándéka	25 K — f
A Szegedi Közúti Vaspálya Részvénytársaság ajándéka	30 K — f
Búziási Eisenstädter Róbert úr ajándéka boldogult Cserép Sándor halála évfordulóján koszorú megváltás címén	30 K — f
Az összes ajándék	<u>235 K — f</u>

2. Kamatokból:

A 148.043. sz. betétkönyv 1912. év I. félévi kamata .	129 K 10 f
Ugyanezen betétkönyv 1912. év II. félévi kamata . .	166 K 17 f
A 8.484. sz. 4 ^o /o-os koronajáradék 1912. év II. félévi kamata	472 K — f

Ugyanezen kötvény 1913. évi I. félévi kamata . . .	472 K — f
A 18.999. sz. 4 ^o /o-os koronajáradék 1912. év II. félévi kamata	22 K — f
Ugyanezen kötvény 1913. évi I. félévi kamata . . .	<u>22 K f</u>
Az összes kamatjövedelem tehát	1.283 K 27 f

3. Tagsági díjakból:

A jelen 1912—13. tanévben beiratkozott 150 tanuló.	
A tagsági díj á 4 K-jával	<u>600 K — f</u>
Összesen	600 K — f

4. Mulatságból:

Az 1912. év végén érettségít tett ifjak báljának tiszta jövedelméből utólagosan	<u>20 K — f</u>
Az összes jövedelem tehát az 1912—13. tanévben . .	2.138 K 27 f

II. Kiadás.

Karácsonyra 25 szegénysorsú tanulónak ruha . . .	850 K — f
Uj könyvek beszerzése, kötése	526 K 52 f
A 148.043 sz. betétkönyv gyarapítása	<u>761 K 75 f</u>
Az összes kiadás tehát az 1912—13. tanév végén . .	2.138 K 27 f

III. Pénzállapot az 1912—13. tanév végén.

Tőke volt az 1911—12. tanév végén	31.882 K 34 f
Hozzá tőkesítés az 1912—13. tanévben	<u>761 K 75 f</u>
Tőkeálladék tehát az 1912—13. tanév végén	32.644 K 09 f

IV. Tőke elhelyezés.

A III. szám alatt kitüntetett pénzüsszeg elhelyezése a következő:

1. Egy darab 8.484 sz. 23.600 korona n. é. 4 ^o /o-os koronajáradék kölcsönkötvényben . . .	23.600 K — f
2. Egy darab 18.999 sz. 1.100 korona n. é. 4 ^o /o-os koronajáradék kölcsönkötvényben	1.100 K — f
3. A 148.043. sz. Szeged-Csongrádi Takarékpénztári könyvecske mult évi álladéka 7.182 K 34 fillér, hozzá tőkesítés a jelen 1912—13. tanévben 761 K 75 fillér úgy, hogy a jelen év végén az álladék nagysága	<u>7.944 K 09 f</u>
Összesen	32.644 K 09 f

Az egyesületet könyvsegélyben részesítették ezen iskolai év folyamán: Csúry László II. a) oszt. tan. 6 drb. Zónai Mátyás III. b) oszt. tan. 2 drb. Forbát László I. c) oszt. tan. 2 drb. Dobay Gyula III. a) oszt. tan. 5 drb. Csávossy Béla br. V. oszt. tan. 7 drb. Jakobcsies Imre VIII. oszt. tan. 20 drb. A Szent-István-Társulat Schütz V. és VIII. osztályos vallástani könyveiből 15—15 drb.

Ezekon kívül Pataky János úr fiának jókarban levő ruháit bocsáj-totta a vezetőség rendelkezésére, melyeket arra érdemes fiúknak ki is osztottunk.

A tanév folyamán 162 tanulónak 1576 drb. tankönyvet bocsátott a vezetőség rendelkezésére, 25 tanulót pedig 850 korona értékben meleg és új téli ruhával segélyezett. Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani az egyesület nemesszívú jótévedőinek.

e) *Matematikai és fizikai szeminárium.* Mindazon felsőbb osztályú tanulóink számára, akik a reáltudományok iránt hajlandóságot, kedvet éreznek magukban, hogy ezen a téren kölcsönös megbeszélés és útmutatás folytán minél eredményesebben haladhassanak, alakult meg a jelen évben már ötödször intézetünk kebelében a matematikai és fizikai szeminárium. A jelen évben is a három felső osztályból voltak csak a szemináriumnak tagjai és pedig a VIII. osztályból 37, a VII-ből 50, a VI-ből 7 tanuló. A tagok összes száma tehát 94. A múlt 1911—12. iskolai évben 123 volt a tagok száma, ami 29 tagsökkenést mutat a jelen iskolai évre. Ennek több oka van. Az egyfolytában való tanítás a majdnem minden évben szaporodó rendkívüli tárgyakat mind délutánra szorítja. Szinte lehetetlen olyan délutánt találni, ahová úgy lehetne beállítani a szeminárium tartásának idejét, hogy akkor a tagok akadályoztatás nélkül mind megjelenhetnének. Ehhez járulnak a házi magánelfoglaltságok, a jobb tanulók instruktorkodásai stb. Mindezt nem annak a 29 tagsökkenésnek az indoklására hozzuk föl, hanem azt akarjuk vele öt éves tapasztalatból kifolyólag ki-domborítani, hogy a jelen tanrendszer mellett a szakkörök sem eredményezhetik az ismeretek jelentős elmélyítését, hiszen éppen azon tanulókat nem vonhatjuk be állandó munkára, kiknek tehetségük, hajlamuk van a tárgy iránt, mert más irányú elfoglaltságuk ezt nem engedi meg.

Ezen általános nehézségekkel küzködve az év folyamán 12 rendes gyűlést tartottunk, melyeken a fizika és matematika különféle fejeze-teiből tartottak a tagok előadásokat. Szám szerint 21-et. Ezen elő-adások a következőleg oszlanak meg: a mechanikából volt 6, a fényt-anból 1, a hőtanból 3, az elektromosság tanából 3, a csillagászatbanból 1 előadás. Az algebrából 5, a geometriából pedig 2.

Előadásokat tartottak: Berger László, Halasi Antal, Kelemen László, Kommesz János, Ráner Ödön, Sándor József, Schön Ferenc, Vajna Elek VIII. oszt. tanulók; Devich István, Fellegi Andor, Flatz Béla, Radványi Géza, Réti István, Somlyódy Árpád, Szegfi László VII. oszt. tanulók és Deutsch Ede VI. oszt. tanuló. A VIII. osztály tanulói 12, a VII. oszt. tanulói 7, a VI. oszt. tanulói pedig 2 előadást tartottak. Az előadásokat a fizikai előadóban tartottuk, ahol az előadók számos kísérlettel igazolták az egyes törvényeket. Az algebrai és

geometriai előadásokat pedig példákkal világították meg az előadók. Nagy gondot fordítottunk a függvénytanra.

Alakuló gyűlésünket 1912 október hó 20-án tartottuk, melyen megejtettük az ideai tisztikar választását is.

Elnök: Halasi Antal, VIII. oszt. tanuló; titkár: Schön Ferenc, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Kommesz János, VIII. oszt. tanuló; pénztáros: Ráner Ödön, VIII. oszt. tanuló; ellenőr: Radványi Géza, VII. oszt. tanuló; aljegyző: Kiss Géza, VII. oszt. tanuló; könyvtáros: Grüner László, VII. oszt. tanuló.

A bíráló-bizottság tagjai: 1. a tisztikar. 2. Berger László, Erczbrucker Aladár, Kallós Károly, Kelemen László, Kellner Dániel, Matók András és Sándor József VIII. oszt. tanulók; Devics István, Fellegi Andor, Flatz Béla, Gerő Imre, Réti István és Szegfi László VII. oszt. tanulók.

Miként minden évben, úgy most is tüztünk ki pályatételeket a nemes versengés és az ambíció fokozására. A VIII. oszt. számára 2, a VII. oszt. számára 2, a VI. oszt. számára 1 tételt. A pályatételek és nyertes kidolgozóik a következők: 1. VIII. oszt. *a)* A felületi potenciál, Erre a tételre nem érkezett be pályamunka. *b)* Newton binomiális tételének általánosítása. Két dolgozat érkezett be, de egyik sem érdemes jutalomra. 2. VII. oszt. *a)* Tárgyalandó az energia megmaradásának az elve a tanult fejezeteken. Egy dolgozat érkezett be. A munka első fele elég élénk, a másik azonban kissé száraz. A kisebb hibákat leszámítva. érdemes a 15 korona jutalomra. Jelígeje: „Emitt a gépek s számok titkai.“ Szerzői: Fellegi Andor és Réti István VII. oszt. tanulók. *b)* „A kör elmélete“ című tételre egy dolgozat érkezett be. Elég kimerítő, ügyes dolgozat. Megérdemli a 15 korona jutalmat. Jelígeje: $x^2 + y^2 = r^2$ Szerzője: Kiss István VII. oszt. tanuló. 3. VI. oszt. A logaritmus elmélete című tételre két dolgozat érkezett be. Valóban mindkettő megoldja a kérdést, hibák csak a magyaros stílus tekintetében emelhetők. Az egyik jelígeje: „Quod tribus est notum, non est a plebe remotum.“ Szerzője: Deutsch Ede. A másiké: „A helyes életbeosztás alapja: a jó számítás.“ Szerzője: Vermes Imre. Mindkettő 5–5 korona jutalmat kapott.

A szeminárium tagsági díja 2 korona volt. Így a 94 tag után befolyt 188 korona. Ezen bevétellel szemben járattuk a „Középiskolai Matematikai Lapok“-at 8 példányban (48 korona). pályadíjakra kiadtunk 40 koronát, összesen tehát 88 koronát. A maradék 100 koronát alkalmas fizikai eszköz beszerzésére fogjuk fordítani.

C) Általános ügyek.

1. *Látogatások.* Tankerületi kir. főigazgatónk, Szele Róbert dr., okt. hó 8., jan. hó 15., 17., 27., 29., 30., febr. hó 6., 8., 10., 13., 21., 22., márc. hó 6. és 8. napján végezte hivatalos évi látogatásait. A tanítás menetének megfigyelése az intézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után márc. hó 8-án értekezletet tartott a tanári testülettel s közölte vele látogatásai közben szerzett tapasztalatait.

Egyéb látogatások. Dec. hóban végezte Ottó József dr., miniszteri biztos hivatalos látogatását Máj. hóban Glattfelder Gyula dr., esanádi püspök, az ifjúság lelkes barátja tüntette ki látogatásával intézetünket.

Az iskolafenntartó város magisztrátusa állandó érdeklődéssel kísérte a jelen tanévben is intézetünk működését. A város polgármestere, Lázár György dr., a kultúrügyek tanácsnoka, Gaál Endre dr. és a sajtó képviselői is megjelentek iskolaiünnepélyeinken és érettségi vizsgálatunkon. A szülők és a nagyközönség minden ünnepélyünkön igazi szeretettel és lelkesedéssel vesz részt, az évvégi záróvizsgálatokat is szép számban látogatják.

2. *Iskolai ünnepélyek.* Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére vallásosságának, nemes lelkesedésének és kegyeletének ápolására több iskolai ünnepélyt tartottunk.

Október 6-án megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját (gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyel).

November 1-én kegyeletos ünnepélyt rendezett ifjúságunk az elhunyt tanárok sírjánál énekkel és szavalatokkal. Másnap pedig megkoszorúzta Dugonics András sírját, hazafias beszéd, ének és szavalatok kíséretében.

November 19-én, Szent Erzsébet ünnepén ez idén is gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyel áldozott az ifjúság az ország felejtethetlen királynéja, Erzsébet királyné emlékének. Ugyanekkor gyűjtést rendeztünk a vakok javára: a gyűjtés eredményeként befolyt összeget a szegedi vakok intézetének küldtük el.

Március 12-én, a szegedi árvíz 32 évfordulóján, a város fogadalmi ünnepén, ünnepélyes istentiszteletben vett részt az ifjúság, utána az Önképzőkör tartott ünnepélyt.

Megünnepeltük a magyar szabadság születésének évfordulóját, március 15-ét és április hó 11-ét, az 1848-as törvények szentesítésének évfordulóját.

Jún. 8-án, a koronázás évfordulóján hálaadó isteni tiszteletet tartottunk.

Végül az „Önképzőkör” saját kebelében több kiváló írónk, költőnk és Kalazanti szent József kegyeletos emlékét újította fel, február hóban hangversenyt tartott, májusban pedig nyilvános évrő ünnep-

pélyt rendezett, mely két ünnepély előkelő vendégek jelenlétében az intézett dísztermében folyt le. Mindezekről a bővebb tudósítás és az ünnepélyek sorrendje Értesítőnk „Önképzőkör“ című fejezetében található. Ugyanezen alkalommal rajztanáraink a tanulók egész évi rajzaiból kiállítást rendeztek, amelyet a záróünnepélyen megjelent közönség szép számmal tekintett meg.

1. *Kirándulások.* A nm. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1905. évi 2472 eln. szám alatt elrendeli a tanulmányi kirándulásokat és utazásokat. Intézetünk a tanév folyamán többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat, megtekintette a városban és környékén elhelyezett ipartelepeket.

III.

Könyv- és szertárak.

1. Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

I. **Hittudomány.** 1. *Könyvek*: Adolf Hilgenfeld: Die Ketzergeschichte des Urchristenthums. Leipzig, 1884. — Becker: Der Katholik. I.—II. Mainz, 1908. — Dudek: Az öskereszténységből. Dogmatört. tanulmányok. I. Budapest, 1912. — Járosy Dezső: Az egyházi zene és a papság. Temesvár, 1912. — Mihályfi: Az igehirdetés. Budapest, 1912. — Turmel: Tertullien. Páris, 1905.

2. *Tudományos folyóiratok*: Hittudományi Folyóirat. Szerk. Kiss János dr. — Kath. Egyh. Zeneközlöny. Szerk. Járosy Dezső. — Religio. Szerk. Dudek János dr. — Szent Gellért. Szerk. Strommer Viktorin dr.

II. **Magyar nyelv és irodalom.** 1. *Könyvek*: Berczik Árpád színművei. I—V. Budapest, 1912. (*Berczik Árpádné ajándéka.*) — Császár Elemér: Ányos Pál. Budapest, 1912. — Dóczi Lajos: Csók. Budapest, 1892. — Beszélyek és vázlatok. I—II. Budapest, 1890. — Költemények. Budapest, 1890. — Széchy Mária. Budapest, 1885. — Utolsó szerelem. Budapest, 1887. — Kiss Ernő dr.: Szemere Bertalan. Kolozsvár, 1912. — Lévy József: Összes költeményei. I—II. Budapest, 1887. — Ujabb költeményei. Budapest, 1897. — Magyar Írók. XIV. k. Szerk. Szimneyi József. — Modern Magyar Könyvtár. IX—XVI. Budapest, 1912. — Műveltség Könyvtára. XI. k. A magyar irodalom története 1900-ig. Szerk. Ferenczi Zoltán. Budapest, 1913. — Pollák: Tompa Mihály és a biblia. Budapest, 1912. — Schönherr Antalné: Schönherr Gyula emlékezete. Budapest, 1910. — Szabolcska Mihály: Költemények. Budapest, 1897. — Széchenyi eszmevilága I. k. Budapest, 1912. — Tóth Béla: Magyar anekdotakincs. I—VI. Budapest, 1898. — Zempléni Árpád: Turáni dalok. 1900—10. Budapest, 1910.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Akadémiai Emlékbeszéd XV. 11. XVI. 1—4. — Akadémiai Értesítő. Szerk. Heinrich

Gusztáv. — Budapesti Szemle. Szerk. Voinovich Géza. — Értekezések a nyelv- és széptud. köréből. Szerk. Szimyei József. XXII. 4–6. — Irodalomtörténet. Szerk. Pintér Jenő. — Irodalomtört. Közlemények. Szerk. Szilády Áron. — Képes Folyóirat. Szerk. Hoitsy Pál. — Magyar Nyelv. Szerk. Szily Kálmán. — Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. — Nyelvtud. Közlemények.

III. **Idegen nyelvek.** 1. *Könyvek*: Baltavári Jenő: Az indogermánok. I. Veszprém, 1912. — K. Berger: Schiller. Sein Leben und seine Werke. I–II. München, 1912. — Blümmer: *Περὶ τῶν συμποσίων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων*. Athén, 1880. — Engel: Goethe Der Mann u. das Werk. Berlin, 1910. — Goethe: Faust. Ford. Dóczi Lajos. Pest, 1873. — Hehn: Über Goethes Gedichte. Stuttgart u. Berlin, 1912. — Radó: Ariosto őrzöngő Lórántja I–II. Budapest, 1893. — Plauti comodiae. Lipsiae, 1907. (4 példány). — Paulus Brandt: Parodorum epicorum Graecorum et arcestrati reliquiae. Lipese, 1888. — Valerii Catulli carmina. Lipsiae, 1913. (4 példány.)

2 *Tudományos szakközlöny*, Philológiai Közlöny. Szerk. Császár Elemér és Láng Nándor.

IV. **Bölcsészet, neveléstan és művészet.** 1. *Könyvek*: Alexander Bain: Neveléstudomány. Ford. dr. Szemere Samu. I–II. Budapest, 1912. — Balázs: A magyar középiskolai oktatás reformja. Budapest, 1913. — I. Dewey: Az iskola és a társadalom. Ford. dr. Ozoray Frigyes. Budapest, 1912. — Ember K.: A gyermeklélek megfigyelésének módszere. Budapest, 1911. — Foerster: Élet és jellem. Ford. Schütz Antal. Budapest, 1913. — Giesswein S. dr.: Jellemképzés és erkölcsi nevelés. Budapest, 1912. — Kiss János dr.: A böleselettudomány jelentősége. Budapest, 1912. — Ludwig Lax: Lehrbuch. Der Weg zum Lebensglück. Leipzig, 1909. — Malonyai: A magyar nép művészete. IV. k. Budapest, 1913. — Mitrovics Gyula: Az aesthetikai tetszés alapproblémája. Debreczen, 1912. — Rózsa Ignác dr.: Az új iskola felé. (Tanügyi és tanügypolitikai tanulmányok.) Budapest, 1913. — Székely György dr.: Morálpedagógiai kérdések. Budapest, 1913. — Velics László: Vándorelőadásaim az egyházi művészetéről. Budapest, 1912.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Értekezések a philos. és társad. tud. köréből. Szerk. Pauer Imre dr. I. 2. — Hivatalos Közlöny. — Magyar Középiskola. Szerk. Friml Aladár. — Magyar Pedagógia. Szerk. Fináczy Ernő dr. és Wesszely Ödön. — Magyar Társadalomtud. Szemle. Szerk. Apáthy István. — Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Lévay Ede dr. — Lehrproben u. Lehrgänge. Dr. Fries u. dr. Menge. Halle. — Literalisches Zentralblatt f. Deutschland. Dr. Ed. Zarneke, Leipzig.

V. **Történelem és földrajz.** 1. *Könyvek*: Balanyi György dr.: Sixtus pápa és a Pazzi-összeesküvés. Budapest, 1910. — U. a.: Ujabb pe-

dagógiai törekvések a történettanítás terén. Szeged, 1912. (*A szerző ajándéka.*) — Békefi emlékkönyv. Írták tanítványai. Budapest, 1912. (*Ajándék.*) — Cholnoky Jenő: A sarkányok országából. Életképek és útirajzok Khinából. Budapest, 1912. — Freisingi Ottó krónikája. Ford. Gombos Albin. Budapest, 1912. — Gardner: A régi Athén. II. k. Ford. Schmidt. Budapest, 1912. — Goldziher I.: Előadások az izlámról. Budapest, 1912. — Haller: Papsttum u. Kirchenreform. Berlin, 1913. — Holzapfel: Manuale Historiae ordinis Fratrum Minorum. Monachii, 1909. — Magyar Történelmi Emlékek. Okmánytárak, 36—37. k. Budapest, 1913. — Jedlicska Pál: Eredeti részletek a gróf Pálffy-család okmánytárából. Budapest, 1910. (*A szerző ajándéka.*) — Takáts S. dr.: A török-magyar bajviadalok. Budapest, 1913. — Velich L.: Vázlatok a magyar jezsuiták multjából. Budapest, 1912.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök.* Archeológiai Értesítő. Szerk. Hampel József. — Értekezések a történelmi tudományok köréből XXIII. 3—5. Földrajzi Közlemények. Szerk. Cholnoky Jenő dr. — Századok. Szerk. Gombos Albin dr.

VI. **Természetrész és kémia.** 1. *Könyvek:* Aujeszky: A baktériumok természetrézsa. Budapest, 1912. — Hankó Vilmos: Chemia a mindennapi életben. Budapest, 1912. — *Tóth Antal felügyelő ajándéka:* Balló Mátyás: Elemi vegytan. Budapest, 1876. — Fehér: A vegytan rövid vázlata. Pest, 1872. — Gräger: Darstellung chemischer Produkte I—II. Weimar, 1865. — Hermann Kolbe: Anorganische Chemie. Braunschweig, 1877. — Krause: Tabelle für chem. Laboratorien. — Roscoe: Lehrbuch der Chemie. Braunschweig, 1868. — Stammer: Chemisches Laboratorium. Giessen, 1856. — Stöckhardt: Die Schule der Chemie. Braunschweig, 1864. — Strecker: Organische Chemie. Braunschweig, 1860. — Wagner: Grundriss der chemischen Technologie. Leipzig, 1870.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök:* Állattani Közlemények. Szerk. Soós Lajos. — Botanikai Közlemények. Szerk. Klein Gyula és Tuzson János. Magyar Kémiai Folyóirat. Szerk. Ilosvay Lajos.

VII. **Mennyiségtan és természettan.** 1. *Könyvek:* Soddy: A rádium. Ford. Salamon Gábor. Budapest, 1912. — Suppán Alexander: A fizikai földrajz alapvonalai. Ford. Bátky, Kogutovitz, Littke. I—II. k. Budapest, 1910. (*A nm. vkm. ajándéka.*) — *Tóth Antal felügyelő ajándéka:* Eisenlohr: Lehrbuch der Physik. Leipzig, 1870. — Friedrich Mohr: Lehrbuch der pharmaceutischen Technik. Braunschweig, 1847. — Friek: Die physikalische Technik. Braunschweig, 1864. — Krebs: Grundriss der Physik. Leipzig, 1882. — Müller: Atlas zum Lehrbuch der kosmischen Physik. Braunschweig, 1865. — Müller: Lehrbuch der Physik und Meteorologie. I—II. Braunschweig, 1864. — Müller: Lehrbuch der kosmischen Physik. Braunschweig, 1865. — Müller: Matem.

Supplementband z. Grundriss d. Physik u. Meteorologie. Braunschweig, 1866. — Nicholson : Thermometer, Barometer, Hygrometer. Leipzig, 1832.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Annalen der Physik. Leipzig. — Mathematikai és Természettud. Értesítő. Szerk. König Gyula. — Mathem. és Természettud. Közlemények. Szerk. Lengyel Béla dr. — Természettud. Közöny. Szerk. Gorka S. és Ilsvay L. — Zeitschrift f. mathem. u. naturw. Unterricht. Dr. H. Schotten. Leipzig u. Berlin.

VIII. **Vegyések.** 1. *Könyvek*: A m. kir. Konkoly-alapítványú astrophysikai observatórium kisebb kiadványai. Budapest, 1912. (*Ajándék*). — Az EMKE negyedszázados örömnepének leírása. Kolozsvár, 1912. (*EMKE ajándéka*). — Az EMKE megalapítása és negyedszázados működése 1885—1910. Kolozsvár, 1910. (*EMKE ajándéka*). — Emléklapok II. Rákóczi Ferenc zombori szobrának leleplezésére. Zombor, 1912. (*Ajándék*). — Magyarország tiszti cím- és névtára. 32. évf. Budapest, 1913. — Mihalik: A muzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának X. jelentése 1911. évi működéséről. Budapest, 1912. (*Ajándék*). — Nádor-Nemes: Utazási tanácsadó. Kolozsvár, 1912. — Révai Nagy Lexikon 6—7 kötet. — Révai Nagy Lexikon 1—7. kötet. (*A nm. vkm. ajándéka*). — Szemák: Ifjúsági könyvtárjegyzék. Budapest, 1912. (*A nm. vkm. ajándéka*). — Szent Margitsziget-Gyógyfürdő Budapesten. (*A szegedi városi tanács ajándéka*).

2. *Folyóiratok*. Herkules. Szerk. Porzsolt Jenő és Kálmán. — Jó Egészség. Szerk. Nagy Albert. — Katonás Nevelés. Szerk. Cerri Gyula. — Tornauty. Szerk. Maurer J. és Ottó József dr.

*

A tanári könyvtár gyarapodása a folyó iskolai évben :

1. *Vétel útján*: a) önálló szakmunka 68 mű, 94 kötet, 3 füzet, 436 kor. 36 fillér értékben ; b) tudományos folyóirat 29 mű, 35 kötet, 411 füzet, 327 kor. 40 fillér értékben. — Az Akadémiától: a) önálló szakmunka 3 mű, 4 kötet, 24 korona értékben ; b) tudományos folyóirat 8 mű, 34 füzet, 20 kor. értékben.

Összesen: 108 mű, 133 kötet, 448 füzet, 807 kor. 76 fillér értékben.

2. *Ajándék útján*: 39 mű, 48 kötet, 1 füzet, 251 kor. 10 fillér értékben.

* * *

A tanári könyvtárban a múlt iskolai évben volt: 4209 mű, 5712 kötet, 27.994 korona 87 fillér értékben. A folyó iskolai évi gyarapodás: 147 mű, 181 kötet, 449 füzet, 1058 korona 86 fillér értékben.

E szerint a tanári könyvtár állománya az 1912—13. iskolai évben: 4356 mű, 5893 kötet, 29.053 korona 73 fillér értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az önképzőköri könyvtár a következő művekkel szaporodott :
 Gárdonyi G. : Az én falum, Isten rabjai. Alexander B. : A művészet. Herczeg F. : Pogányok. Williams : Korunk találmányai. Kisfaludy Sándor összes költeményei. Flammarion : Népszerű csillagászat, A világ vége. Tarczai Gy. : Masolino. Manzoni : A jegyesek. Csapodi Istvánné : A kékruhás asszony Kölesei Ferenc prózai munkái. Symons és Bartoli : Olasz irodalomtörténet. Milton : Elveszett és visszanyert paradicsom. Prohászka : Ég és Föld. Bárd Miklós versei. Pekár Gy. : Vitézi románcok. Rákosi V. : Galambos Pál Naplója Bolanden : Canossa. Mikszáth K. : A jó palócok. Dayka Gábor költeményei Várdai B. : Mikszáth Kálmán. Dézsi S. : Tinódi Sebestyén. Ferenczi Z. : Rimai János Krüger Aladár : Orgonaszó. Molnár F. : Hét ágú síp. Bonitz F. : Gróf Zichy Nándor. Jedlicska F. : Társadalmi kérdés és Etika Kiss A. : A középkor szelleme. Edmond Rostand : A Sasfiók. Giesswein S. : Társadalmi problémák. Brankovits Gy. : Shakespeare jellemképei. Wiseman : Fabiola. Dedek Crescens L. : Tu me sequere. Notter A. : A szabadakarat Lukcsics J. : A Galilei kérdés Veress E. : Berzeviczi Márton. Hudyma : Az élet problémája. Szmollény N. : A szegedi színészet százéves története. Hankó V. : Régi magyar tudósok és feltalálók. Kallós J. : II. Rákóczi Ferenc vallomásaiból. Wilde O. : Aforizmák és ötletek. Zrínyi M. : A török afium ellen való orvosság. Mindszenti Gábor naplója. Balló L. : Szemelvények a kódexek irodalmából. Szilágyi S. : Szemelvények Priskos Rhetor Töredékeiből. Tompa Mihály regéi és népregéi. Maeterlinck : A kék madár. Hedin Sven : Három év Tibetben. Stein Aurél : Ázsiai út. Garády N. : Tengerparti képek. Apponyi A. válogatott beszédei. Gracza. Gy. : 1848. márc. 15. Csánki D. : Rajzok Mátyás király korából. Galeotto Marzio könyve.

2. Az ifjúsági nagyobb könyvtár gyarapodása vétel útján :

Benedek : A szív könyve. Beöthy : Ráskai Lea. Endrei : A régi magy. költészet. Endrei : Az újabb magy. költészet. Gyulai költeményei I—II. Jakab : Pásztorházak. Jakab : Falu. Karácsonyi : Szt. István élete. Lisznyai : Új palóczdalok. Móricz Zs. : Isten háta megett. Pekár : Tatárabság I—II. Petelei : Felhők. Reinach : A művészet kis tükre. Sebestyén : A m. honfogl. mondái I—II. Manzoni : Jegyesek I—II. A kurucköltészet remekei. Csiky válog. színművei. Szigligeti színműve I—II. Takács S. : Török-magyar bajviadalok. Prohászka : A diadalmos világnézet. Nádor—Nemes : Utazási tanácsadó. Dedek : Tu me sequere. Móricz : Tavasz szél. Gaál : Napoleon. Williams—Mikes : Újkori híres utazók. Gibson—Hajós : A modern villamosság. Sebők : Tengereken túl. Sebők : A Saharában. Toma : A hegyaljai diákok. Lendl : Úti-levelek Két világrészből. Carlyle : A franc. forr. története I—II. — Ajándék :

A nm. honv. miniszterium részéről : Kézikönyv az ifjúságnak a katonai hivatásra való előkészítésére. 3 péld.

Az ifjúsági kisebb könyvtár gyarapodása :

a) Vétel útján : Abonyi : Három vitéz magyar baka kalandjai: Abonyi-Tóth : Gyászos idők, hősi tettek Antal : Szt. József oltalma alatt. Aschenbrenner : Aranykönyv. Barna : A szabadságharc hősrégiái Bársony : A rab király szabadon Erdőn-mezőn. Beecher-Stowe : Tamás bátya kunyhója I—II. Berthe : A mi Urunk Jézus Krisztus élete. Bonnet : Jáva pálmás partvidékén. Boros : 300 ezópusi mese Büttner : Az ősi földért. Amit a csillagok látnak Cooper : Bórharisnya-történetek. Deli : Bácsy Jakab. Dickens : Twist Olivér. Nickleby Miklós : A kis Dorrit. I—II. Donászy : Egy magyar diák élete Mátyás korában. Foerster : Az élet művésze. Filó : Az igazi szeretet. Finn : Fülöp, a kis énekes. Fraknoi : II. Rákóczy Ferenc élete. Gaál : Ezeréves multunkból. Gyulai : Legendák Hankó : Universum VI. Hattler : Virágcsokor a kath. gyermekkertből Hoek : Rákócziné Hohenauer : Magyar hősök a XVI században. Huber : Az Úr Jézus szülőföldjén. Ipari pályamutató. Jankovits-Molnár : Három század a katakombákban. Juventus. Kempf : Odysseus kalandozásai. Kincs : A vadon gyermeke. Lőrinczy : Az igmándi bég. Lie : Diáktörténetek. Lampert : Rákóczi lobogója Mayne-Reid : Vilmos, a hajósinas. Nógrády : Séták a nagy természetben Pajeken : Messze nyugaton. Platz : Tudományos kalandozások. Pálfy : Attila, isten ostora Prónai : Szavalókönyv. Rákosi V. : A bécsi diákok. Korhadt fakeresztek. Réves : Jegesmedvék közt. Rolfus : Beppo, a lazzaroni fiú. Rosty : Magyar szentek legendái. Rudolf trónörökös : Tizenöt nap a Dunán. Sann : A szentgotthárdi esata. Sáni : Afrikai utazások Spillmann : A hurón törzsfő esküje. A kalóz rabja Stolz : Szt. Erzsébet élete. Sebők : Tengereken túl. A Saharában. Seemann : A galambosi csárda. Szerelmehegyi : Római királymondák. A győri vaskakas. Sziklay : Az irgalmasság golgotája Szuszai : A jellem útja Tabori R. : A temesvári királybíró Tóth : Budapesti séták Treller : Az indiánok réme. Verne : A prémekek hazája. Két évi vakáció. A rejtelmes sziget. Bombarnae Claudius. Utazás a tenger alatt. Utazás a Holdba és a Hold körül. Észak a Dél ellen Strogoff Mihály. Dél csillaga. Zászlónk VII., VIII., IX. évf. Zempléni : A floridai kalandhősök Összesen 79 mű 81 kötetben.

A könyvtár állománya az idei gyarapodással 724 mű 793 kötetben.

b) Ajándék útján : Balla : Tréfaország. (Kovács J. III. b) o. t. aj.). Csengey : A mocsarak királya (nm. Vkm. aj.) Defoe : Robinson (Spányi E. III. a) o. t. aj.) Gaal : A koldus herceg. (Vénig Gy. III. b) o. t. aj.) Hoek : Rákócziné. Cervantes : Don Quijotte. Pósa : Az én Ujságom XXI. évfolyam. Sebők : Jó pajtás I. évf. Az én ujságom naptára. Bánfi : Mecsország (Klein B. IV. a) o. t. aj.). Kemechey : A kis király. (Kövesi Gy. III. a) o. t. aj.). Krúdy : Hazám tükre (Laszsgallner T. III.

b) o. t. aj.). Kézikönyv a polgári ifjúságnak a katonai pályára való előkészítésére (2 pl. a nm. honv. min. aj.). Murai: A király előtt (Gáspár G. III. b) o. t. aj.). Szerelemhegyi: A fekete sereg pusztulása. (Bokor I. c) o. t. aj.) Sziklay: II Rákóczi Ferenc. (Szabó B. IV. a) o. t. aj.). Vogl: Szentek élete. (Leszl Mátyás III. b) o. t. aj.). Zászlónk III. évf. (Ördögh J. III. a) o. t. aj.). Zászlónk X. évf. (Vénig Gy. III. b) o. t. aj.). Zászlónk XI. évf. Összesen 22 drb.

4. Kötelező olvasmányok tára :

a) Vétel útján: Arany: Katalin. Keveháza (20 drb.), Rózsa és Ibolya (30 drb.). Válogatott balladái (11 drb.). Eötvös: A falu jegyzője (4 drb.). Faludi: Három elbeszélés (25 drb.). Gyöngyösi: Murányi Vénus (17 drb.), Kemény János (13 drb.). Gyulai: Vörösmarty életrajza (7 drb.) Jókai: Az új földesúr (15 drb.). Szemelv. „Az új földesúr”-ból (13 drb.). Kardos: A kurucvilág költészete (20 drb.). Katona: Bánk-bán (10 drb.) Kaszinczy: Pályám emlékezete (12 drb.). Kemény: Zord idő (6 drb.). Madách: Az ember tragédiája (5 drb.). Petőfi családai versei magyarázattal (30 drb.). János vitéz (40 drb.) Szemelv. Széchenyi műveiből (7 drb.) Tompa népregéi magyarázattal (30 drb.) Összesen: 315 drb. 309.80 K értékben

b) Ajándék útján: Deák második felirati beszéde. Gyulai: Emlékezés Deák Ferencre. Gróf Széchenyi István mint író. Arany János. Bárány Eötvös József. Kölesey: Parainesis. Shakspeare: Julius Caesar. (Dungyverszky S. V o. t. ajándéka) Összesen 7 drb.

2. Szertárak.

a) Természettani szertár.

A természettani szertár gyarapodása az 1912-13. tanévben: 1 absolut elektrometer (82 K); 1 Wimshurst influenzgép (320 K); 3 voltameter (198 K); 1 aper. universal forgó tekeresű mérő műszer (135 K); 1 demonstr. készülék a forgó mágneses tér bemutatására (135 K); 1 üveg-lap (1 K); e műszerek szállítási összege 59 K. 1 Buth Ernecke Horizontál készülék szállítással (145 K). Az összes gyarapodás értéke: 1075 K.

b) Természetrajzi szertár.

A természetrajzi szertár gyarapodása az 1912-13. tanévben: Vétel útján: 2 sztereoszkóp (19.60 K); 142 sztereoszkóp-kép (156.20 K); 1 Unio margaritifera (30.80 K); 1 Pandinus Africanus (111 K); 1 Tubularia larynx (11 K); 1 emberi vér (19.80 K); 55 színes sztereoszkóp-kép (52.80 K); 1 levél alaktana (63.80 K); 1 levél biológiája (74.80 K); 1 növények ivartalan szaporodása (52.80 K). Szállítási

költség 18 K. Ajándék útján: A petroleumfinomítás fázisai. 13 drb. (15 K). Az összes gyarapodás értéke: 525.60 K.

c) Történelmi- és földrajzi szertár.

A történelmi- és földrajzi szertárgyarapodása az 1912—13. tanévben: Vétel útján: 1 drb. Kogutowicz: Európa hegy- és vízrajzi, 1 drb. Ázsia és 2 drb. Délamerika falitérképe. (82 K). Ajándék útján: A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ajándéka: dr. Finály Gábor: Magyarország a rómaiak alatt falitérképe. (20 K). Összesen: 5 drb. 102 K értékben.

d) Ének- és zeneszerek.

Az énekszerek gyarapodása az 1912—13. tanévben vétel útján: hangjegyek 20 K értékben. A zeneszerek gyarapodása vétel útján: hangjegyek 82 K értékben.

e) Érem- és régiséggyűjtemény.

Az éremgyűjteményt az 1912—13. tanévben adományaikkal gyarapították: dr. Lázár György, Szeged város polgármestere, az 1911-iki drezdai egészségügyi kiállítás plakettjával; Zimányi Gyula kegyesrendi tanár 5 drb. papírpénzzel, 5 drb. nikkelpénzzel, 29 drb. rézpénzzel és 1 drb. emlékéremmel; Deutsch Ede VI. oszt. t. 3 drb. nikkelpénzzel és 1 drb. rézpénzzel; Bokor Gyula IV. a) oszt. t. 1 drb. ezüstpénzzel; Szabó Béla IV. a) oszt. t. 1 drb. rézpénzzel; Lantos Mátyás II. c) oszt. t. 2 drb. ezüstpénzzel; Szegszárdi Boldizsár II. c) oszt. t. 1 drb. nikkelpénzzel és 3 drb. rézpénzzel; Geber Jenő I. a) oszt. t. 1 drb. ezüstpénzzel és 4 drb. rézpénzzel; Barta Mátyás I. c) oszt. t. 8 drb. nikkelpénzzel, 13 drb. rézpénzzel és 3 drb. emlékéremmel; Boros János I. c) oszt. t. 2 drb. papírpénzzel; Cserta László I. c) oszt. t. 2 drb. nikkelpénzzel, 21 drb. rézpénzzel, 3 drb. papírpénzzel és 1 drb. emlékéremmel; Fekete István I. c) oszt. t. 1 drb. nikkelpénzzel; Gömöri Pál I. c) oszt. t. 1 drb. papírpénzzel és Hollósy Zoltán I. c) oszt. t. 1 drb. nikkelpénzzel.

f) Tornaszertár.

A tornaszertár gyarapodása az 1912—13. tanévben vétel útján: 1 bak keményfából (76 K); 1 tornaló (155 K); 1 mérőszalag (12 K); 1 mentőszekrény felszereléssel (35 K); 2 ugrómérce (17 K); 2 szőnyeg ugráshoz (152 K); 1 vasgömb (3.60 K); 120 kézitámfá (96 K); 1 asztal vezényléshez (54 K). Az összes gyarapodás értéke 600.60 K.

IV.

Az intézet személyzete.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg.éveknek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
1	Szinger Kornél r. tanár	25	Filozófiai propedeutika	VIII.	3	Igazgató.
2	Balanyi György dr. r. tanár	3	Vallástan Történelem Földrajz Mennyiségtan Szépirás	I. B. I. C. III. B. VII VIII. I. C. I. C. I. C.	19	Az I. C. osztály főnöke, hitelemző, az érem- és régiségár gondozója, az intézet évkönyvének vezetője, játékelügyelő.
3	Biró Imre r. tanár	6	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	II. B. II. C. VI. II. C. VI.	16	A VI. osztály főnöke, értekezletti jegyző.
4	Bite Béla r. tanár	19	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány Szépirás	IV. A. IV. A. VIII. VII. I. B.	18	
5	Bontó József r. tanár	23	Magyar nyelv Latin nyelv Német nyelv	I. A. I. A. III. A. IV. A.	18	Az I. A. osztály főnöke, a filológiai szertár gondozója.
6	Buday Gyula világi, r. tornatanár	3	Testgyakorlás Játék	I. B. III. A. IV. B. V. VI. VII. VIII. I. A. I. B. I. C. IV. A. IV. B. V. VI.	17	A torna- és játékszertár gondozója.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg.éveinek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Hét órának száma	Észrevételek
7	Czimmermann Pál r. tanár	13	Vallástan Történelem Földrajz Természetrész	I. A. II. A. III. A. IV. B. V. II. A. II. A.	18	A földrajzi szertár gondozója.
8	Fábián Imre r. tanár	10	Magyar nyelv Latin nyelv	III. B. IV. B. IV. B. VII.	19	A IV. B. osztály főnöke, az ifjúsági nagyobb könyvtár gondozója.
9	Fekete Ipoly r. tanár	29	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	III. A. II. B. II. B. VII.	18	A katonai gyakorlatok és céllovás felügyelője.
10	Hogyor József r. tanár	11	Mennyiségtan Természetan Rajzoló geometria	II. B. III. A. IV. B. VII. VIII. VII. III. A*)	21	A VII. osztály főnöke, a természettani szertár gondozója, az ifj. segélyező egyf. felügyelője, a meteorológiai és földrengésjelző áll. vezetője.
11	Kátay Lajos**) világi, r. tanár	29	Rajzoló geometria	I. C. III. A. III. B.	7	Főreáliskolai rendes és gimnáziumi kiegészítő rajztanár.
12	Kiss István r. tanár	10	Magyar nyelv Latin nyelv	II. A. II. C. V. II. A.	19	A II. A. osztály főnöke, a tanári könyvtár gondozója.
13	Kövesi Lajos r. tanár	13	Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	III. A. VII. III. A VI. VIII.	18	A III. A. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör vezetője.
14	László József r. tanár	1	Vallástan Földrajz Mennyiségtan Rajzoló geometria	III. B. III. B. I. A. I. B. II. C. V. I. C*)	22	
15	Nováky Bertalan világi, r. tanár	40	Rajzoló geometria Szabadkézi rajz	I. A. I. B. II. A. II. B. II. C. IV. B. V—VIII.	25	A rajzszerter gondozója.

*) 1912 október 9. óta tanította.

**) 1912. október 9-ig tanított.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évei- nek száma	Tantárgyak, amelyek előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti órái- nak száma	Észrevételek
16	Para Imre r. tanár	7	Földrajz Természetrajz Szépirás	I. B. II. B I. B. I. C. II. B. IV. B. V. II. B.	19	A II. B. osztály főnöke.
17	Prelogg József r. tanár	15	Magyar nyelv és irodalom Német nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	VIII. IV. B. V. VI. VIII. V.	18	A VIII. osztály főnöke, az ének- és zenekar vezetője.
18	Révai József dr. r. tanár	3	Latin nyelv Német nyelv Görög nyelv Szépirás	III. B. III. B. VII. VI. II. A.	19	A III. B. osztály főnöke, az ifjúsági kisebb könyvtár gondozója.
19	Révész László r. tanár	5	Vallásstan Latin nyelv Görög nyelv	IV. A. IV. B. V. V. VIII.	19	Az V. osztály főnöke, hitelemző, játékelügyelő.
20	Salánky István r. tanár	24	Magyar nyelv Latin nyelv Történelem Szépirás	I. C I. C. IV. A. VI. I. A.	18	Tandijkezelő.
21	Sebes Ferenc dr. r. tanár	7	Vallásstan Magyar nyelv Latin nyelv	V. VI. VII. VIII. I. B. I. B.	19	Az I. B. osztály főnöke, főgimn. hitszónok.
22	Timina Ödön világi, r. tornatanár	27	Testgyakorlás Játék	I. A. I. C. II. A II. B. II. C. III. B. IV. A. II. A. II. B. II. C. III. A. III. B.	16	
23	Torma Károly r. tanár	9	Földrajz Természetrajz Szépirás	I. A. II. C. III. A I. A. II. C. IV. A. VI. II. C.	19	A II. C. osztály főnöke, a természetrajzi- és vegytani szertár gondozója, a gyorsírók vezetője.
24	Tóth Lajos r. tanár	3	Mennyiségtan Természetan Rajzoló geometria	II. A. III. B. IV. A. VI. VIII. III. B.)* IV. A.	22	A IV. A. osztály főnöke.

*) 1912. október 9. óta tanította.

B) A más vallású tanulók hitoktatói.

1. **Godács Imre**, ev. ref. segédlelkész és hitoktató, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 8 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
2. **Lőw Immánnuel dr.**, Szeged és kerülete főrabbija, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 9 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
3. **Nestor Romulus**, magyar-csanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román vallású tanulókat heti 2 órában, az állami főgimnázium helyiségében.
4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb vallású tanulókat heti 8 órában, a városi főgimnázium helyiségében.
5. **Thomay József**, szegedi ág. hitv. ov. lelkész, tanította az ág. hitv. ov. vallású tanulókat heti 8 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
6. **Barabás István**, hódmezővásárhelyi unitárius lelkész és hitoktató, tanította az unitárius vallású tanulókat heti 1 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgimn. r. tanár, a francia nyelv képesített rendkívüli tanára, tanította a francia nyelvet heti 4 órában.
2. **Torma Károly**, főgimn. r. tanár, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást heti 4 órában.
3. **Nováky Bertalan**, főgimn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot heti 2 órában.
4. **Prelogg József**, főgimn. rendes tanár, tanította az éneket heti 4 órában.

D) Iskola-orvos és egészségtan-tanár.

Gidófalvy Béla dr., honvéd törzsorvos, az egészségtan képesített tanára, tanította az egészségtant a VII. és VIII. osztályban heti 2 órában.

E) Céllövés és katonai gyakorlatok.

Homor László, 5. gyalogezredb. honvédfőhadnagy, tanította a céllövést és katonai gyakorlatokat heti 2 órában a VII. és VIII. osztályban.

F) Vívómesterek.

1. **Armentani Ede**, okl. vívómester, tanította a kard- és törvívást heti 3 órában.
2. **Buday Gyula**, tornatanár, okl. vívómester, tanította a kard- és törvívást heti 4 órában.

V.

Tananyag.*

A) Kötelezett tantárgyak.

1. A tantárgyak osztályok szerint.

Első A), B) és C) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Bontó József*, B) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*, C) osztályban: *Balanyi György dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Kis katekizmus. Tanárok: I. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, I. B) osztályban: *Balanyi György dr.*, I. C) osztályban: *Balanyi György dr.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Tanárok: I. A) osztályban: *Bontó József*, I. B) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*, I. C) osztályban: *Salánky István*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti latin nyelvkönyv. Tanárok I. A) osztályban: *Bontó József*, I. B) osztályban: *Sebes Ferenc dr.*, I. C) osztályban: *Salánky István*.

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Kőrösi: Földrajz, I. r. Tanárok: I. A) osztályban: *Torma Károly*, I. B) osztályban: *Para Imre*, I. C) osztályban: *Balanyi György dr.*

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Természetrajz. Tanárok: I. A) osztályban: *Torma Károly*, I. B) osztályban: *Para Imre*, I. C) osztályban: *Para Imre*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr.: Számтан. Tanárok: I. A) osztályban: *László József*, I. B) osztályban: *László József*, I. C) osztályban: *Balanyi György dr.*

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria, I. r. Tanárok: I. A) és I. B) osztályban: *Nováky Bertalan*, I. C) osztályban: *László József*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok: I. A) osztályban: *Salánky István*, I. B) osztályban: *Bite Béla*, I. C) osztályban: *Balanyi György dr.*

* A tananyag elméleti részét az Utasítások szerint végeztük el s így itt nem közöljük.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok : I. A) osztályban : *Timina Ödön*, I. B) osztályban : *Buday Gyula*, I. C) osztályban : *Timina Ödön*.

Második A), B) és C) osztály.

Osztályfőnökök : A) osztályban : *Kiss István*, B) osztályban : *Para Imre*, C) osztályban : *Torma Károly*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv : Pokorny dr. : Ószövetségi bibliai történetek. Tanárok : II. A) osztályban : *Czimmermann Pál*, II. B) és II. C) osztályban : *Biró Imre*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv : Acsay—Bartha—Madarász : Magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Tanárok : II. A) osztályban : *Kiss István*, II. B) osztályban : *Fekete Ipoly*, II. C) osztályban : *Kiss István*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv : Fodor—Székely : Liber Sexti. Tanárok : II. A) osztályban : *Kiss István*, II. B) osztályban : *Fekete Ipoly*, II. C) osztályban : *Biró Imre*.

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv : Körösi : Földrajz, II. r. Tanárok : II. A) osztályban : *Czimmermann Pál*, II. B) osztályban : *Para Imre*, II. C) osztályban : *Torma Károly*.

Természetrajz, heti 2 órában, Tankönyv : Ormándy dr. : Természetrajz. II. osztály számára. Tanárok : II. A) osztályban : *Czimmermann Pál*, II. B) osztályban : *Para Imre*, II. C) osztályban : *Torma Károly*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv : Suták dr. : Számтан. Tanárok : II. A) osztályban : *Tóth Lajos*, II. B) osztályban : *Hogyor József*, II. C) osztályban : *László József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv : Huszka : Rajzoló geometria, II. r. Tanár : *Nováky Bertalan*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok : II. A) osztályban : *Révai József* dr., II. B) osztályban : *Para Imre*, II. C) osztályban : *Torma Károly*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár : *Timina Ödön*.

Harmadik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök : A) osztályban : *Kövesi Lajos*, B) osztályban : *Révai József dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv : Pokorny dr. : Bibliai történet. Tanár : III. A) osztályban : *Fekete Ipoly*, III. B) osztályban : *László József*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Rendszeres magyar nyelvtan, U. a. Magyar olvasókönyv III. r. Tanárok: III. A) osztályban *Kövesi Lajos*, III. B) osztályban: *Fábián Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti, II. rész. Tanárok: III. A) osztályban: *Kövesi Lajos*, III. B) osztályban: *Révai József dr.*

Német nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Német Nyelvkönyv, I. r. Tanárok: III. A) osztályban: *Bontó József*, III. B) osztályban: *Révai József dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyarország története. Tanárok: III. A) osztályban: *Czimmermann Pál*, III. B) osztályban: *Balanyi György dr.*

Földrajz, heti 2 órában. Tankönyvek: Kőrösi: Földrajz, III. r. és Vörös dr.: Matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanárok: III. A) osztályban: *Torma Károly*, III. B) osztályban: *László József*.

Számтан, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Számтан. Tanárok: III. A) osztályban: *Hogyor József*, III. B) osztályban: *Tóth Lajos*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria. Tanárok: III. A) osztályban: *Hogyor József*, III. B) osztályban: *Tóth Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: III. A) osztályban: *Buday Gyula*, III. B) osztályban: *Timina Ödön*.

Negyedik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Tóth Lajos*, B) osztályban: *Fábián Imre*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Gerely: Róm. kath. szertartástan. Tanár: IV. A) és IV. B) osztályban: *Révész László*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai dr.: Stiliztika. — Arany János: Toldi. Magyarázta: Lehr. Tanárok: IV. A) osztályban: *Bite Béla*, IV. B) osztályban: *Fábián Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti, II. rész. Tanárok: IV. A) osztályban: *Bite Béla*, IV. B) osztályban: *Fábián Imre*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Német nyelvkönyv, II. rész. Tanárok: IV. A) osztályban: *Bontó József*, IV. B) osztályban: *Prelog József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyaror-

szág története, II. r. Tanárok: IV. A) osztályban: *Salánky István*, IV. B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Növénytan. Tanárok: IV. A) osztályban: *Torma Károly*, IV. B) osztályban: *Para Imre*.

Algebra, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra. Tanárok: IV. A) osztályban: *Tóth Lajos*, IV. B) osztályban: *Hogyor József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka: Rajzoló geometria. Tanárok: IV. A) osztályban: *Tóth Lajos*, IV. B) osztályban: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: IV. A) osztályban: *Timina Ödön*, IV. B) osztályban: *Buday Gyula*.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Révész László.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr.: Kath. hittan. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai: Retorika. Tanár: *Kiss István*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Dávid: M. Tullij Ciceronis orationes selectae. Cserép dr.: Szemelvények P. Ovidius Naso műveiből. Tanár: *Révész László*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Maywald dr.: Görög nyelvtan. Ugyanattól: Görög gyakorlókönyv. Tanár: *Révész László*.

Görögptőló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények Tinódi, Gyöngösi, Heltai, Kemény János, Cserei Mihály, Apor Péter és Bethlen Miklós gróf műveiből. Arany: Buda halála. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemelvények Herodotos I—IX. könyvéből. Tankönyv: Badies dr.: Magyar irodalmi olvasókönyv. I. r. Csengeri dr.: Homeros Iliása. Gyomlai dr.: Homeros Odysseiája. Geréb dr.: Szemelvények Herodotos történeti művéből. Schill: Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Prelogg József*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Endrei—Szele: Német olvasókönyv. Tanár: *Prelogg József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgyémy: Az ókor története. Tanár: *Czimmermann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr.: Állattan. Tanár: *Para Imre*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra és Lóky dr.: Geometria. Tanár: *László József*.

Görögptőló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök : Biró Imre.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv : Titz dr. : Erkölcsstan. Tanár : *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv : Bartha—Prónai : Poetika olvasmányokkal; Shakspeare : Coriolanus. Ford. Petőfi, magyarázta Névy. Tanár : *Biró Imre.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Tankönyv : Bartal—Malmosi : T. Livii ab urbe condita I. XXI. és XXII. Cserép dr. : Szemelvények Vergilius Aeneiséből. Tanár : *Biró Imre.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Olvasmány : Xen. An. I. 1. 1—8. 2. 1—5., 12—19., 3. 1—13., 4. 1—13., 5. 1—12., 6. 1—8., 7. 1—13., 8. 1—24. Xen. Mem. I. 4. I. 5. I. 6. 1—10. II. 21—34. Szemelvények a görög lírikusokból. Tankönyv : Maywald dr. : Görög nyelvtan. U. a. Görög gyakorló- és olvasókönyv. Tanár : *Révai József dr.*

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar líra termékeiből. Sophokles Antigonéja tartalmi és szerkezeti szempontból. Tankönyv : Badics dr. : Magyar olvasókönyv. Antigone, Sophokles tragédiája. Ford. Csiky. Schill : Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár : *Kövesi Lajos.*

Német nyelv, -heti 3 órában. Olvastattak Goethe, Schiller, Uhland és Heine válogatott balladái : Erlkönig. Der Fischer. Der Sängér. Der Zauberlehrling. Der Ring des Polykrates. Der Graf von Habsburg. Die Bürgerschaft. Elisabeth's Rosen. Die Lorelei. Tankönyv : Endrei—Szele : Német olvasókönyv. III. r. Tanár : *Prelog József.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv : Szölgvény : Középkor és Ujkor a westfalai békéig. Tanár : *Salánky István.*

Természetrajz, heti 3 órában. Tankönyv : Ormándy dr. : Ásványtan és Chémia. Tanár : *Torma Károly.*

Mennyiségtan, heti 4 órában. Tankönyv : Suták dr. : Algebra. Lóky dr. : Geometria. Tanár : *Tóth Lajos.*

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár : *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár : *Buday Gyula.*

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : Hgyor József.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv : Titz dr. : Katholikus egyháztörténelem. Tanár : *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Prónai dr.: Magyar irodalomtörténet, I. k. Tanár: *Kövesi Lajos.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Bartal—Malmosi: C. Salustii Crispi libri De coniuratione Catilinae et de bello Jug. Dávid: M. T. Cic. orationes selectae. Cserép: Szemelvények Verg. Aeneiséből. Tanár: *Fábián Imre.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából: I., VI., XXIV. Herodotosból: Solon és Kroisos találkozása. Kroisos bukása. Kyros története. A marathoni és salamisi ütközet. Tankönyv: Csengeri dr.: Homeros Odysseiája. Dávid: Herodotos műveiből való szemelvények. Tanár: *Fekete Ipoly.*

Görögptőló irodalom, heti 3 órában. Olvasmány: a) A görög irodalomból. Thukyd. történeti műve. Demosthenes I. Olynth., I—III. Philippikai beszéde. b) A magyar irodalomból: A magyar pragmatikus történetírók. Szemelvények Budai E. és F., Virág, Bajza műveiből. Telekitől: Hunyadi János jellemrajza. Horváth M.-tól: A pragm. Sanctio története. Szalaytól: Magyar néposztályok Szent István idejéből. Salamon F.-tól: A török hódoltság Magyarországon. — Szónoklat: Felsőbüki Nagy Páltól: A lengyelek ügyében; Kölcseytől, Wesselényitől, Széchenyitől: A magyar ny. ügyében; Deák F.-tól a Husvétii cikk. Tankönyvek: Jebb: A görög irod. története; Szilasi: Szemelvények Thukyd. műveiből; Földi dr.: Demosthenes vál. beszédei; Badies dr.: Magy. irod. olv. III. Tanár: *Bite Béla.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe. Hermann und Dorothea c. művének és Schiller Wilhelm Telljének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvényeket olvastunk az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr.: Német olvasókönyv, IV. rész. Szele: Goethe's Hermann und Dorothea. Heinrich: Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Révai József dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgyémy: Egyetemes történet 1648—1878-ig, III. r. Tanár: *Balanyi György dr.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr.: Kisérleti természettan. Tanár: *Hogyor József.*

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra II. r. és Lóky dr.: Geometria II. r. Tanár: *Hogyor József.*

Görögptőló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula.*

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Prelogg József.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Schütz dr.: Apologetika. Tanár: *Sebes Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Prónai dr.: Magyar irodalomtörténet, II. k. Tanár: *Prelogg József*.

Latin nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Gyomlai dr.: Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Bartal—Malmosi—Csengeri: Qu. Horatii Flacci opera omnia. Tanár: *Bite Béla*.

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. 1—350. VI. 120—150., 369—415. XVI. 1—150. XVIII. 390—515. XXIV. 600—745. Prózai olvasmány: Platon Kritonja és Apológiája I—VIII. Tankönyv: Csengeri dr.: Homeros Iliása; Szamosi dr.: Sokrates védelme és Criton. Tanár: *Révész László*.

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Platon Apológiája, Critonja és Állama. Tankönyv: Alexander: Platon és Aristoteles. Jebb: A görög irodalom története. Schil: Görög régiségek. Tanár: *Kövesi Lajos*.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Iphigenie auf Tauris c. művének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvényeket olvastunk az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr.: Német olvasókönyv, IV. r. Szele: Goethe's Iphigenie auf Tauris. Prelogg: Körner's Zrinyi. I—V. felvonás. Tanár: *Prelogg József*.

Bölcseleti előtan, heti 3 órában. Tankönyv: Szitnyai: Lélektan és Logika. Tanár: *Szinger Kornél*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr.: Magyarország oknyomozó történelme. Tanár: *Balanyi György dr.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr.: Kísérleti természettan. Tanár: *Tóth Lajos*.

Mennyiségtan, heti 2 órában. Tankönyv: Suták dr.: Algebra II. r. és Lóky dr.: Geometria II. r. Tanár: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Buday Gyula*.

2. Latin klasszikus olvasmányok.

III. osztály.

A „Liber Sexti“ II. kötetének megfelelő olvasmányai: Sextus inter sodales. Consilia. Epitome ex libris T. Livii. Horatii et Curiatii. Brutus. Primi consules. Coniuratio iuvenum. Horatius Cocles. Mucius Scaevola. Cloelia. Menenius Agrippa. G. Marcus Coriolanus. Fabii. Capitolium liberatum. Epigrammata. Apud bibliopolam. Cantius Sexto valedicit. Mirus fons. Pugna Marathonia. Thermopylae. Colloquium. De Aristide. De Alcibiade. Statua senis. De Pausania. Fabulae Phaedri: Ranae regem petierunt. Vacca, capella, ovis et leo. Cervus ad fontem. Leo senex, aper, taurus et asinus. Canis fidelis. Rana rupta et bos.

Vulpes et ciconia. Muli duo et raptores. De lusu et severitate. De vulpe et uva. De vitis hominum. Lupus et agnus. Viatores et latro. Lupus ad canem. Vulpes et corvus.

IV. osztály.

I. E Commentariis Jul. Caes.: Descriptio Galliae. De Gallorum moribus. De Sequanis et Haeduis. De druidibus. De druidum disciplina. De equitibus. De Gallis, religionibus deditis. De diis Gallorum. De religione Germanorum. De agricultura. De moribus Germanorum. Galli in Germania. De silva Hercynia. De silvae Hercyniae feris. De Orgetorige. Orgetorigis mors. Caesar ad Genavam pervenit. Caesar Helvetios transitu prohibet, in Italia legiones conscribit. Allobroges ad Caesarem se recipiunt. Tigurini poenas persolvunt. Legati Helvetiorum apud Caesarem. Caesar castra ponit et pugnam parat, proeliumque committit et Helvetios in deditionem accipit.

II. E libr. Metamorph. P. Ovidii: Quattuor aetates. Diluvium. Deucalion et Pyrrha, Philemon et Baucis. Midas. Daedalus et Icarus.

III. T. Maccii Plauti: Captivi, Act. I—V.

V. osztály.

I. Cicero: De imp. Gn. Pomp. I—VII., X., XI., XXIV.

II. Cicero: In Cat.: I., I—VIII., XI—XIII.

III. Ovidius: Met.: Philemon et Baucis (VIII. 618—720); Orpheus et Eurydice (X. 1—77); Domus Famae: (XII. 39—54); De Ulixis erroribus (XIV. 159—214.)

IV. Ovidius: Fasti: Hercules Caecum devincit (I. 539—584.); Servi Romulum et Remum exponunt (II. 385—225); Mors Romuli (IV. 809—859); Raptus Sabinarum (III. 181—226.); De origine Saliorum (III. 259—393).

VI. osztály.

Liviusból: Liber XXI. 1—4. c. (a II. pün háború fontossága, okai. Hannibal jellemzése). 18. c. (a hadüzenet). 32—37. c. (Hannibal útja az Alpokon keresztül). Liber XXII. 4—6. c. (a Trasumennus tó melletti ütközet). 9—18. c. (Q. Fabius Maximus dictator). Vergiliusból: Liber I. 1—168. sor (prooemium, invocatio, Juno haragja. a vihar). 613—630. sor. (Dido szívesen fogadja Aeneast). Liber II. 1—369. sor (Sinon, Laocoon. Trója pusztulása). 506—566. sor (Priamus sorsa). 634—804. sor (a menekülés).

VII. osztály.

I. C. Sallusti Crispi : De coniuratione Catilinae. Capita I—XXXII. LV—LVI. LIX—LXI.

II. M. Tullii Ciceronis : Pro P. Sestio Oratio. Cap. I—X.

III. P. Vergilii Maronis Aeneidos liber VI. Versus 42—155. 264—330. 384—425. 450—476. 679—772. — Liber XII. : 887—951.

VIII. osztály.

Horatius : Carm. I. 1. 4. 8. 14. 31. II. 13. 14. III. 1. 2. 3. 30. IV. 7. Carmen saec. Epod. 7. 16. Sat. I. 3. II. 6. Epist. II. 3. 1—40. 295—476. Tacitus : Ann. 1—14. 24—28. Hist I. 15—16. Agricola 1—25.

3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok.

III. osztály.

Szemelvények Petőfi, Arany és Vörösmarty hazafias lírájából. Gvadányi Peleskei nótáriusa szemelvényekben. Elbeszélések Kisfaludy Károlytól. Jókai : Népvilág, Nagyenyedi két füzfa.

IV. osztály.

Szemelvények Pesti, Heltai meséiből, Mikes, Faludi műveiből. Elbeszélések : Eötvös : A kis árva. Jókai : A mennyei parittyakövek. Gárdonyi : A kék pille. Jellemrajzok : Gyulai : Vörösmarty szülői. Gyulai : Arany fejlődése. Szinnű : Mátyás diák. Költemények : Nép-dalok. Arany : Az elhagyott lak. Himfy szerelmeiből. Balassi : Végek dicsérete. Berzsenyi : A közelítő tél. Osztályrészem.

V. osztály.

Tinódi verses krónikái. Kazinczy : Pályám emlékezete. Arany : Toldi estéje. Jókai : Az új földesúr. Apor Péter : Metamorphosis Transylvaniae. Pázmány, Kölcsey, Eötvös, Kossuth, Deák, Gyulai, Vaszary és Apponyi válogatott beszédei. Széchenyi, Csengery, Kemény, Salamon, Gyulai és Sztinyai válogatott értekezései. Költői olvasmányok.

VI. osztály.

Zrínyi : Szigeti veszedelem. Vörösmarty : Zalán futása, Két szomszédvár. Csokonai : Dorottya. Arany : Buda halála. Petőfi : A helység kalapácsa. Jókai : Az új földesúr. Madách : Az ember tragédiája.

Shakspere: Coriolanus. Arany balladái. Szemelvények a középkor, a reformáció kora, Balassi, a kuruckor, Ányos, Virág, Berzsenyi, Csokonai, Kölesey, Kisfaludy Sándor és Károly. Vörösmarty, Petőfi, Arany és Gyulai lírai költeményeiből.

VII. osztály.

Középkori legendáink. Tinódi históriás énekei. Balassi lírai költeményei. Pázmány Kalauza szemelvényekben. Gyöngyösi: Kemény János. Mikes levelei. Kuruc költemények. Faludy versei. Csokonai költeményeiből. Kazinczy: Pályám emlékezete. Kisfaludy Sándor regéi. Berzsenyi ódái. Kölesey két emlékbeszéde, költeményei. Katona: Bánk bán.

VIII. osztály.

Széchenyi: Hitel. Kisfaludy K.: Kérők, Csalódások, Sulyosdi Simon. Tihamér, balladái, kisebb elbeszélő költeményei. Vörösmarty: Zalán futása, Két szomszédvár, Cserhalom, Marót bán, Vénász, Csongor és Tünde, szemelvények kisebb elbeszélő költeményeiből és lírájából. Jósikai Abafi. Főtvis: A Karthausi, A falu jegyzője. Kemény: Zord idő, A rajongók. Szemelvények Petőfi lírai költeményeiből. Bolond Istók, Apostol, A helység kalapácsa, János vitéz. Arany: Buda halála, szemelvények balladáiból és lírai költeményeiből. Tompa: Szuhai Mátyás, szemelvények nép- és virágregéiből, lírájából. Garay: Bosnyák Zsófia. Jókai: Az új földesúr, Egy magyar nábob, Kárpáti Zoltán. Madách: Az ember tragédiája. Szemelvények Vajda János lírájából. Gyulai: Vörösmarty életrajza.

4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból.

IV. A) osztály.

1. Az ős. Leírás. 2. A vásár. Leírás. 3. A temetőben. Elmélkedés. 4. Toldi Miklós jellemzése. 5. Séta a városban. Leírás. 6. Bencze és Miklós találkozása. Elbeszélés. 7. A karácsony. Elbeszélés. 8. Rendkívüli kiadás! Életkép. 9. Philemon és Baucis története. Elbeszélés. 10. A mi ünnepünk. Leírás. 11. Az öreg koldús. Életkép. 12. Egy nap falun. Elbeszélés. 13. A Vihar. Leírás. 14. Mozgósítanak! Életkép. 15. Özv. Toldi Lőrinczné. Jellemrajz.

IV. B) osztály.

1. A madarak vándorlása. Leírás. 2. Alföldi tájkép. Leírás. 3. Toldi bujdosása a nádasban. Tartalmi leírás. 4. A lóról és számárról.

Pesti meséje magyaros stílusban átdolgozandó. 5. Találkozás a vakokkal. Elbeszélés. 6. Karácsony. Leírás. 7. Vihar az Alföldön. Leírás. 8. Tanyai élet. Életkép. 9. Mi szeretnék lenni? Elmélkedés. 10. Az öreg koldús. Életkép. 11. II. Rákóczi Ferenc. Jellemrajz. 12. Utam hazulról az iskoláig. Leírás. 13. Hó a viruló tavaszban. Ellentét. 14. A csárda. Jellemkép. 15. Folyamodvány írása.

V. osztály.

1. *a)* Hogyan töltöttem a nagy szünidőt? Elbeszélés. *b)* Egy utazásom tanulságai. Leírás. 2. *a)* Ankerschmidt jelleme Az új földesúrbán. Jellemrajz. *b)* Garamvölgyi Ádám, mint a Bach-korszak magyarjának típusa. Jellemrajz. 3. *a)* Az öreg Toldi. Jellemrajz. Toldi estéje alapján. *b)* Toldi és Bencze párbeszéde a sírnál. Elbeszélés. 4. Szondi hősi halála. Elbeszélés (iskolai). 5. *a)* A szegedi Tiszapart. Leírás. *b)* A szeretet nem szavakban, hanem tettekben nyilvánul. Bizonyítás. 6. *a)* Az én édes anyám. Jellemrajz. *b)* Hunyadi László halála. Elbeszélés Petőfi költeménye alapján. 7. Kőrösi Csoma Sándor élete. Életrajz Eötvös br. emlékbeszéde alapján (iskolai). 8. Buzdító beszéd II. Rákóczi Ferenc szegedi szobránál. Alkalmi beszéd. 9. A valódi műveltségről. Értekezés.

VI. osztály.

1. A költő és műve. (Fejtegetés Arany Toldija alapján.) 2. A esodás elem Zrínyi eposzában. (Fejtegetés.) 3. Éte és Hajna. (Elbeszélés a Zalán futása I. éneke alapján.) 4. Zord idő. (Korkép Vörösmarty Két szomszédvára alapján.) 5. Az eposz jellemző sajátosságai. (Iskolai). 6. A lelkiismeret Arany balladáiban. (Fejtegetés a tárgyalt balladák alapján.) 7. Szabad tárgyú dolgozat. 8. Corjolanus tragikumuma. (Fejtegetés Shakspere tragédiája alapján.)

VII. osztály.

1. Hogyan olvassuk haszonnal költőinket? (Értekezés.) 2. Kó-dexeink nyelvi sajátosságai. (Értekezés.) 3. Egy lantos a táborban. (Elbeszélés. Korkép a 16. századból.) 4. Mennyiben követője Gyöngyösi Tinódinak? (Párhuzamos jellemzés.) 5. Szónoki beszéd az alkoholizmus vagy a kivándorlás ellen. 6. Irodalmi irányzatok a felújulás korában. (Ismeretetés.) 7. Kölescy hazafias lírájának hangulata. (Értekezés.) 8. „Dieső és fenséges a költő hivatása a világon.” Eötvös. (Értekezés.)

VIII. osztály.

1. Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében. (Szónoki beszéd.) 2. Szabadon választott tétel Kisfaludy

Károly valamely olvasott drámai művéről. (Értekezés.) 3. Jósika, Fötvös és Kemény mint korfestők. (Összehasonlító jellemzés.) 4. A tárgyilagosság Arany költészetében. (Értekezés.) 5. Tompa hazafias allegóriái. (Értekezés.) 6. Küzdj és bízva bízzál! (Elmélkedés.) 7. Milyen pályára lépek és miért?

B) Kötelező rendkívüli tárgy.

Egészségtan.

Az „Egészségtan“ heti 2 órai tanításán a VII. és VIII. osztály összes tanulói részt vettek.

Tananyag: A VII. osztályban: A közegészségtan feladata és célja. Fertőző betegségek, azok felismerése; fellépésük, elterjedésük legfőbb okai. Állatokról emberre átvihető fertőző betegségek. Védekezés a fertőző betegségekkel szemben. Fertőtlenítés. Egészséges város, falu, ház, lakás. Szellőztetés, fűtés, ürülék-anyagok eltávolítása. Ruházkodás.

A VIII. osztályban: Emberismerettan. Az egészség, betegség jelentősége. Táplálkozás; megromlott, meghamisított ártalmas tápszerek, italok. Az alkoholizmus és káros következményei, veszélyei. Vízszolgáltatás, vízvezeték. Foglalkozás, iparágak. iparbetegségek. gyáregészségügy. Testedzés, testünk ápolása. — Első segélynyújtás baleseteknél, rögtön támadt életveszélyeknél és megbetegedéseknél. Életmentés.

C) A nem kötelezett tantárgyak.

I. Gyorsírás.

Gabelsberg-Markovits-féle magyar gyorsírás tanítására hetenkint 2—2 órát fordítottunk mind a kezdőknél, mind a haladóknál és a gyakorlóknál. A kezdő gyorsírók száma 106, a haladóké: 27 és a gyakorlóké: 22, összesen 155. Tankönyvül Bódogh János tankönyveit, olvasó- és gyakorlókönyvül pedig a Szegedi Gyorsíró és a többi szaklapok évfolyamait, valamint a Kör tagjai által készített „Gyorsírási Olvasmány“-okat használtuk.

II. Műének.

A műének tanítására hetenkint 4 órát fordítottunk. A tanulók két csoportra voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek,

pauzák, módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Zsaskovszky négy szólamra alkalmazott magyar és latin egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a „Palestrina“ füzetéből, az „Őseink buzgóságából“, Bogisichtól, stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekelték. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: „Arion“, Zsaskovszky: „Egri dalok“ c. füzetéből és más gyűjteményekből s ezeket a főgimnázium ünnepélyein adták elő.

III. Szabadkézi rajz.

A tanfolyamban, mely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt heti 2 órában. A kezdők száma: 21, a haladóké: 27, összesen 48. A kezdők mértani ékitményeket készítettek egyszerű festéssel, a haladottabbak pedig egyéni képességük szerint domborművek után árnyékoztak s természet után festettek víz- és olajfestékekkel.

IV. Francia nyelv.

A tanfolyamban, amely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt, heti 4 órában. Tandíjul havonta 2 K-t fizettek, mely alól a szegényebb sorsú tanulók felmentést nyertek. A tanítás beszélgetés alapján történt. Tankönyv a kezdők számára: Berlitz: Premier livre; a haladók számára: Berlitz: Deuxime livre és Humoristes Français.

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata :

az előmenetel rovatában : 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen ; a magaviselet rovatában : 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések magyarázata :

gör. kath. = görög katolikus vallású ; — gör. kel. sz. = görög keleti szerb ; — gör. kel. r. = görög keleti román ; — ág. ev. = ágostai evangélikus ; — ev. ref. = evangélikus református ; — unit. = unitárius ; — izr. = izraelita ; — ism. = ismétlő ; — öszt. = ösztöndíjas. — Ahol a név után a kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs ott római katolikus értendő. A tornázás rovatában — fölmentetett.

VI.

A tanulók érdemsorozata.

A) A kötelezett tantárgyakból.

Első A. osztály.

Osztályfőnök : *Bontó József.*

A tanuló neve és vallása, öszföldíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettarjz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Aigner Ferenc	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1
Benke Sándor	2	4	4	4	4	4	4	2	3	2
Bernhardt István	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Binder Péter	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1
5 Birkmayer Agoston	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Bodó László	3	3	3	3	2	3	2	1	1	1
Bovatsék Endre*	2	3	3	2	2	3	2	3	1	2
Böresök Antal	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
10 Budinszky Endre	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2
Busa József	3	3	4	3	3	3	2	3	1	2
Busa Zoltán	2	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Csonka Dezső**										
Czérna István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Deutsch Béla, izr.	2	4	4	4	3	4	4	3	3	2
Dohr József	2	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Dörner Kristót**										
Dudás Kálmán	2	3	4	3	3	4	4	2	1	2
Faulhaber Ádám	3	3	4	2	3	4	3	2	2	1
20 Faul József	2	3	3	2	2	2	3	2	1	1
Gajzágó István	2	2	3	2	2	2	3	2	2	1
Gáspár Miklós	2	3	3	3	3	3	3	1	2	2
Geber Jenő, ism.	2	2	2	3	3	3	2	2	3	1
Gerhardt József	1	2	3	1	1	3	2	1	2	1
25 Greskovics Kálmán	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1
Hattyasi István	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1
Holezinger Mátvás	2	2	3	1	1	3	2	3	1	1
Horváth András	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1
Hunyár Antal, ism.	2	3	3	1	2	3	3	2	2	2

* Meghalt. ** Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztdíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r r y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
30 Janosik János, ág. ev.	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Khádé Géza, öszt.	1	2	2	1	1	2	2	1	—	1
Kiss Endre, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Kis József, ev. ref.	1	1	3	1	1	3	2	1	1	1
Kopasz József	1	3	4	3	3	3	3	3	2	2
35 Kovalik István	1	3	3	3	3	2	3	2	2	2
Kratochwill Béla	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Kunerth János	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2
László Jenő, izr.	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Lippert Henrik	2	3	2	3	3	2	3	1	2	2
40 Magyar Ferenc	2	2	2	3	3	2	2	2	1	1
Martonosi Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mihály Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Moiret Lajos	1	3	3	2	2	3	3	2	—	1
Nyilassy Ferenc*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45 Ördög Ernő	1	3	4	3	2	4	3	2	2	1
Pálffy Béla*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rischár Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rosinger Emil	1	2	2	1	1	3	1	1	2	1
Roth Henrik	2	3	3	2	2	2	3	3	2	1
50 Schachtitz Ferenc, izr.	1	1	2	1	1	2	1	3	2	1
Schmidt Zoltán, izr.	2	3	3	3	2	3	3	2	1	1
Schreiber Miklós	1	3	3	1	1	2	2	1	1	1
Schreiber Vilmos	1	3	3	2	2	1	3	2	3	1
Schwarz István, izr.	1	2	2	1	1	2	2	3	2	1
55 Sipos Antal, gör. kath.	1	2	3	2	1	2	3	2	3	1
Szemző István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szobotka Pál, izr.	2	2	2	2	3	3	2	2	3	1
Teodorovics Jenő, ism.	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1
Tobiás Mihály, ism.	3	3	2	3	1	2	2	2	1	2
60 Vas Pál, izr.	1	2	3	2	1	2	2	3	1	1
Weisz Ferenc, ism.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Weisz József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Windhager Ödön	2	2	2	2	1	1	2	1	2	1

Magántanuló :

Back Katalin

Összesen : 64

* Kimaradt.

Első B. osztály.

Osztályfőnök : *Sebes Ferenc dr.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Arnold Jenő, ev. ref.	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1
Bagáry Pál	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Balázs József, ism.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Balogh Ferenc	2	3	3	3	2	3	3	2	3	1
5 Balogh Gábor	1	2	3	3	2	3	2	1	1	1
Becsey Géza	1	3	3	3	2	2	2	1	3	1
Biedl Endre, izr.	1	2	1	2	1	2	2	2	3	1
Bóka László	3	3	4	4	3	4	4	2	3	2
Böhm Endre, ism., izr.	2	2	3	3	2	3	3	2	3	2
10 Bugarszky György, gör. k.sz.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Czóbel László	2	3	3	3	2	3	2	1	3	2
Cseh Gyula	3	3	4	3	2	3	3	2	2	1
Csúri Gyula*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dobai Kálmán, ev. ref.	1	3	3	3	2	3	2	1	2	1
15 Dungverszky György, gör. k.sz.	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Erdélyi Zoltán, ev. ref.	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1
Farkas János	2	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Fried Tivadar, izr.	1	2	2	2	2	3	2	2	1	1
Groszgut Péter*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gulyás József	3	3	4	4	3	3	3	2	2	2
Halász József, izr.	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1
Harf Mihály	3	3	4	4	3	4	3	2	2	1
Höckl Antal	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
H.-Kanitz Antal	1	3	3	3	2	3	3	2	3	1
25 Illés Aba, ism., ág. ev.	2	2	3	2	1	3	3	1	2	2
Jordán Elemér	1	1	2	3	1	2	2	1	2	1
Kártyássi Emil	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Kekezovich Árpád*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kekezovich Emil	2	3	3	3	2	2	2	2	3	1
30 Keller Béla, ism.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Kiss Alfréd, ism.	2	3	3	3	3	3	1	1	2	2
Kolla János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kopasz Jenő	2	2	2	3	2	2	3	2	2	1
Kovács Lajos, ág. ev.	2	3	3	2	1	3	3	2	2	1
3 Lakatos Mihály	3	3	3	3	3	3	2	1	3	1
Lautschlager Miklós	2	3	3	3	3	3	2	2	2	1
László Zoltán, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Lieb József	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1
Mersdorf Jenő	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1
40 Merzich Géza	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Metzger Miklós	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Mészöly Szilárd, ev. ref.	1	2	3	2	1	3	3	1	2	2
Molnár Ottó	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Müller Kezso	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
45 Neubeller József*										
Papp Dezső	3	4	4	4	3	4	4	3	3	2
Pálfy Károly	3	3	4	4	3	4	3	2	3	1
Pertics Péter, ism.*										
Porer Elek*										
50 Radványi János	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1
Rosensohn Albert, izr.	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2
Schwartz István, izr.	1	2	2	3	2	3	2	2	3	2
Simák Pál	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Solti Lajos	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
55 Stauber László, izr.	1	3	4	3	3	4	4	2	3	2
Stöhr József*										
Triltsch Antal, ism.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Triltsch István	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1
Ujheli József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
60 Vajda Imre, izr.*										
Vojtás Dezső	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Weisz József, izr.	1	2	2	2	1	2	3	2	3	1

Magántanuló :

Kelner Endre, izr.

* Kimaradt

Összesen: 63.

Első C. osztály.

Osztályfőnök : *Balanyi György dr.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Bari József	3	4	4	4	3	4	4	3	—	2
Barta Mátvás, izr.	1	2	2	2	1	2	3	3	1	1
Bernát István, izr.	1	2	2	3	1	2	3	3	2	1
Bokor Mihály	1	2	2	1	2	1	1	1	2	1
5 Boros János, izr.	1	3	3	4	3	4	4	3	3	1
Cserta László	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1
Csikós József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deutsch Jenő, izr.	1	3	3	3	2	1	3	3	2	1
Fekete István	2	4	4	3	2	3	3	3	—	2
10 Fodor Géza, ism.	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1
Forbát László, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Genát Endre, izr.	1	3	3	3	1	3	2	3	3	1
Gömöri Pál, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gregorich László	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
15 Grünbaum József, izr., ism.	2	3	3	3	2	3	3	3	1	2
Hegyi Péter	2	3	4	3	2	3	3	3	2	1
Hollósy Zoltán	2	2	1	3	2	3	3	2	2	1
Immerblum Miklós, izr.	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1
Katona József	3	3	4	4	2	3	3	3	3	2
20 Katrancz Sándor, ism.	2	2	3	2	1	3	3	2	1	2
Kocsis Ferenc*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kohári Imre*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koppi Károly	3	4	4	4	3	4	4	2	2	2
Krizsa Ferenc	3	4	4	3	3	4	3	3	2	1
25 Krón Iván	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Lendvai István, izr.	1	3	3	1	1	3	2	2	2	1
Löwinger Simon, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Lustig Pál, izr.	2	3	3	2	1	3	3	2	1	1
Nicka József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Oluski Rezső, gör. kel. sz.	1	4	4	3	4	4	4	3	3	1
Papp Nándor	3	4	4	3	1	4	3	3	—	2
Pollák Imre, izr.	1	3	4	4	2	3	3	3	1	1
Roklicer János*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Salamon László	1	3	3	1	1	3	2	3	2	2
35 Sarlós István, izr.	2	1	1	1	1	3	2	3	3	1
Schneider József	1	2	2	1	1	1	1	1	3	1
Szigvártó Dezső, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Szlovenszky Géza, ism.	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Szögi Ignác*										
40 Szőke László	1	3	4	2	1	3	2	2	3	1
Tetty Imre, ism.	1	2	2	2	1	2	3	3	3	2
Tippmann József	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1
Tóth Dezső*										
Tököli József	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
45 Tripammer József	1	2	3	2	2	3	3	2	2	1
Turcsányi Oszkár, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Vannay András	3	4	4	3	3	4	4	3	3	2
Varga János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vas Imre, ev. ref.*										
50 Vastag József	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Vercskó György	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Verebélyi Kornél	2	3	3	3	1	2	2	1	2	2
Vigh Károly	1	3	3	3	1	3	1	1	2	1
Vrábely László	2	2	2	3	1	2	3	2	1	1
55 Walzer József	1	3	3	2	2	2	2	2	3	1
Walzer Lénárd	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Wéber János	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Zámbó Károly, ism.	3	3	3	3	2	4	3	3	1	2
Zelen Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
60 Zollner László, izr., ism.	2	3	2	2	2	3	3	3	3	1

Magántanuló :

Daróczi Bálint.

Molnár Zoltán, ev. ref.

Összesen : 62.

* Kimaradt.

Második A. osztály.

Osztályfőnök : Kiss István.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Agócsy István, ism.	3	3	4	3	3	4	2	4	1	2
Batta István, ev. ref., ism.*										
Baurneind Pál	1	3	3	3	2	4	3	2	1	1
Bán Lajos	3	3	4	4	3	4	4	4	3	2
5 Benyács Sándor, ág. ev.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Békefy István, ev. ref.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Béres István	1	2	2	2	2	2	3	3	—	1
Biacsi Béla	2	3	3	3	2	3	4	2	3	1
Bodó Árpád	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1
10 Bózsó József	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Bruckner Endre, izr.	1	2	3	2	1	3	2	2	3	2
Czikornyai Sándor, ág. ev.	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
Csauscher József	2	3	3	3	3	3	4	3	2	1
Csauszy István*										
15 Cserzy István	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Csiszár Lajos	2	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Csók Vilmos, ev. ref.	1	2	3	2	2	2	3	1	3	1
Csúry László	1	1	2	2	1	3	3	3	3	1
Dobó István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
20 Dobra Miklós	3	3	4	3	3	4	2	3	3	1
Füstöss László*										
Galambos László, izr.	3	2	3	3	2	3	2	3	3	1
Gál Ferenc	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Geiszler Miklós	1	3	4	3	3	4	3	2	2	1
25 Goldgruber Géza, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Hille Jenő	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Hirschfeld Ernő, izr.	1	2	2	1	1	2	1	3	2	2
Hrabák Zoltán	1	2	2	2	2	3	2	3	2	2
Hulvák József	1	2	2	3	1	2	2	2	3	1
30 Jávori József	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Joannovics Tibor, ism.	2	2	3	3	2	4	3	3	3	2
Junker Imre	2	3	3	2	2	2	3	2	2	1
Kende László, ev. ref.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2
Kertész Mihály	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
35 Kloszter Antal	1	2	3	2	1	3	3	2	3	1
Kovács Ferenc	1	2	2	2	1	3	2	2	2	1
Kovács Károly	1	2	3	3	2	3	3	2	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Kowalcze János	3	4	4	3	3	4	3	3	3	1
Kókay Béla	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1
40 Lábdi István	1	2	3	3	1	3	3	2	1	1
Lázini György, gör. kel. sz.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mályusz Tibor, ág. ev.	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Mihajlovics Vojiszláv, g. r. c. sz.	1	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Nagyfalusi Jenő, izr.	1	1	2	1	1	2	2	3	2	1
45 Pálffy Lóránd*										
Pilaszanovits József	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Raner Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rebics László, gör. kel. sz.	2	3	4	3	2	4	3	1	2	1
Regdon József, ism.	2	3	3	3	3	3	3	4	3	2
50 Rozgonyi Andor	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Rózsa Ferenc	3	4	4	3	3	4	4	3	3	1
Rózsa Imre	2	2	3	3	2	3	3	3	3	1
Schultheisz István, ág. ev.	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1
Schwarz Miklós, izr.	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2
55 Seiler Ernő, izr., ism.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Szántó Dénes	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1
Szell János, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szokolay István	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Tari László	2	3	4	3	2	4	3	3	1	1
60 Tombác László	1	2	2	2	2	3	2	3	3	1
Vereb Mihály	1	1	2	1	1	2	2	1	3	1
Zihanyi József	1	1	2	3	2	1	2	2	3	1

Magántanulók :

Fazekas Gáspár
Kenderessy Ernő, ev. ref.

* Kimaradt.

Összesen : 64.

Második B. osztály.

Osztályfőnök: *Para Imre.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mértan	Szépirod.		Tornázás
Barabás Jenő	1	2	3	2	1	3	3	3	3	1
Begyik Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bene József	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Berényi László, izr.	1	2	3	2	1	3	3	3	3	2
5 Berényi Sándor, izr.	2	3	4	3	1	3	3	3	3	1
Berger Rezső	2	3	3	2	2	4	3	2	2	1
Bite András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Galler Kristóf	2	2	3	3	2	3	4	3	2	1
Gottschall Sándor	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
10 Gyurits István	1	1	2	2	1	2	2	3	3	1
Holló György, izr.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Holló Pál, izr.	1	3	4	3	2	4	3	2	3	2
Jezerniczky Akos, ev. ref.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
Juhász Jenő	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
15 Kalmár Péter	2	3	3	3	2	4	3	3	1	1
Kiss István	2	3	3	2	2	1	1	1	3	1
Lázár István	1	2	2	2	1	3	3	2	2	1
Messinger Dezső, izr.	3	3	3	3	2	3	4	3	3	2
Mihajlov Mileto, gör. kel. sz.	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2
20 Mikula László	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1
Nicsovics István, ism.	2	3	3	3	2	3	2	3	3	1
Patak Gyula, ev. ref.	2	2	3	2	1	3	2	2	1	1
Réti Endre, izr.*										
Réti Sándor, izr.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
25 Schäser Emil, ág. ev.	1	2	2	2	1	3	2	3	3	1
Schneider János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sisák Mihály, ism.	2	3	3	3	2	1	1	2	1	1
Stark György, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Stefanovits Veszelin, gör. kel. sz.*										
30 Szegő Imre, izr.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Tóth Imre	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Tóth István, ev. ref.	2	3	4	3	2	4	3	2	3	1
Vad Imre, ev. ref.	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Varga József	1	1	2	1	1	3	2	2	2	1
35 Vas József	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Vasvári Imre, izr.*										
Waldek József	1	2	3	1	1	2	3	2	2	1
Zakar Ödön, ev. ref.	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1

* Kimaradt.

Összesen : 38.

Második C. osztály.

Osztályfőnök : *Torma Károly.*

A tanuló neve és vallása, üsztfüdüjás vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetreajz	Szántán	Rajzoló mértán	Szépirás		Tornázás
Arnold Reinhard, ism.	3	3	3	3	3	4	3	3	1	2
Balogh Lajos	2	3	3	2	2	4	2	2	—	1
Berkes Pál, izr.	1	2	3	2	2	3	2	2	2	1
Blau Dezső, izr.	2	3	3	3	3	3	4	3	2	2
5 Botos János, gör. kel. r.	3	3	3	3	2	4	3	3	2	1
Böresök Jenő	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Csecs József, ism.	2	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Dávid Kornél, gör. kel. r.	2	3	3	4	2	4	3	3	2	2
Fuchs Lajos, ág. ev.	2	1	3	3	1	3	3	2	2	1
10 Geisz Péter	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Gelléri András, izr.	1	4	4	4	3	4	3	3	3	2
Glaser János	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Groszer Andor, izr.	1	2	2	1	2	3	2	2	2	1
Hajdú Antal	1	1	2	1	1	1	1	1	—	1
15 Hinczinger Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hrabovszky István	1	1	2	1	1	2	2	1	—	1
Hrusztek Dezső	2	2	3	2	2	4	2	2	2	1
Juhász Antal	1	1	2	1	1	3	1	2	2	1
Jung István	1	1	3	1	1	3	2	2	1	1
20 Keczer Béla	1	1	3	2	1	3	2	2	2	1
Klier Alajos	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Kolling János, ism.	2	3	4	3	2	3	3	3	1	1
Korompay Lajos	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1
Körösi Pál*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Lantos Mátyás	2	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Lasancz József	3	3	3	4	3	4	4	3	3	1
László Pál, izr.	1	2	2	1	1	3	2	3	3	2
Lázár Ferenc	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1
Lenhardt Mihály	1	2	2	1	1	2	3	1	2	1
30 Mahler Viktor, izr., ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Márki Imre	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1
Mészöly Ödön, ev. ref.	1	1	2	2	1	3	2	2	2	1
Mixich Nándor	2	3	3	2	2	3	3	3	2	1
Molnár Gábor	2	3	4	2	2	4	4	3	3	1
35 Müller József	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Németh Ödön	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
Niederkirchner Vilmos	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Oláh Ernő	1	2	3	3	2	3	3	3	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számít.	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Ördögh Károly, ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
40 Perczián Aladár, ág. ev.	2	2	3	3	2	3	3	3	1	1
Polgár József, izr.	2	3	3	3	3	4	4	3	2	2
Reis Vilmos, izr.	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1
Répás Lajos	1	2	3	3	1	3	2	2	2	1
Roth Miklós	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
45 Stollmayer János	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Szegszárdi Boldizsár	1	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Szekerés Géza, izr.	1	1	2	3	1	2	3	2	3	1
Szécsi Dániel, izr.	1	2	3	1	2	2	2	3	2	1
Székely Árpád	3	3	3	3	3	3	2	2	3	1
50 Szigl Elemér	2	3	4	3	2	4	3	3	2	1
Szilágyi Béla	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Szopós Béla	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Telbisz Rafael	2	3	3	2	1	3	3	3	3	1
Udvardi Ferenc	2	1	3	1	2	2	2	2	2	1
55 Vajda Károly	2	2	3	2	2	2	3	2	2	1
Vas Béla, ism.	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Várda Aladár	1	2	3	2	1	3	3	3	1	1
Vecseryés András	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Vezér Ernő	3	3	3	3	3	4	3	2	3	2
60 Wéber Ferenc	2	4	4	4	3	4	4	2	2	2
Wimmer Béla	1	1	3	2	1	3	2	2	2	1

Összesen : 61.

Harmadik A. osztály.

Osztályfőnök : *Kövesi Lajos.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k									
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	Magaviselet
Adler Dezső, izr.	2	3	4	4	3	3	4	3	3	2
Bacsk Károly*	1	3	3	3	1	2	3	3	1	1
Becsei Imre, izr.	1	3	3	3	1	2	3	3	3	1
Bokor János, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
5 Bozsó Ferenc	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Bozsó János	1	3	4	4	3	3	3	3	3	1
Buk József, izr.	1	2	3	2	1	2	2	3	2	1
Chmelik János	2	3	3	4	3	3	3	3	2	1
Czérna László	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
10 Czóbel Elemér	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1
Csikós István	1	3	3	4	1	1	3	3	2	2
Dautner Ferenc	1	2	3	2	3	2	2	2	2	1
Dávid János, gör. kel. r.	1	2	2	2	3	2	3	3	2	1
Dobay Gyula	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
15 Fischhof Endre, izr.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2
Gerhardt Miklós	1	2	2	1	2	2	1	1	2	1
Greskovits Gyula	1	3	3	3	2	1	3	3	2	1
Havas Imre	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
Herezeg Gábor, izr.	3	3	2	1	2	1	3	2	1	1
20 Hunyadi János	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Junkert József	1	3	4	2	3	2	3	3	2	1
Kasza Gyula	2	2	3	2	3	3	3	3	2	1
Kasza László	2	3	3	3	3	3	4	3	3	2
Kálmán Viktor, izr.	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1
25 Kemény Jenő, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Kluesik Gábor	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Knotz Sándor*	1	3	3	2	3	3	3	3	2	2
Komarek Imre	1	3	3	2	3	3	3	3	2	2
Kovács Dániel, ág. ev.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
30 Kovács István	1	2	3	3	1	3	3	2	2	1
Kövesi Győző, izr.	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
Kroó Imre, izr.	2	3	3	2	2	2	2	3	2	1
Lantos Zoltán	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1
László Mihály, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
35 Lénárt Zsigmond, izr.	2	3	3	3	1	1	3	3	2	1
Mandl József	1	2	3	2	2	1	2	3	2	1
Mariné István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, össztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Miskolezy Zoltán, ev. ref.	1	2	2	3	1	1	2	2	2	1
Mixich József, ism.	1	3	4	3	4	3	4	4	2	2
40 Orzechowszki Sándor	1	2	1	2	2	1	2	2	2	1
Ördög Benő	1	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Ördög József	2	3	3	4	3	3	4	4	2	2
Porer Dezső	1	3	3	3	2	2	3	2	2	1
Princez István, izr.	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1
45 Regdon Károly	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1
Sallai Kálmán	1	3	3	3	3	1	3	3	2	1
Sandberg József, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Schütz László	2	3	4	4	3	3	3	3	2	1
Simanovics István	1	2	2	2	2	1	3	2	2	1
50 Simon Ákos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Spányi Ernő	1	1	1	2	1	2	2	3	3	1
Szász Ferenc, izr.	1	2	2	2	2	3	1	1	3	1
Szmolén István	2	3	3	4	3	3	4	4	2	2
Tápai Antal	3	3	4	3	3	3	4	4	3	2
55 Tóth János, ism.	1	2	2	3	2	1	3	3	2	1
Tóth Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Urbán Imre	1	2	2	2	1	2	2	2	3	1
Várady András, ism.	1	3	3	2	3	3	3	4	1	1
Zimmermann Vilmos	1	2	2	2	2	2	3	3	2	1
60 Zsinkó János	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1

Összesen : 60.

Harmadik B. osztály.

Osztályfőnök : Révai József dr.

A tanuló neve és vallása, öszföldnyas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Becieska Rezső	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Beretvás János*	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Buda Miklós	2	3	3	3	3	1	2	3	3	1
Burger János	2	3	3	3	2	2	3	2	2	1
5 Csúri József*	1	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Dobó István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Ember László	1	2	2	1	1	2	3	3	2	2
Fohsz Zoltán	3	2	4	3	4	4	3	3	1	2
Fürst Béla	2	3	3	3	2	3	4	3	1	2
10 Gáspár Géza	1	2	1	1	1	2	3	2	2	1
Glázy Miklós	1	2	1	1	1	2	3	2	2	1
Guth Mátyás*	1	2	3	3	2	2	3	2	2	2
Halász Zoltán	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Hoffmann György, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	3	1
15 Huber István	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
János Péter	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Jobszt Gyula	1	3	3	2	3	2	3	3	3	1
Katona Sándor	2	4	3	4	4	3	4	3	3	1
Keller Mihály	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1
20 Kossik Adorján	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2
Kovács József	2	3	2	2	3	4	3	3	—	2
Kovács Károly	3	3	4	3	3	4	3	3	3	1
Lasz gallner Tibor, ág. ev.	3	3	4	4	3	4	3	3	2	2
Lábán Dezső	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
25 Lázár Száva, gör. kel. sz.	1	3	3	4	2	3	3	2	3	1
Ledermüller Olivér	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Leszl Mátyás	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
Lichtneckert József	1	1	3	2	2	1	3	3	2	1
Löfler György	1	3	3	3	1	3	3	3	3	1
30 Mahr Rezső	1	3	3	2	2	2	3	3	3	2
Matók Ferenc, ism	1	3	3	2	1	1	3	3	1	1
Márki Nándor	2	1	2	3	2	3	3	3	3	1
Máté Tibor, izr.	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Nagy Andor, gör. kath.	1	3	3	3	2	3	3	3	3	1
35 Nagy Béla	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
Nemess Sándor	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Neubauer István, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuwirth Ferenc, izr.	1	2	2	2	2	2	3	3	3	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan		Tornázás
Nikolits Simon, gör. kel. sz.	1	3	2	2	2	3	4	4	2	1
40 Pataky László	1	3	2	2	1	2	3	2	3	1
Radó István, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Révész József, izr.	2	1	2	2	2	2	2	3	3	1
Richter János, izr.	2	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Sándor György, izr.	2	1	3	3	1	1	4	4	3	2
45 Scherer Ferenc	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Schott János	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1
Serbán György, gör. kel. r.	1	2	3	2	3	3	3	3	3	1
Szabados László, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
Szabó Béla	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2
50 Szabó Imre, izr.	2	3	3	3	3	2	2	3	2	1
Szapár Tibor	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Téglás József	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Tóth Nándor	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Vajas István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
55 Vermes Andor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Vénig Gyula	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1
Vihely Géza	1	3	3	3	2	1	3	2	2	1
Vincze Aladár	2	2	3	3	2	3	3	2	1	2
Weil Ádám	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
60 Weiszmandl Jakab	1	4	3	2	2	2	3	3	1	1
Wurzinger Ödön	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
Zámbó Imre	2	3	4	3	3	2	3	3	2	2
Zónai Mátvás	1	3	2	2	3	2	3	3	2	1

Összesen : 63.

Negyedik A. osztály.

Osztályfőnök : Tóth Lajos.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Áczél Ede	3	3	3	3	2	2	3	3	3	1
Ábrahám István	1	2	2	2	2	2	3	3	3	1
Balogh Sándor. ág. ev.	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Bauer Antal	3	3	3	2	3	3	3	3	2	1
5 Benyács Aladár. ág. ev.	1	1	2	2	1	1	3	3	1	1
Bittó András	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Bittó István.	1	3	3	4	2	2	3	3	2	1
Bokor Gyula. izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Bózsó Imre	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1
10 Csala Albert, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Csiky Dezső, ism.	3	3	4	3	3	3	3	2	—	2
Fischer Sándor, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Fohsz Jenő	1	3	3	2	3	2	2	3	3	1
Glück Imre, izr.	2	3	4	3	2	3	3	3	3	1
15 Gróf Endre	1	1	2	2	2	1	2	1	3	1
Gyuris Imre, ism.	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2
Horváth György	2	3	4	3	3	3	3	3	1	2
Kakuszy Béla	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Kapp Olivér	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
20 Klauber Leó, izr.	2	2	3	3	3	3	3	2	—	1
Klein Béla	1	1	2	1	2	1	2	2	3	1
Komarek Gyula	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kopasz István	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Krausz Béla, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	2	2
25 Lindenfeld István, izr., ism.	2	3	4	3	1	3	2	1	2	2
Malcovszky Kázmér, g. k., ism.	2	3	3	3	1	3	3	3	2	1
Mányov Ráfael	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Máté Dénes, izr.	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1
Máthé Sándor, unit.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
30 Nagy Béla, ev. ref.	1	1	2	3	2	1	3	2	3	1
Nagy Sándor, ev. ref.	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Nedelko Milutin, g. kel. sz.	1	3	3	4	3	2	4	3	—	1
Orinesák Miklós	2	3	4	3	3	3	2	3	3	1
Plisko János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35 Pollner Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Prohászka Kálmán	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Próbald Sándor	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Schwartz János, izr.	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2
Somlyódy Ferenc, ev. ref.	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudományok	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
40 Stark Emil. izr.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1
Steiner Miksa. izr.	1	2	2	1	1	2	2	2	—	1
Szabó Béla	1	3	3	3	3	2	2	2	3	1
Szendrei János	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Szilágyi Károly	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1
45 Szűcs Ferenc	3	3	3	3	3	2	3	2	1	2
Tenk Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Tirczka Lóránt	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Tóth Géza. ev. ref.	1	1	2	2	1	1	2	2	3	1
Tóth Győző	1	1	2	2	1	2	3	2	2	1
50 Weeber Elemér	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Weeber Oszkár	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1

Magántanuló:

Napholez Guidó.

Összesen : 52.

Negyedik B. osztály.

Osztályfőnök : *Fábián Imre.*

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Ábrahám Ferenc	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Beck István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Benesik Endre	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1
Borovszky Jenő	2	3	4	3	2	2	4	3	1	1
5 Böhm László, izr.	1	3	3	3	2	2	3	3	—	1
Böhm Pál, izr.	1	3	3	3	3	2	3	4	2	2
Burger Béla, izr.	1	2	3	3	3	2	3	2	3	1
Csávási Béla, ev. ref.	1	2	3	3	2	2	3	2	—	1
Csehák Sándor	1	1	2	2	2	2	1	2	—	1
10 Cserzy Mihály	1	1	2	2	1	2	3	2	2	1
Dús Endre, ev. ref.	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2
Edvy Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Eich József	3	4	4	4	3	3	4	3	1	1
Erössy József	1	2	3	3	2	1	1	1	1	1
15 Ertl János	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Falta László, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Farkas József	1	1	2	2	2	1	2	1	3	1
Fodor István, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Frank István, izr.	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1
20 Hajós József	1	3	3	2	3	1	3	2	3	1
Havas Dezső, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	3	2
Herezeg Endre, izr.	1	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Jerney Tibor, ism.	2	2	3	2	3	3	2	2	2	1
Kahlesz István	1	4	3	2	3	3	3	1	—	1
25 Karászi Gyula	3	3	3	3	4	2	3	3	1	2
Kálmán Béla	1	3	3	3	2	2	2	2	3	1
Keczely Sándor	2	3	4	4	3	2	4	2	1	2
Kovács László	1	2	3	2	2	2	3	2	2	1
Króó György, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
30 Kugel Béla	1	1	2	2	1	1	3	3	3	1
Kulishich Pál	2	3	4	3	3	3	4	2	—	1
Lugosics Kálmán	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Miksa Jenő, gör. kath*										
Molnár Endre	1	3	3	3	2	3	3	1	1	2
35 Nagytalusi Andor, izr.	1	2	3	2	2	1	3	2	3	1
Nyári István	1	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Papp Gyula, gör. kath.	1	2	2	2	3	2	3	2	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztdíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Pásthly Alajos	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Révész János	2	4	4	3	3	3	4	4	—	2
40 Saághy László	1	2	3	3	1	1	3	3	2	1
Savanya Ferenc	1	3	3	3	2	1	3	1	3	1
Schultheisz Emil, ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Schüler Andor	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2
Steiner Imre, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
45 Szalay József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szeifert József	1	2	2	1	2	2	2	2	—	1
Szécsi Pál, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1
Szivessy Endre, izr.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Szójka Ferenc, ág. ev.	2	3	3	2	3	3	3	2	1	2
50 Sztárcevich Jenő	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Tóth József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Tóth Pál	1	3	3	3	2	2	3	1	3	1
Újhelyi János, izr.	2	3	4	3	2	3	4	3	—	1
Újj József	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
55 Vadász László, izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Vadkerti János	1	2	3	3	3	2	3	1	3	1
Vida József	3	2	3	3	3	2	2	1	3	2

Összesen: 57.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök : Révész László.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Balogh István	1	2	3	—	1	2	3	3	2	3	2	1
Berger István, izr.	1	2	1	2	—	—	1	2	2	3	2	1
Csávossy Béla, báró	1	1	3	—	1	3	3	1	1	3	3	1
Dávid Imre	2	3	3	3	—	—	3	2	2	4	1	1
5 Dobóczki Antal	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Dobóczki József	1	2	2	2	—	—	2	1	1	2	1	1
Dungyverszky Sándor g. k. sz.	1	1	1	3	—	—	1	1	1	3	2	1
Fári László*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fehlberg Vilmos	2	1	3	3	—	—	3	1	2	3	1	1
10 Fellegi György, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Forbát Frigyes, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Greskovits Lajos	1	1	3	—	1	1	3	2	1	3	3	1
Hellmann Oszkár	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2	2	1
Hirsch Béla, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	2	1
15 Horváth Lajos	1	1	1	2	—	—	2	1	1	1	2	2
Jakobovits Jenő, izr.	1	2	3	—	1	3	3	1	3	4	3	1
Juhász Endre	1	2	3	—	1	1	3	2	2	3	1	1
Kardos Illés	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1
Keczer László*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Klokker Ferenc, ism.	2	2	3	3	—	—	1	2	2	3	2	1
Kluesik Ferenc	2	2	3	—	1	1	3	3	2	3	1	1
Kopp Antal	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Kovách Ernő	2	2	2	—	2	2	2	2	2	3	2	1
Kókay László, ism.	1	1	3	2	—	—	3	2	1	3	2	1
25 Lászlóffy János	2	2	3	3	—	—	3	2	2	2	3	1
Maran Koriolán, gör. kel. r.	1	2	3	3	—	—	3	2	2	3	1	1
Mályusz Elemér, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Máthé Jenő, unit.	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	2	1
Murka István, öszt.	1	2	2	—	1	2	1	2	1	2	2	1
30 Nagy Lajos	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Pálfy István	1	1	2	—	1	1	2	1	1	2	2	1
Pető László, izr.	2	2	3	3	—	—	2	2	2	4	3	2
Poezik Ferenc	3	4	4	—	3	2	3	3	3	3	3	1
Prodanovics Emil, gör. kel. sz.	2	1	2	—	1	2	2	2	2	3	1	1
35 Radulov Braniszláv, g. kel. sz.	2	2	3	—	1	3	3	1	2	3	1	1
Radványi Sándor	2	2	3	3	—	—	3	3	3	4	1	1
Rádóczy László	1	1	1	1	—	—	2	1	1	2	2	1
Reitberger János	2	2	3	2	—	—	2	3	2	3	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Schäfer János, izr.	1	1	2	2	—	—	2	2	1	3	3	2
40 Schultheisz Miksa, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Schwarz Lajos, izr.	1	1	3	—	1	1	2	1	1	2	2	1
Simonsich Béla	1	1	3	—	1	2	2	1	1	2	3	1
Solti Béla	1	1	2	—	1	1	2	1	1	2	2	1
Szakall László	1	1	1	1	—	—	1	2	2	1	—	2
45 Tippmann János	1	1	2	—	1	1	2	3	1	1	1	1
Tóth Kálmán	1	2	3	—	1	1	3	3	1	3	3	1
Vass György	2	2	3	—	1	3	3	3	2	3	3	1
Vasváry Miklós, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Villax Ernő	2	2	3	—	1	2	3	3	3	4	2	1
50 Villax Ferenc	2	2	3	—	1	2	3	2	3	3	1	1
Weil Pál	1	2	2	2	—	—	1	1	1	3	1	2

Magántanulók :

Biró László, ev. ref.
 Friedl Ferenc
 Nagy Géza
 Steiner Béla, izr.

Összesen : 55.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök : *Biró Imre.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Bihari István, izr.	1	3	4	3	—	—	3	3	3	3	3	1
Börsök Ferenc	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2
Bruck Dezső, izr.	1	3	3	—	2	3	2	2	3	3	3	1
Csávossy Endre, báró	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
5 Csiky László	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2
Demla Artur	1	2	3	—	2	1	2	2	2	1	1	1
Deutsch Ede, izr.	1	1	1	2	—	—	1	2	1	1	2	1
Egresi Zoltán	2	1	3	—	1	1	2	2	1	3	3	2
Faragó Endre, ism.	2	2	3	—	3	1	3	3	3	3	2	1
10 Frankó Gyula	1	1	2	2	—	—	1	2	1	2	2	1
Ginder Nándor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Gróf Géza	3	3	3	—	3	3	3	3	2	4	3	2
Horváth Lajos	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1
Janik László	1	1	1	2	—	—	1	2	1	3	2	1
15 Kanyó Béla	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Kakuszi József, ism.	1	2	3	—	—	—	3	3	2	3	3	1
Kasza József, öszt.	1	1	2	2	—	—	1	2	2	2	2	2
Katona Gyula	1	3	3	3	—	—	3	3	2	3	2	1
Koch Andor, izr.	1	1	2	2	—	—	2	3	1	2	3	1
20 Konrád Ede, izr., öszt.	1	2	2	2	—	—	2	2	1	3	—	1
Kovalik-Deák László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Kókay Pál	3	3	3	4	—	—	3	3	3	4	3	2
Kräuter Miklós	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	1	1
Lábán József	1	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1
25 Lehotai Kálmán	1	1	2	2	—	—	3	2	3	3	3	2
Leinczinger László	1	1	2	3	—	—	1	2	3	2	3	1
Lichtneckert Béla, ism.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2
Lipták Jenő	1	2	2	2	—	—	2	1	1	2	2	1
Lovassy Imre, unit.	1	3	3	3	—	—	2	3	3	2	2	2
30 Markovich Tibor	2	3	3	—	3	3	3	2	3	4	1	1
Marschall Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	—	1
Matiza János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	3	2	1
Máthé Jenő, ev. ref.	3	3	3	—	3	1	2	3	3	3	2	2
Nánássy Endre, ev. ref.	3	3	3	4	—	—	3	3	3	3	2	1
35 Nyári András	2	3	3	3	—	—	3	2	2	4	3	1
Pertzián István, ág. ev.	1	3	3	—	3	3	3	3	2	3	3	1
Riesz Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1
Rietly Géza	1	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	2

A tanuló neve és vallása, öszöntődíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r r y a k											
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz.						
Schäfer Kristóf	1	2	2	—	2	1	2	3	3	3	1	1
40 Schwáb József, izr.	1	2	2	2	—	—	1	1	1	2	—	1
Szakall Zoltán	1	1	2	2	—	—	2	1	1	2	—	1
Szöke Mihály, öszt.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	—	1
Sztáresevich László	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	—	1
Szűcs Andor	3	3	3	4	—	—	3	3	3	3	3	2
45 Tóásó Aurél	2	2	3	3	—	—	3	3	2	3	2	1
Trifunácz Sándor, gör. kel. sz.	2	3	3	4	—	—	3	3	3	3	2	2
Vajda György, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	3	1
Városi Jenő, öszt.	1	2	2	2	—	—	2	1	1	3	3	1
Vermes Imre, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
50 Vig Pál, ev. ref.	3	3	3	3	—	—	1	3	3	3	1	2
Wagner Jenő	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Weber Miklós	1	1	1	2	—	—	1	1	2	2	2	1

Magántanulók :

Biró László, ev. ref.
Gombos József
Steiner Béla, izr.

Összesen : 55.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : *Hogyor József.*

A tanuló neve és vallása, észföldnyjas vagy ismétlé-e ?	T a n t á r g y a k												
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Égészszégtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Balassa Jenő, izr.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	—	2	2
Barabás Ervin, izr.	1	2	2	2	—	—	2	2	3	3	—	1	1
Bartole János . . .	2	3	3	2	—	—	2	2	3	3	—	2	1
Blau Marcel, izr. . .	2	1	1	2	—	—	1	2	2	2	1	1	2
5 Boros Lajos, izr. . .	1	2	2	3	—	—	2	2	2	3	3	2	1
Böhm József, izr. . .	2	1	2	3	—	—	1	1	2	2	2	2	2
Czinner Andor, izr. . .	2	1	1	2	—	—	2	1	3	3	3	2	2
Dembitz Andor ev. ref..	1	3	4	—	3	3	3	2	4	3	3	2	2
Dermla Rezső	1	1	3	—	1	1	1	2	2	2	2	1	1
10 Devich István . . .	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Fellegi Andor, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1	1
Flatz Béla	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gerő Imre, izr.	1	2	2	3	—	—	2	3	3	2	2	2	1
Gömöri Mihály, izr. . .	1	3	2	3	—	—	2	3	3	3	2	2	2
15 Grosser Jenő, izr. . .	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	3	1	1
Grünner László	2	2	2	—	1	2	3	2	1	2	3	2	1
Hauptvogel János	2	2	3	3	—	—	3	3	3	1	3	2	2
Hegedűs Ferenc, izr. . .	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	2
Hegyí Márton	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	1	1
20 Horváth Gyula.	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	1
Horváth Jenő	2	3	3	—	2	3	3	1	3	3	2	2	1
Jakab Lajos	1	3	3	—	2	3	3	3	3	3	2	2	2
Jerkov Vélyko, gör. kel. sz.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jordán Jenő	1	3	3	—	2	3	2	3	2	3	1	2	1
25 Kaufmann József	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Kiss Géza, ev. ref.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	3	1	1
Klinovszky Antal	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	2	1
Kluesik István	1	2	2	1	—	—	2	1	2	2	3	1	1
Kroó Imre, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Latzkovits Béla	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1	2	2
Leitner Ferenc	1	2	3	2	—	—	1	1	1	2	3	1	1
Lengyel László, izr.	1	1	3	—	1	1	1	2	2	3	1	2	1
Limbek Géza	2	4	3	3	—	—	3	3	3	4	3	2	2
Máté Sándor, izr.	2	2	2	3	—	—	2	4	3	3	2	2	1
35 Miksa János, gör. kath.	1	2	3	2	—	—	2	2	2	2	3	1	1
Múth Endre, izr.	1	2	2	2	—	—	2	1	2	2	3	1	1
Müller Sándor	2	3	—	2	2	1	2	3	3	1	2	2	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszföldijas vagy ismétlő-c?	T a n t á r g y a k												
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természottan	Mennyiségtan	Tornázás	Fügészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Németh Jenő, ev. ref.	1	2	3	—	1	2	2	3	3	3	3	2	2
Ökrös Vilmos	1	2	3	3	—	—	3	3	3	3	—	2	1
40 Ördög Ottó	2	2	3	—	2	3	3	1	3	3	3	2	1
Órhalmi Károly, ág. ev.	1	2	3	—	1	3	3	4	3	3	1	2	1
Pauer Tibor	2	2	2	—	2	2	3	3	3	3	3	2	2
Pintér Ferenc	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	2	1
Radványi Géza	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
45 Répás Béla	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Réti István, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1	1
Rothbart Emil, izr.	2	3	3	3	—	—	3	4	4	3	—	1	2
Schachtitz János, izr.	2	2	1	2	—	—	2	3	2	2	3	2	2
Schwarz Sándor, izr.	1	3	2	3	—	—	3	3	2	2	2	2	2
50 Somlyódy Árpád, ev. ref.	1	1	3	—	1	1	3	1	1	2	2	1	1
Sütőry Jenő	2	2	3	—	2	2	3	3	3	3	1	2	1
Szegfy László	1	1	1	1	—	—	2	2	1	1	1	1	1
Széhner Ferenc	1	4	3	3	—	—	3	3	3	3	1	2	2
Tirezka Kolos	1	1	2	—	1	2	1	1	1	1	—	1	1
55 Tóth Géza	2	4	4	3	—	—	4	3	3	4	1	2	1
Ujj Béla	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2	2	1	1
Winter Jenő, izr.	1	3	2	3	—	—	2	3	2	2	2	1	1

Összesen : 57.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök : Prelogg József.

A tanuló neve és vallása, öszföldiás vagy ismétlő-e ?	T a n t á r s y a k											Magaviselet		
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcszet	Törtenelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás	Égészségtan
					Irvalalom	Rajz								
Balassa István, izr.	1	2	3	—	2	2	2	2	2	3	3	—	1	1
Bali Pál	1	1	3	—	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1
Balogh Lajos	2	2	3	—	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Bánaffi Károly, izr.	1	2	2	3	—	—	2	2	2	2	2	2	2	2
5 Becsey Zoltán.	1	2	3	—	3	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Berger László, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	1	1
Burg Ete	1	1	3	—	2	2	2	2	2	3	3	2	1	1
Erezbrucker Aladár	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	2	1	1
Ernszt János	1	2	3	—	2	3	2	3	2	3	2	1	2	1
10 Eszes István	1	1	2	—	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Fekete Gyula	1	1	3	2	—	—	2	2	2	1	3	2	1	1
Fodor István	1	1	3	—	3	1	2	2	3	3	3	3	2	2
Frater Gyula	1	2	3	—	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Garai László, izr.	2	2	3	—	2	3	2	3	3	3	3	—	1	1
15 Halasi Antal	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Halmos Sándor, izr.	1	1	2	—	1	2	1	2	2	2	3	2	1	1
Jakobcsics Imre	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2	2	—	1	1
Kallós Károly, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1	1
Kálnai Gyula, izr.	1	2	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1	1	2
20 Kelemen László, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	—	1	1
Kellner Dániel, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	2	1	1
Komesz János	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1	1
Kopoczky Károly	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	—	1	1
Kordás Sándor	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1	1
25 Korláth Kálmán, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kreiker Jenő	1	1	3	2	—	—	1	2	1	2	1	2	1	1
Kúp László	1	2	3	—	2	3	2	3	3	3	3	3	1	2
Leopold Ede, izr.	2	2	3	—	2	1	2	3	2	3	3	1	1	1
Mamusich Béla	1	1	3	3	—	—	2	3	2	3	2	3	1	1
30 Matók András	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	1	1	1	1
Márton István	1	1	3	—	1	3	2	2	1	3	3	1	1	1
Máthé Gyula, ev. ref.	1	1	3	—	2	2	1	2	1	3	3	—	1	1
Máthé Viktor, unit.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	1	1
Mészáros Ferenc, öszt.	1	1	3	2	—	—	2	2	1	3	3	1	1	1
35 Miskolczy Jenő	2	2	3	—	3	3	3	3	2	3	3	1	1	1
Muszil Vilmos	1	2	3	—	2	2	3	2	2	3	3	—	2	1
Prohászka Béla	1	3	3	—	2	1	3	3	3	3	3	1	2	1
Prungel Ferenc, öszt.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*Kimaradt.

**Vizsgálatlan maradt.

A tanuló neve és vallása, öszöntődjias vagy isnétfő-e ?	T a n t á r g y a k													
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz								
Ráner Ödön	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40 Roboz József, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Sándor József	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1	1	1
Schön Ferenc	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Sélley László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	2	1	1
Szarka István	2	2	2	—	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1
45 Szeles János	2	2	2	—	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Székely Sándor	2	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2	2	1	2
Tömörkény László	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Vajna Elek, ev. ref.	1	1	2	—	2	2	1	2	2	1	1	2	1	1
Vastag Ferenc	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	—	1	1
50 Vasvári Sándor, izr.	1	1	2	—	—	—	1	1	1	2	2	2	1	1
Végman Béla	1	2	2	—	2	2	2	—	1	2	2	2	1	1
Weiser Viktor	1	2	2	2	—	—	1	2	2	2	2	—	1	1

Magántanulók :

Gerliczy István, báró
Spargely Imre
Tallian Jenő, báró

Összesen : 55.

B) A nem kötelezett tantárgyakból

I. Gyorsírás.

A csillag nélküliek kezdők, a *-gal jelöltek haladók, a **-gal gyakorló gyorsírók.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.		III. B) osztály.	
Becsei Imre	2	Fohsz Zoltán	2
Bokor János	3	Hoffmann György	2
Bozsó Ferenc	3	Huber István	1
Bozsó János	3	40 János Péter	3
5 Buk József	3	Kossik Adorján	3
Chmelik János	3	Lasz gallner Tibor	3
Dautner Ferenc	3	Lichtneckert József	3
Dávid János	3	Nagy Andor	3
Dobay Gyula	1	45 Radó István	1
10 Fischhof Endre	3	Révész József	2
Gerhardt Miklós	2	Schott János	2
Havas Imre	3	Szabados László	1
Herczeg Gábor	1	Szabó Béla	3
Hunyadi János	3	50 Vajás István	2
15 Kasza Gyula	2	Vermes Andor	1
Kálmán Viktor	3	Weil Adám	3
Kemény Jenő	3	Zónai Mátyás	2
Kluesik Gábor	1		
Komarek Imre	3	IV. A) osztály.	
20 Kovács István	3	Ábrahám István	2
Kövesi Győző	1	55 Bózsó Imre	1
Kroó Imre	3	*Csala Albert	1
Lantos Zoltán	3	Fohsz Jenő	2
László Mihály	1	Klauber Leó	3
25 Lénárt Zsigmond	3	Klein Béla	1
Mandl József	3	60 Komarek Gyula	3
Mixich József	3	*Kopasz István	1
Ördög József	3	Krausz Béla	1
Princz István	3	Orinesák Miklós	3
30 Simon Akos	2	*Pollner Kálmán	1
Spányi Ernő	3	65 *Schwartz János	1
Szász Ferenc	3	Solymódy Ferencz	1
Szmolén István	3	Stark Emil	1
Tóth János	2	Szendrei János	3
35 Urbán Imre	2	Weber Oszkár	3
Zsinkó János	3		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
IV. B) osztály.			
70 *Beck István	1	*Boros Lajos	2
Benesik Endre	3	**Czinner Andor	1
*Csehák Sándor	2	**Fellegi Andor	1
Cserzy Mihály	3	115 **Gerő Imre	2
Fodor István	3	Gömöri Mihály	2
75 Herczeg Endre	2	**Hauptvogel János	2
Kroó György	3	**Klucsik István	1
Nagyfalusi Andor	3	**Kroó Imre	1
Papp Gyula	2	120 *Latzkovits Béla	2
*Steiner Imre	1	Leitner Ferenc	1
80 Szalay József	1	Muth Endre	2
*Szivessy Endre	2	**Répás Béla	1
Szójka Ferenc	3	Réti István	1
Vida József	2	125 **Rothbart Emil	1
V. osztály.			
*Balogh István	1	*Schachtitz János	2
85 Berger István	1	**Schwartz Sándor	2
*Dobóczky Antal	2	*Szehner Ferenc	2
Dungyerszky Sándor	3	Tóth Géza	2
Fehlberg Vilmos	3	VIII. osztály.	
**Fellegi György	1	130 Balassa István	2
90 Forbát Frigyes	2	*Berger László	1
*Hirsch Béla	1	Burg Ete	2
Horváth Lajos	2	**Erczbrucker Aladár	1
*Jakobovits Jenő	2	Eszes István	1
*Juhász Endre	1	135 Fráter Gyula	2
95 *Kopp Antal	1	Garai László	2
Pető László	3	*Halasi Antal	1
Prodanovics Emil	3	**Halmos Sándor	1
Schultheisz Miksa	1	**Kallós Károly	1
VI. osztály.			
*Ginder Nándor	1	140 **Kellner Dániel	1
100 Kanyó Béla	2	**Kordás Sándor	1
**Koch Andor	1	Kúp László	2
*Kräuter Miklós	2	Leopold Ede	2
*Marschall Miklós	1	Muszil Vilmos	2
*Riesz Miklós	1	145 Raner Ödön	1
105 *Szóke Mihály	2	**Roboz József	1
*Toásó Aurél	1	Sándor József	2
**Vermes Imre	1	Schön Ferenc	1
Wagner Jenő	1	**Sélley László	1
*Weber Miklós	2	150 Szarka István	2
VII. osztály.			
110 **Barabás Ervin	1	Tömörkény László	1
**Blau Marcel	2	Vajna Elek	2
		Vastag Ferenc	2
		Végman Béla	2
		155 **Weiser Viktor	1
		Összesen : 155	

II. Múének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) Kezdek.		Szöke László	2
I. A) osztály.		Tettyey Imre	1
Benke Sándor	3	40 Tripammer József	1
Bernhardt István	2	Vannay Andor	2
Dohr József	1	Walter József	1
Faul József	1	Walzer Lénárd	1
5 Faulhaber Ádám	1	Wéber János	1
Geber Jenő	1	b) Haladók.	
Gerhardt István	1	I. A) osztály.	
Holezinger Mátyás	1	45 Teodorovits Jenő	1
Kunerth János	1	I. B) osztály.	
10 Lippert Henrik	2	Keller Béla	1
Riseshár Vilmos	1	I. C) osztály.	
Rosinger Emil	1	Fodor Géza	1
Schreiber Miklós	1	Schneider József	1
Sipos Antal	1	II. A) osztály.	
15 Szemző István	1	Bózsó József	1
I. B) osztály.		II. B) osztály.	
Bagáry Pál	1	50 Barabás Jenő	2
Balogh Ferenc	1	Gottschall Sándor	1
Balogh Gábor	1	Gyurits István	1
Bóka László	2	Schneider János	1
20 Jordán Elemér	1	Vas József	1
Kánitz Antal	1	II. C) osztály.	
Kártyássy Emil	1	55 Glaser János	1
Kolla János	1	Hajdú Antal	1
Kopasz Jenő	1	Keczer Béla	2
25 Metzger Miklós	1	Klier Alajos	1
Molnár Ottó	1	Lasanez József	1
Radványi János	1	60 Lázár Ferenc	1
Solti Lajos	1	Márki Imre	1
Triltseh Antal	1	Mixieh Nándor	1
30 Triltseh István	1	Müller Andor	2
Ujhelyi József	2	Niederkirchner Vilmos	1
Vojtás Dezső	1	65 Répás Lajos	1
I. C) osztály.		Várda Aladár	1
Cserta László	1	Wéber Ferenc	1
Hollósy Zoltán	1		
35 Katona József	1		
Koppi Károly	2		
Salamon László	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.		Juhász Endre	1
	1	Klucsik Ferenc	1
	2	105 Kókay László	1
70 Dobay Gyula	1	Kopp Antal	1
Gerhardt Miklós	1	Lászlóffy János	1
Kasza Gyula	1	Villax Ernő	2
Klucsik Gábor	1		
Komarek Imre	1	VI. osztály.	
75 Miskolezy Zoltán	1	Janik László	1
Tóth János	1	110 Lichtneekert Béla	1
Urbán Imre	1	Riefly Géza	1
Zimmermann Vilmos	1	Sztáresevich László	1
Zsinkó János	1		
III. B) osztály.		VII. osztály.	
80 Fohsz Zoltán	1	Devies István	1
Jobszt Gyula	1	Flatz Béla	1
Lábán Dezső	1	115 Grüner László	1
Leszl Mátyás	1	Jordán Jenő	1
Vajas István	1	Klucsik István	1
85 Weil Ádám	1	Miksa János	1
		Müller Sándor	1
IV. A) osztály.		120 Ökrös Vilmos	1
Fohsz Jenő	1	Répás Béla	1
Gróf Endre	1	Somlyódy Árpád	1
Klein Béla	1	Szegfi László	1
Komarek Gyula	2	Széhner Ferenc	1
90 Mányov Ráfael	1		
Somlyódy Ferenc	1	VIII. osztály.	
Szilágyi Károly	1	125 Balogh Lajos	1
IV. B) osztály.		Burg Ete	1
Bencsik Endre	1	Eszes István	1
Csehák Sándor	1	Halasi Antal	1
95 Erőssy József	1	Kopeczky Károly	1
Karászi Gyula	1	130 Mamusich Béla	1
Kovács László	1	Máthé Viktor	1
Papp Gyula	1	Mészáros Ferenc	1
Szalay József	1	Muzil Vilmos	1
100 Vida József	1	Prohászka Béla	1
V. osztály.		135 Szarka István	1
Dobóczki József	1	Tömörkény László	1
Fehlbeg Vilmos	2	Vastag Ferenc	1
		Összesen : 137.	

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.			
Gerhardt Miklós	2	Juhász Endre	1
Havas Imre	2	Klucsik Ferenc	1
Junkert József	2	Kopp Antal	1
Klucsik Gábor	1	Máthé Jenő	2
5 Mandl József	2	30 Pálffy István	1
Urbán Imre	3	Prodanovics Emil	2
		Schultheisz Miksa	2
		Schwarz Lajos	2
		Solti Béla	1
		35 Tóth Kálmán	1
		Villax Ernő	2
		Villax Ferenc	2
III. B) osztály.			
Burger János	3		
Glázsny Miklós	2		
János Péter	3		
10 Jobszt Gyula	2	VI. osztály.	
Kovács József	3	Dermla Artúr	1
Lábán Dezső	3	Egresi Zoltán	1
Leszl Mátyás	3	40 Schäfer Kristóf	1
Téglás József	3	Sztáresevich László	1
15 Vajas István	3		
Vihelyi Géza	2		
Vince Aladár	1	VII. osztály.	
Wurzinger Ödön	2	Dermla Rezső	1
		Devics István	1
		Flatz Béla	1
		45 Lengyel László	1
		Somlyódy Árpád	1
IV. B) osztály.			
Farkas József	1		
20 Tóth Pál	1		
Vida József	1		
V. osztály.			
Balogh István	1		
Dobóczki Antal	1		
Greskovits Lajos	1		
Hellmann Oszkár	2		
		VIII. osztály.	
		Fodor István	1
		Ráner Ödön	1
		Összesen : 48.	

IV. Francia nyelv.

A *-gal jelöltek haladók.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.			
László Mihály	1	30 Kálmán Béla	2
Simon Akos	2	Széchi Pál	1
Spányi Ernő	2	Sztárcsevich Jenő	1
Szmolén István	2	V. osztály.	
III. B) osztály.			
5 Ember László	2	*Fehlberg Vilmos	2
Fohsz Zoltán	2	VI. osztály.	
Huber István	2	*Bruck Dezső	1
Máté Tibor	2	Deutsch Ede	1
Nemess Sándor	3	35 *Janik László	1
10 *Serbán György	1	*Kanyó Béla	1
IV. A) osztály.			
Benyács Aladár	2	*Szőke Mihály	1
Bokor Gyula	1	Sztárcsevich László	1
Csala Albert	1	Tóásó Aurél	1
Klauber Leó	1	40 *Weber Miklós	1
15 Kopasz Ferenc	1	VII. osztály.	
Mányov Ráfael	1	Barabás Ervin	1
*Máté Dénes	1	*Czimmer Andor	1
Pöllner Kálmán	1	Leitner Ferenc	1
Schwartz János	1	VIII. osztály.	
20 Somlyódy Ferenc	2	*Halasi Antal	1
Stark Emil	1	45 *Kelemen László	1
Szabó Béla	2	*Kordás Sándor	1
Szilágyi Károly	2	*Máthé Gyula	1
Türzka Loránt	1	*Sélley László	1
25 Tóth Géza	2	*Szarka István	1
Weber Oszkár	1	Összesen : 48.	
IV. B) osztály.			
*Benesik Endre	1		
Böhm Pál	1		

VII.

Az iskolai év bezárása.

1. *Évzáró.* A tanévet június 29-én ünnepélyes „Te Deum“-mal zártuk be, mely után a tanulóknak kiosztottuk az odaítélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és értesítőket

2. *Ősztöndíjak. Jutalmak.* Az intézet jötevői.

1. *a) Ősztöndíjas tanulók :*

1. Csala Albert IV. A) oszt. tanuló a Jettim-féle alapítványból évi 140 koronával.

2. Devich István VII. oszt. tanuló a Bonnaz-féle alapítványból évi 172 koronával.

3. Halasi Antal VIII. oszt. tanuló a Makra-féle alapítványból 154 koronával.

4. Hegyi Márton VII. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

5. Kasza József VI. oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból évi 374 koronával.

6. Kelemen László VIII. oszt. tanuló a Kiss-Jankovich-féle családi alapítványból évi 180 koronával.

7. Khádé Géza I. A) oszt. tanuló a győri árva-alap Dlabács-féle alapítványából 160 koronával.

8. Konrád Ede VI. oszt. tanuló a jövedéki bírság-alapból évi 300 koronával.

9. Latzkovits Béla VII. oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból 374 koronával

10. Marinč István III. A) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból 200 koronával.

11. Mészáros Ferenc VIII. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

12. Molnár Endre IV. B) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból 200 koronával.

13. Murka István V. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból 200 koronával.

14. Prungel Mihály VIII. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

15. Szegfi László VII. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

16. Szendrey János IV. A) oszt. tanuló a váczy Mária Terézia-féle alapítványból évi 240 koronával.

17. Szőke Mihály VI. oszt. tanuló a Kárász-féle alapítványból évi 400 koronával.

18. Városi Jenő VI. oszt. tanuló a győri árva-alapítványból évi 160 koronával.

Az évi ösztöndíj összesen : 4274 korona.

b) *Jutalmazottak.* I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért : Schön Ferenc VIII. o. tanuló az Ebner-féle alapítványból 50 koronával.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért : Berger László VIII. oszt. tanuló a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy-jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajátításában tett jeles előmenetelért :

Kopp Antal V. oszt. tanuló a „Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítványból“ 40 koronával.

IV. A magyar történelemben tanúsított jeles előmenetelért :

Halasi Antal VIII. oszt. tanuló a „Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány“-ból 40 koronával

V. Jó magaviselet és előmenetelért :

1. Vajjas István III. B) oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

2. Vastag Ferenc VIII. oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

3. Erezbrucker Aladár VIII. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

4. Nagy Lajos V. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

5. Matók Andor VIII. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

6. Fekete Gyula VIII. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

7. Kopasz István IV. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

8. Csehák Sándor IV. B) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

9. Erezbrucker Aladár VIII. oszt. tanuló a Löw Lipót-féle alapítványból 60 koronával.

10. Kellner Dániel VIII. oszt. tanuló a Löw Lipót-féle alapítványból 60 koronával.

11. Roboz József VIII. oszt. tanuló a Politzer-féle alapítványból 80 koronával.

12. Mályusz Elemér V. oszt. tanuló a „Régi szegedi főgimnáziumi tanulók alapítvány”-ból 88 koronával.

13. Pliskó János IV. A) oszt. tanuló az 1870-ben érettek jutalomdíjának ez évi kamataiból 60 koronával.

14. Varga János I. C) oszt. tanuló a Cserveny-féle alapítványból 2 koronával. (Kiegészítve 15 koronára két névtelen adományából).

15. Vastag József I. C) oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

16. Dobóczki Antal V. oszt. tan. Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

17. Muth Endre VII. oszt. tanuló a Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

18. Kovács János-alapítvány 12 korona kamatából ruhasegélyben részesült Varga József II. B) oszt. tanuló.

19. Az Eisenstädter—Cserép alapítvány jelen évi kamatait, 40—40 koronát a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Deutsch Ede VI. és Huber István III. B) oszt. tanulók kapják.

20. Kovács József dr. és neje Haday Kornélia-alapítvány jelen évi kamatait, 40 koronát, a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajszerek beszerzésére Hille Jenő II. A) oszt. tanuló kapja.

21. Minisztrálásban kifejtett buzgóságáért jutalomban részesült: Kolla János I. B), Cserta László, Csikós József I. C), Hajdú Antal, Szegszárdi Boldizsár, Szopós Béla II. C), Fohsz Zoltán, Vihely Géza III. B), Edvy Gyula IV. B), Dobóczki József, Kopp Antal V. oszt. tanulók.

22. *Az ének és zenekar* buzgó tagjai: Benesik Endre IV. B), Böhm József és Somlyódy Árpád VII., Eszes István, Halasi Antal, Muszil Vilmos, Szarka István és Vastag Ferenc VIII. oszt. tanulók 1-1 tíz koronás arany jutalmat kaptak.

23. A rajzolásban tanúsított jeles előmenetelükért búziási Eisenstädter Róbert úr ajándékából egy-egy festőkészletet kapott: Devich István VII. és Schäfer Kristóf VI. oszt. tanuló. 1-1 arany jutalmat nyert: Fodor István és Ráner Ödön VIII., Egresi Zoltán VI. és Kopp Antal V. oszt. tanuló. Könyvjutalomban részesült: Dermla Rezső, Flatz Béla, Lengyel László és Somlyódy Árpád VII., Sztáresevich László VI., Dobóczki Antal, Greskovits Lajos, Kluesik Ferenc, Pálfi István és Tóth Kálmán V., Vida József és Farkas József IV. B), Kluesik Gábor III. A) és Vincze Aladár III. B) oszt. tanuló.

24. Jó magaviseletért és jeles előmenetelért könyvjutalomban részesültek: Weisz József I. A), Kolla János I. B), Turcsányi Oszkár

I. C), Széll János II. A), Schneider János II. B), Hinczinger Sándor II. C), Simon Ákos III. A), Vajas István III. B), Tirczka Lóránt IV. A), Szalay József IV. B), Schultheisz Miksa V., Vermes Imre VI., Fellegi Andor VII., Halasi Antal VIII. oszt. tanulók.

25. Az egyes tantárgyakban tanúsított szorgalomért és kiváló előmenetelért könyvjutalomban részesültek a szaktanár urak szívességéből: A földrajzból és számtanból Forbát László, Szigyártó Dezső, Varga János, Zelen Béla I. C) oszt. tanulók; a latin és német nyelvből Vermes Andor és a történelemből Wurzinger Ödön III. B) oszt. tanuló: szép magyar dolgozataiért Mályusz Elemér V. oszt. tanuló; a német nyelvből Devich István VII. oszt. tanuló.

II. Az intézet jötevői.

A pályatételek és a zenekar buzgó tagjainak jutalmazására szívesek voltak adományozni: Pap János kegyesrendi tiszteletbeli kormánysegéd úr 60. Wladár Ernő úr 60 K-t, Szeles József dr. úr 50 K-t, Tóth Péter úr 30 K-t, Balassa József úr, Gróf Árpád dr. úr, Kormányos Benő dr. úr, Leitner Vilmos dr. úr, özv. Vladár Mihályné úrnő, Szegedi Takaré- és Hitel Részvénytársaság 20—20 K-t, Eisenstädter Róbert úr, Kelemen Dezső dr. úr, Konez Mátvás úr, Máthé Gyula úr, Széll Gyula dr. úr, Vermes Zsigmond úr 10—10 K-t, Dobay Gyula dr. úr, Klusik István úr, Miskolezy Gyula úr, Réty Istvánné úrnő, Solymódy Istvánné úrnő, Tóth József dr. úr, Ujj József dr. úr s Weber Ferencné úrnő 5—5 K-t.

Az önképzőkör két legbuzgóbb tagjának jutalmazására a nagy ezüst és bronz érmet Eisenstädter Róbert nagykereskedő úr verette.

A buzgó rajzolókat jutalmazására ajándékoztak: Müller Miksa műépítész úr és Tóth Péter nagykereskedő úr 1—1 aranyat, Eisenstädter Róbert nagykereskedő úr két festőkészletet.

Az intézet egyéb jötevői: Kókay Béla úr, aki a fizikai múzeum céljaira 100 K-t, dr. Gróf Árpádné Ö. nagysága, ki az intézeti kápolnának egy díszstólát, Pap János kegyesrendi tiszt, kormánysegéd úr, aki az intézeti kápolnának egy díszes misekönyvet és Tóth Antal népiszkolai felügyelő úr, aki a tanári könyvtárnak 26 kötet tudományos művet ajándékozott, Lázár György dr. polgármester úr megküldötte az intézet rajzterme számára Vittkóvszky Lőrinc, első világi rajztanárunk (1852—58) arcképét

Fogadják a nemeslelkű adakozók az intézet őszinte köszönetét és háliját.

VIII. Statisztikai adatok az elmúlt iskolai évről.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán										2. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása vallás szerint											
Osztály	Nyilvános tanulók								Magántanulók				Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma	v a l l á s ú v o l t							
	Felvételt	Az iskolai év folyamán					Június, illetve május hónapban osztályvizsgálatot tett	Összesen osztályvizsgálatot tett	Felvétel		Osztályvizsgálatot tett			latin	szertartású róm. kath.	görög örmény	református	ágostai h. ev.	görög keleti	unitárius	izraelita
		önként kimaradt	tanács folytán távozott	kizárattott	meghalt	Az osztályvizsgálatról elmaradt			fiú	leány	fiú	leány									
I. A.	63	4	—	—	1	—	58	58	—	1	—	1	59	48	1	—	2	1	—	—	7
I. B.	62	9	—	—	—	—	53	53	1	—	1	—	54	37	—	—	4	2	2	—	9
I. C.	60	8	—	—	—	—	52	52	2	—	2	—	54	36	—	—	2	—	1	—	15
II. A.	62	4	—	—	—	—	58	58	2	—	2	—	60	41	—	—	4	4	3	—	8
II. B.	38	3	—	—	—	—	35	35	—	—	—	—	35	20	—	—	5	1	1	—	8
II. C.	61	1	—	—	—	—	60	60	—	—	—	—	60	45	—	—	1	2	2	—	10
III. A.	60	2	—	—	—	—	58	58	—	—	—	—	58	39	—	—	2	1	1	—	15
III. B.	63	4	—	—	—	—	59	59	—	—	—	—	59	44	1	—	—	1	3	—	10
IV. A.	51	—	—	—	—	—	51	51	1	—	1	—	52	32	1	—	5	2	2	1	10
IV. B.	57	1	—	—	—	—	56	56	—	—	—	—	56	35	1	—	2	2	—	—	16
V.	51	2	—	—	—	—	49	49	4	—	4	—	53	34	—	—	1	2	4	1	11
VI.	52	—	—	—	—	—	52	52	3	—	3	—	55	39	—	—	4	1	1	1	9
VII.	57	2	—	—	—	—	55	55	—	—	—	—	55	30	1	—	4	2	—	—	18
VIII.	52	1	—	—	—	1	50	50	3	—	3	—	53	49	—	—	2	—	—	1	11
Összesen :	789	41	—	—	1	1	746	746	16	1	16	1	763	519	5	—	38	21	19	4	157
A tanév folyamán beírt tanulók összes száma: 806										763											

3. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása anyanyelv szerint											4. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása nyelvismeret szerint																						
Osztály	Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül										Az osztályvizsgálatot tett magyar anyanyelvű tanulók közül																						
	magyar	német	tót	oláh	ruthén	horvát	szerb	olasz	eseh	bolgár	francia	angol	összesen nem magyar	csak magyarul	más nyelven is	németül	tótul	oláhul	ruthénul	horvátul	szerbül	olaszul	bolgáru	egyéb hazai nyelven									
	anyanyelvű volt										tudott	is tudott																					
I. A	43	15	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	16	32	11	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—								
I. B	51	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	36	15	12	—	—	—	1	2	—	—	—	—								
I. C	48	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	34	14	13	—	1	—	1	—	—	—	—	—								
II. A	56	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4	41	15	12	—	—	—	2	2	—	—	—	—								
II. B	31	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	22	9	7	—	2	—	1	4	—	—	—	—								
II. C	44	12	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	16	31	13	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—								
III. A	54	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	41	13	10	—	1	—	3	1	—	—	—	—								
III. B	49	8	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	33	16	12	2	2	—	—	—	—	—	—	—								
IV. A	60	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	34	16	12	—	3	—	1	—	—	—	—	1								
IV. B	52	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	31	21	18	—	1	—	2	—	—	—	—	—								
V.	47	3	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	6	34	13	12	—	—	—	—	1	—	—	—	—								
VI.	50	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	32	18	15	2	—	—	—	—	1	—	—	—								
VII.	53	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	24	29	25	3	—	—	—	—	—	—	—	—								
VIII.	50	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	38	12	12	—	—	—	1	—	—	—	—	—								
Összesen :	678	68	1	4	—	1	8	—	—	1	1	1	85	463	215	182	8	11	—	12	12	1	—	—	1								
		85											678											227									

7. Az osztályvizsgálatot tett tanulók illetőségének kimutatása															8. A nyilvános és magántanulók előmenetele a tanulásban								
Illetőségi hely	O s z t á l y														Összesen	Osztály	összes száma	k ö z ü l					
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	II. C.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.				m i n d e n		egy	két	több	
														rendes tantárgyból									
														jeles				legalább jó		elégts.		elégtelen	
															osztályzatot kapott								
Szeged	28	38	36	41	21	34	42	32	30	35	34	32	36	35	474	I. A.	59	7	14	31	2	2	3
Abauj-Tornamegye	1	—	—	1	—	—	2	2	—	2	—	—	1	1	10	I. B.	54	3	14	30	1	1	5
Aradmegye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	I. C.	54	8	11	22	3	3	7
Baranyamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	II. A.	60	4	15	29	4	5	3
Barsmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	II. B.	35	4	9	15	5	2	—
Bács-Bodrogmegye	3	1	1	4	—	2	—	4	4	4	3	3	2	3	38	II. C.	60	1	12	33	7	3	4
Békésmegye	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	III. A.	58	3	13	30	5	2	5
Biharmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	III. B.	59	1	11	35	6	3	3
Borsodmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	IV. A.	52	6	15	22	8	1	—
Csanádmegye	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2	—	—	2	8	IV. B.	56	7	13	27	3	3	3
Csikmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	V.	53	9	9	29	5	1	—
Csongrádmegye	3	—	2	1	2	2	2	—	1	8	—	3	—	3	27	VI.	55	3	15	28	8	1	—
Esztergommegye	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	VII.	55	5	11	32	3	3	1
Féjérmegye	—	2	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	5								
Háromszekmegye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1								
Hevesmegye	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1								
Hunyadmegye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1								
Jász-Nagykun-Szolnokmegye	1	1	—	1	—	—	—	2	—	—	1	1	1	—	8								
Krassó-Szörénymegye	1	1	—	—	2	2	—	2	3	1	1	—	1	—	14								
Nógrádmegye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1								
Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye	4	—	3	2	2	1	—	2	1	—	1	1	1	—	18								
Somogy megye	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1								
Sopronmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
Szabolcsmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
Szatmarmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
Szebenmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
Temesmegye	2	—	—	2	—	—	2	2	2	1	—	1	2	1	15								
Tolnamegye	—	—	1	—	—	3	—	—	1	1	1	1	1	1	10								
Torontálmegye	13	8	7	2	4	8	6	9	9	2	7	8	7	7	97								
Trencsénmegye	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2								
Veszprémmegye	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2								
	57	52	52	55	33	52	65	59	52	56	63	54	54	53	740		710	61	162	363	60	30	34

7. Az osztályvizsgálatot tett tanulók illetőségének kimutatása															
Illetőségi hely	O s z t á l y														
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	II. C.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
Áthozat	57	52	52	55	33	55	55	59	52	56	53	54	54	53	740
Zalamegye	—	•	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Zemplénmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zólyommegye	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	3
Franciaország	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ausztria	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Bukovina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horvát- és Szlavonország	1	2	2	4	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	14
Románia	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Szerbia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen :	59	54	54	60	35	60	58	59	52	56	53	55	55	53	763

8. A nyilvános és magántanulók előmenetele a tanulásban							
Osztály	összes száma	k ö z ü l					
		m i n d e n e g y k é t t ö b b					
		rendes tantárgyból					
		jeles	legalább jó	elég.	elégtelen		
osztályzatot kapott							
Áthozat	710	61	162	363	60	30	34
VIII.	53	3	16	34	—	—	—
Ösz- szesen	763	64	178	397	60	30	34
763							

III. Az 1912—1913. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)		b) Az írásbelin		c)		d)		e) A szóbelin		f) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül																											
Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?		Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel?		Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?		Hányan bocsaítottak összesen szóbelire?		A szóbeli vizsgálat elől visszalépett		Hány lett teljesen		Hány jól		Hány egyszerűen		Hány utasított javító vizsgálatra?		Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?																			
										érett?										p á l y á r a k é s z ü l t																	
60	46	—	60	—	9	16	26	9	—	1	8	23	19	6	—	—	—	3	1	—	1	7	5	3	—	—	1										
<p>A tanév folyamán 3 ízben volt érettségi vizsgálat, u. m.: szeptember, december és június hónapban.</p> <p>Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 6 tanuló; ismétlőre 1; ezek közül érett 4, javító vizsgálatra utasított 3. Első javító vizsgálatot tett 25; 21 sikerrel, 4 második javító vizsgálatra utasított.</p> <p>December hóban első teljes vizsgálatra állott: 1 tanuló, aki javító vizsgálatra utasított. Első javító vizsgálatot tett 3 sikerrel; második javító vizsgálatot tett 2 sikerrel.</p> <p>Június hóban első teljes vizsgálatra állott: 53 tanuló; ezek közül sikerrel végzett 48, javítóra utasított 5. Első javító vizsgálatot tett 1 tanuló sikerrel.</p> <p>Eszerint tehát a tanév alatt első javító vizsgálatot tett 29, sikerrel 25; második javító vizsgálatot tett 2 tanuló sikerrel.</p> <p>Az a), b), c), d), e) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, akik első ízben tettek érettségi vizsgálatot, az f) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejezett összes ifjakra.</p>																																					

IX.

Érettségít tett tanulók kimutatása.

A lefolyt iskolai évben érettségi vizsgálatra jelentkezett 50 nyilvános és 3 magántanuló. Mindnyájan tettek érettségi vizsgálatot. Az írásbelieket a tanulók május hó 16., 17. és 19-én végezték. Az írásbeli dolgozatok tételei a következők voltak :

1. A magyar nyelvből és irodalomból: A Zrínyiász mint nemzeti és vallásos éposz. Értekezés.

Eredmény: 25 jeles, 21 jó, 7 elégséges.

2. A latin nyelvből és irodalomból: Vergilius Aeneis XII. 631—656. (Turnus korholja nővérét, kit a viszálykodás okának tart.) Fordítás latinból magyarra.

Eredmény: 16 jeles, 21 jó, 12 elégséges, 4 elégtelen

3. A mennyiségtanból: *a)* Az algebrából: Valaki 18 éven át minden év elején 1200 K-t helyez el egy bankban 5% kamatos kamatra. Végrendeletében úgy intézkedik, hogy ezen összeg halála után 5 évre a kamatok kamatjával együtt Szeged város egy adósságának törlesztésére fordíttassék. Mekkora az előleges annuitás, ugyancsak 5% mellett, ha a végrendelező az első összeg lefizetése után 21 évig élt és az adósságot a pénz átvétele után 10 év alatt törleszthetik?

b) A geometriából: Egy lejtős út alsó végénél épült egy torony. Magasságának meghatározása érdekében kijelölünk az út egy pontjától kezdve a torony talppontjáig egy oly a = 162,75 m. távolságot, melynek felső pontjából a torony csúcspontja $\alpha = 24^\circ 33' 20''$ -nyi eleváció szög alatt látszik; a torony talppontja pedig ugyanazon pontból $\beta = 21^\circ 3' 34''$ -nyi depresszió szög alatt szemlélhető. Milyen magas ezen adatok mellett a torony?

Eredmény: 14 jeles, 16 jó, 19 elégséges, 4 elégtelen. A szóbeli vizsgálatokat június 9., 10., 11., 12., 13. és 14. napján tartottuk meg Szele Róbert dr. tanker. kir. főigazgató elnökletével. A szóbeli vizsgálatra becsátott 53 tanuló közül jelesen érett 9, jól 16, érett 23, 5-öt a szeptember hóban tartandó javító-vizsgálatra utasított a vizsgáló-bizottság.

Érettségi vizsgálatot tett tanulók névsora.

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Érettségének foka	Választott tudomány-szaka
Balassa István, izr.	Szeged, Csongrádm. 1894. nov. 7.	érett	kereskedelmi
Bali Pál	Kisiratos, Csanádm. 1893. dec. 28.	jól	hivatalnoki
Balogh Lajos	Fadd, Tolnam 1895. júl. 26.	érett	katonai
Bánátfi Károly, izr.	Szolnok, Szolnokm. 1892. dec. 20.	érett	hivatalnoki
5 Beecsey Zoltán	Szeged, Csongrádm. 1896. jún. 29.	érett	hivatalnoki
Berger László, izr.	Szeged, Csongrádm. 1896. jan. 31.	jelesen	orvosi
Burg Éte	Szeged, Csongrádm. 1895. okt. 9.	érett	orvosi
Erczbrucker Aladár	Kolozsvár, Kolozsm. 1895. nov. 24.	jól	bölcsészeti
Ernszt János	Vinga, Tomesm. 1895. aug. 6.	jól	erdészeti
10 Eszes István	Dorozsma, Csongrádm. 1895. jún. 27.	jól	orvosi
Fekete Gyula	Szeged, Csongrádm. 1894. febr. 11.	érett	bölcsészeti
Fodor István	Szeged, Csongrádm. 1893. szept. 26.	érett	rajztanári
Frater Gyula	Szeged, Csongrádm. 1893. apr. 12.	érett	orvosi
Gerliczy István báró	Deszk, Torontálm. 1895. júl. 30.	jelesen	jogi
15 Halasi Antal	Szeged, Csongrádm. 1894. okt. 6.	jelesen	orvosi
Halmos Sándor, izr.	Szeged, Csongrádm. 1895. apr. 9.	jól	kereskedelmi
Jakobesies Imre	Szabadka, Bács-Bodrogm. 1895. okt. 10.	jól	kereskedelmi
Kallós Károly, izr.	Szeged, Csongrádm. 1895. jan. 2.	jelesen	orvosi
Kelomen László	Szeged, Csongrádm. 1895. jan. 9.	jelesen	jogi
20 Kellner Dániel, izr.	Csongrád, Csongrádm. 1895. máj. 9.	jelesen	orvosi
Kommesz János	Zombolya, Torontálm. 1895. apr. 18.	jelesen	technikai
Kopeczky Károly	Relsőszentiván, Bács-Bodrogm. 1892. júl. 26.	jól	jogi
Korás Sándor	Szeged, Csongrádm. 1895. márc. 10.	jól	technikai
Kreiker Jenő	Szeged, Csongrádm. 1895. júl. 12.	jól	jogi
25 Kúp László	Szeged, Csongrádm. 1895. nov. 30.	érett	kereskedelmi
Leopold Ede, izr.	Nagylak, Csanádm. 1895. aug. 12.	érett	ipari
Mamusich Béla	Mezőhegyes, Csanádm. 1895. jan. 13.	érett	jogi
Matók András	Szeged, Csongrádm. 1895. nov. 22.	jól	hivatalnoki
Márton István	Szeged, Csongrádm. 1893. apr. 14.	érett	hivatalnoki
30 Máthé Gyula, ev. ref.	Csongrád, Csongrádm. 1895. júl. 4.	érett	jogi
Máthé Viktor, unit.	Bukarest, Románia, 1894. febr. 25.	érett	állatorvosi
Mészáros Ferenc	Dorozsma, Csongrádm. 1895. júl. 20.	jól	orvosi
Muszil Vilmos	Szegvár, Csongrádm. 1893. szept. 8.	érett	bölcsészeti
Prohászka Béla	Szeged, Csongrádm. 1894. febr. 28.	érett	katonai
35 Ráner Ödön	Budapest, Pestm. 1895. szept. 3.	jelesen	technikai
Roboz József, izr.	Orosháza, Békésm. 1895. jan. 28.	érett	jogi
Sándor József	Szeged, Csongrádm. 1894. febr. 16.	jól	orvosi
Schön Ferenc	Nagytőszeg, Torontálm. 1895. febr. 4.	jelesen	orvosi
Sélley László	Szamosújvár, Szolnok-Doboka m. 1895. apr. 16.	jól	katonai
40 Spergely Imre	Bajmok, Bács-Bodrogm. 1894. jún. 19.	jól	jogi
Szarka István	Trencsén, Trencsénm. 1895. okt. 9.	érett	kereskedelmi
Tallián Jenő báró	Budapest, Pestm. 1894. apr. 14.	érett	gazdasági
Tömörkény László	Szeged, Csongrádm. 1895. szept. 8.	jól	technikai
Vajna Elek, ev. ref.	Apácza, Brassóm. 1895. szept. 23.	jól	gazdasági
45 Vastag Ferenc	Szeged, Csongrádm. 1895. jan. 1.	érett	bölcsészeti
Vasvári Sándor, izr.	Szeged, Csongrádm. 1895. dec. 12.	érett	orvosi
Végman Béla	Szeged, Csongrádm. 1895. apr. 4.	érett	kereskedelmi
Weiser Viktor	Szerbnagyszentmiklós, Torontálm. 1896. márc. 23.	érett	theologiai

X.

Értesítés a jövő 1913—1914. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beíratások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

1. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályait a szükséghez képest a jövő 1913—1914. tanévre is fenntartjuk, a következő beosztással: 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 2 ötödik osztály lesz; a három felső osztály azonban továbbra is párhuzamos nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-c. értelmében ezen osztályok mindegyikébe csak 60 tanuló vehető föl. *A helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek.* Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 2-án csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én a vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje:

a) Helybeliek: 1-én d. e. 8—12 óráig az I. oszt., d. u. 3—5 óráig a II. és 5—6 óráig a VIII. oszt. 2-án d. e. 8—10 óráig a III., 10—11 óráig az V. és 11—12 óráig a VI. oszt., d. u. 3—5 óráig a IV. és 5—6 óráig a VII. oszt.

b) Vidékiek: 3-án d. e. 8—9 óráig az I. oszt., 9—10 óráig a II. oszt., 10—11 óráig a III. oszt., 11—12 óráig a VI. oszt. 4-én 8—9 óráig a IV. oszt., 9—10 óráig az V. oszt., 10—11 óráig a VII. és 11—12 óráig a VIII. osztály.

Valamint a helybeliek a vidékiekkel, ugy azon vidékiek, kik már előbb is tanintézetünk növendékei voltak, az újonnan jelentkezőkkel szemben a fölvételnél elsőbbségben részesülnek.

A magántanulóknak is már a tanév elején kell jelentkezniök, később csak főigazgatói engedéllyel vehetők fel magántanulóknak.

2. Bemutatandó okmányok.

A gimnázium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik évét betöltötte s 12 évesnél nem idősebb; e körülményt hiteles *születési bizonyítvánnyal* kell igazolni; a róm. katolikusok *keresztlevelüket* is kötelesek bemutatni.

Az ismeretek mértékére nézve megkivántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

A beírásra *szülei*, vagy ezek megbízottja *kíséretében jelentkezik a tanuló* az igazgatónál s itt fölmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát*, továbbá születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha a tanuló 12 éves, az *újraoltásról*. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnek nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

3. A tandíjak.

Szeged szab. kir. város köztörvényhatósága 1911. évi 470. számú határozatával a fölvételi- és tandíjakat a következőkben állapította meg:

A beíratkozáskor a helybeli tanuló 4 K, a vidéki 8 K felvételi díjat fizet. *Ezen díj minden tanulóra nézve kötelező s ez alól fölmentésnek helye nincs.*

Helybelinek tekintendő azon tanuló, akinek szülei vagy gyámja Szeged város adófizető polgára.

A felvételi díjon kívül minden rendes és magántanuló minden iskolai évben köteles tandíjat fizetni; és pedig: a helybeliek 40, a vidékiek 60 koronát.

A tandíjat 4 részletben is lehet fizetni, de *az első negyed-részt a beíratáskor le kell fizetni*; a másodikat november 8-ig; a harmadikat február 8-ig; a negyediket április 8-ig kell fizetni, *de egyszerre, vagy félévi részletben is lefizethető*. A nyugtávkönyveket a tandíjkezelő állítja ki. Ezeket gondosan meg kell őrizni és kétes esetekben elő kell mutatni.

Szegénysorsú, de jó magaviseletű és előmenetelű növendékek tandíjmentességért folyamodhatnak. *A folyamodványokat Szeged szab. kir. város tanácsához kell intézni s a tandíjkezelő tanárnál kell benyújtani legkésőbb szeptember hó 19-ig.*

A folyamodványhoz *szegénységi bizonyítványt* kell mellékelni, melynek egy évnél nem szabad régiebbnek lennie, továbbá jó előmenetelről szóló *iskolai bizonyítványt*.

Szeged város új tandíj szabályzata 18. §-a értelmében a főgimnáziumban *nem menthetőek fel az I. osztály tanulói az első félévre.*

4. Segélyezés.

Szegénysorsú, *legalább elégséges előmenetelű és „jó“ magaviseletű* tanulók írásbeli kérelemre az intézet kebelében fennálló ifjúsági segélyző-egyesület könyvtárából könyvsegélyt kaphatnak. Kérvényeiket augusztus 26-ától szeptember 1-éig kell beküldeniök a „Segélyzőegyesület Felügyelőségének“ Szeged. Kegyesrendi városi főgimnázium.

5. Javító és pótlóvizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű tanulók a kitűzött időben jelentkezessenek a fölvételre, a fölvételi-, javító- és pótlóvizsgálatok idejéül augusztus hó 30-ik és 31-ik napját délelőtt 8—12-ig tűzzük ki. A magánvizsgálatokat augusztus hó 30-án délelőtt $\frac{3}{4}$ 8 órakor kezdjük.

Javító- és pótlóvizsgálatokra bocsáttatnak :

a) *Oly egy tantárgyból* bukott tanulók, kiket erre a tanári testület zárértekezleti ítélete följogosít; e körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

b) *A két tantárgyból* bukkottak közül azok, kik erre a szegedi tankerület főigazgatóságától külön engedélyt nyertek.

Ezen engedélyért folyamodni kell. A kérvényeket 1 koronás bélyeggel ellátva s az iskolai bizonyítvánnyal felszerelve a tankerületi főigazgatósághoz kell intézni s július hó 5-éig a gimnáziumi igazgatósághoz kell beküldeni.

c) *Pótlóvizsgálatra igényt tarthatnak azon tanulók, akik a tanév végén tartott osztályvizsgálatokon orvosi bizonyítvánnyal már akkor igazolt betegség miatt nem jelenhettek meg, ha egyébként a tanév folyamán rendszeren járhattak az előadásra. Sem a javító-, sem a pótlóvizsgálatért díjat nem kell fizetni. Akik azért nem vizsgázhattak, mert a tanév jelentékeny részét elmulasztották, azok csak magánvizsgálatot tehetnek, ha erre a tank. kir. főigazgatóságtól engedélyt nyernek. Az orvosi bizonyítvánnyal és félévi Értesítővel felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeket a főgimn. igazgatóságánál július 10-ig kell benyújtani. Az év végén határidőt mulasztott magántanulóknak is újra kell folyamodniok a magánvizsgálati engedélyért.*

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor kezdjük meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

Figyelmeztetjük a szülőket és tanulókat, *hogy ódon könyvek vásárlásától óvakodjanak, vagy legalább is nagy körültekintéssel járjanak el; a használandó tankönyvek jegyzékében jelzett kiadásokra figyelemmel legyenek; elrongyolódott, nem eléggé tiszta könyvek károsak a tanulók előmenetelére és egészségére. **Figyelmeztetjük** továbbá a tanulókat arra is, hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünidő tartama alatt is kötelezők s így azokhoz szigorúan alkalmazkodni tartoznak. Azon tanuló, aki ez ellen vét, a következő tanévben fölvételre nem számíthat.*

A vidéki szülők gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak. A szegedi konviktusok fölvételi és ellátási föltételeit jelen értesítőnk végén ismertetjük.

Szeged, 1913. június hó 29-én.

Szinger Kornél,
főgimn. igazgató.

XI.

A jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

Első osztály.		K f.			K f.
Egri kis katekizmus, kötve	—	40	Suták : Számтан, 8. kiadás	2.60	
Acsay-Bartha-Madarász : Magyar nyelvtan, 2. kiadás	—	70	Huszka : Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.—	
Acsay-Bartha-Madarász : Magyar olvasókönyv, 2. kiadás	2.—		Häuselmanns: Vorlagen, I—II. 3 kiadás	2.16	
Fodor-Székely : Liber-Sexti, 3. kiadás	2.40		Zsasskovszky : Énekkönyv 10. kiadás	2.40	
Kőrösi : Földrajz, 9. kiadás	1.50		Rajztábla, $\frac{1}{4}$ íves teljes felszerelés	4.—	
Kogutovicz : Földrajzi isk. atlasz, 11. kiadás	2.—		Rajzeszköz	3.—	
Ormándy : Természetráajz 3. kiadás	2.—		Veszprémi : Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80	
Suták : Számтан, 8. kiadás	2.60				
Huszka : Rajzoló geometria, 3. kiadás	2.40		Harmadik osztály.		
Zsasskovszky : Énekkönyv, 10. kiadás	2.40		Titz : Bibliai történetek (újszövetség)	2.—	
Rajztábla, $\frac{1}{4}$ íves teljes felszerelés	4.—		Acsay-Bartha-Madarász : Rendszeres magyar nyelvtan	1.—	
Rajzeszköz	3.—		Acsay-Bartha-Madarász : Magyar olvasókönyv	2.60	
Rajztömb	—90		Fodor-Székely : Liber Sexti, 2. kiadás	4.—	
Veszprémi : Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80		Endrei-Szele : Német nyelvkönyv, 8. kiadás	2.60	
Második osztály.			Jászai : Magyarország története, 2. kiadás	2.—	
Titz : Bibliai történetek (ószövetség)	1.60		Kőrösi : Földrajz, 6. kiadás	—80	
Acsay-Bartha-Madarász : Magyar nyelvtan	—70		Kogutovicz : Földr. isk. atlasz, 11. kiadás	2.—	
Acsay-Bartha-Madarász : Magyar olvasókönyv	2.20		Vörös : Fizikai földrajz, 2. kiad.	1.—	
Fodor-Székely : Liber Sexti, 3. kiadás	2.40		Suták : Számтан, 8. kiadás	2.60	
Kőrösi : Földrajz, 7. kiadás	2.40		Huszka : Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.20	
Kogutovicz : Földr. isk. atlasz, 11. kiadás	2.—		Zsasskovszky : Énekkönyv, 10. kiadás	2.40	
Ormándy : Természetráajz, 2. kiadás	2.40		Rajztábla, $\frac{1}{2}$ íves teljes felszerelés	6.—	

Rajzeszköz	K f. 3.—
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80

Negyedik osztály.

Titz: Róm. kath. szertartástan	1.50
Bartha-Prónai: Stiliztika, 3. kiadás	3.20
Arany-Lehr: Toldi, 14. kiad.	2.40
Fodor-Székely: Liber Sexti, 2. kiadás	4.—
Endrei-Szele: Német nyelv- könyv, 8. kiadás	2.60
Jászai: Magyarország törté- nete, 2. kiadás	2.40
Ormándy: Növénytan, 2. kiad.	3.80
Suták: Algebra, 3. kiadás	2.60
Huszka: Rajzoló geometria, 2. kiadás	1.20
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
Rajztábla, $\frac{1}{2}$ íves teljes fel- szerelés	6.—
Rajzeszköz	3.—
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80

Ötödik osztály.

Schütz: Katholikus hittan	1.40
Bartha-Prónai: Retorika, 2. kiadás	3.20
Zsámboky: M. T. Ciceronis oratio de imperio Gn. Pom- pei, 4. kiadás	1.20
Geréb: M. T. Cicero védő- beszéde A. Licinius Archias ügyében, 3. kiadás	—70
Cserép: Szemelv. Ovid. mű- veiből, 3. kiadás	2.—
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Endrei-Szele: Német olvasó- könyv, 4. kiadás	3.40
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiadás	3.—
Maywald: Görög gyakorló-és olvasókönyv, 5. kiadás	1.80
Szölgvény: Világtörténelem, 3. kiadás	2.60

Kogutovicz: Történelmi is- kolai atlasz, 4. kiadás	3.—
Ormándy: Állattan, 2. kiadás	5.—
Suták: Algebra, 3. kiadás	2.60
Lóky: Geometria, 2. kiadás	4.80
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
Veszprémi: Magyar helyes- írás, 3. kiadás	—80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.

Badics: Magy. irodalmi olvasó- könyv, 7. kiadás	2.80
Geréb: Szemelv. Herodotos- ból, 4. kiadás	1.80
Csengeri: Homeros Iliása, 4. kiadás	3.—
Gyomlay: Homeros Odys- seiája, 4. kiadás	3.—
Schill: Görög régiségek, 4. kiadás	2.80

Hatodik osztály.

Titz: Erkölcstan, 2. kiadás	1.60
Bartha-Prónai: Poetika, 2. ki- adás	3.80
Shakspere-Petőfi-Névy: Co- riolanus, 5. kiadás	1.20
Kalmár: Szemelvények Titus Livius római történetéből, 4. kiadás	3.60
Cserép: Szemelvények Vergi- lius Aeneiséből, 4. kiadás	2.—
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Endrei-Szele: Német olvasó- könyv, 4. kiadás	3.40
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiadás	3.—
Maywald: Görög gyakorló-és olvasókönyv, 4. kiadás	2.50
Szölgvény: Világtörténet, 4. kiadás	3.—
Kogutovicz: Tört. isk. atlasz, 4. kiadás	3.—
Ormándy: Ásványtan kémiával	3.60
Suták: Algebra, 2. kiadás	2.—
Lóky: Geometria, 2. kiadás	4.80

	K f.
Lutter: Szorszámi és szögmért. táblák, 16. kiadás	2.40
Zsasskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.

Badics: Magyar irod. olvasókönyv, 6. kiadás	2.20
Sophokles-Csiky: Antigone, 3. kiadás	1.—
Schill: Görög régiségek, 4. kiadás	2.80

Hetedik osztály.

Titz: Egyháztörténelem, 2. kiadás	2 —
Prónai: A Magyar irod. tört.	4.80
Szinnyei: Magyar nyelv, 8. kiadás	1.—
Dávid: Ciceronis Orationes Selectae, 2. kiadás	1.60
Cserép: Szemelvények Vergilius Aeneiséből, 4. kiadás	2.—
Bartal-Malmosi: Sallustius	1.40
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Csengeri: Homeros Odysseiája, 4. kiadás	3.80
Dávid: Szemelvények Herodotos műveiből, 4. kiadás	1.80
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiad.	3.—
Goethe-Szele: Hermann und Dorothea	1.—
Schiller-Heinrich: Wilhelm Tell, 7. kiadás	1.60
Szemák: Német olvasókönyv, 5. kiadás	3.20
Szölgyémy: Világtörténet, 2. kiadás	2.60
Kogutovicz: Történelmi isk. atlasz, 4. kiadás	3.—
Vörös: Kísérleti természettan, 2. kiadás	5.—
Suták: Algebra, 2. kiadás	2.—
Lóky: Geometria	2.40

	K f.
Lutter: Szorszámi és szögmért. táblák, 16. kiadás	2.40
Zsasskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40
Veszprémi: Magyar helyesírás, 3. kiadás	—80
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak.

Badics: Magyar irodalmi olvasókönyv, 5. kiadás	3.60
Földi: Demosthenes válogatott beszédei, 2. kiadás	1.50
Szilasi: Szemelvények Thukidides műveiből, 2. kiadás	2.80
Schill: Görög régiségek, 4. kiad.	2.80
Jebb-Fináczy: A görög irodalom története, 5. kiadás	1.80

Nyolcadik osztály.

Schütz: Apologetika, 2. kiad.	1.80
Prónai: A magyar irod. tört.	4.40
Bartal-Malmosi-Csengeri: Horatii carmina et epodi, 3. kiad.	1.80
Bartal-Malmosi-Csengeri: Horatii satirae et epistulae, 3. kiadás	1.60
Gyomlay: Szemelvények Tacitus műveiből, 3. kiadás	3.20
Cserép: Római régiségek, 6. kiadás	3.20
Csengeri: Homeros Iliása, 4. kiadás	4.—
Platon-Szamosi: Sokrates védelme és Criton	1.60
Maywald: Görög nyelvtan, 6. kiadás	3.—
Goethe-Szele: Iphigenia auf Tauris	1.—
Körner-Prelogg: Zrinyi	1.—
Szemák: Német olvasókönyv, 5. kiadás	3.20
Jászai: Magyarország oknyozó története, 2. kiadás	3.80
Vörös: Kísérleti természettan, 2. kiadás	5.—
Suták: Algebra, 2. kiadás	2.—
Lóky: Geometria	2.40

	K f.	K f.
Lutter: Szorszámi és szögmér- tani táblák, 16. kiadás	2.40	Azok részére, kik görög nyelvet nem tanulnak
Szitnyai: Lélektan és Logika, 6. kiadás	3.20	Alexander: Szemelvények Pla- ton és Aristoteles műveiből, 5. kiadás
Zsaskovszky: Énekkönyv, 10. kiadás	2.40	3.—
Veszprémi: Magyar helyes- írás, 3. kiadás	—80	Schill: Görög régiségek, 4. kiad. . .
Prónai: Magyar szavalókönyv	2.60	Jebb-Fináczy: A görög iroda- lom története, 5. kiadás
		1.80

Segédkönyvek.

Molnár Samu: Latin stilusgyakorlatok, I. r. (III—V. oszt.)	2.40
„ „ „ „ „ „ II. r. (VI—VIII. oszt.)	3.20
Burián: Latin-magyar és magyar-latin szótár, 2 kötet, 2. kiadás . . .	9.—
Schmidt: Latin-magyar és magyar-latin szótár, I. II. r. 3. kiadás. . . .	4.40
Lévay-Vida: Magyar-görög és görög-magyar szótár, I., II. r.	12.—
Elischer—Fröhlich: Szótár Homeros két eposzához, 3. kiadás	4.40
Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár, 13. kiadás	5.—
Kelemen: Jó magyarság, 2. kiadás	3.—

XII.

Melléklet.

A szegedi konviktusok.

Felvételi és ellátási föltételek.

Szeged konviktusai a következők :

1. A *Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület nevelőintézete* a városi főgimnázium közvetlen szomszédságában épült s 200 növendékre van berendezve a modern pedagógiai és egészségügyi követelményeknek megfelelően. A felügyeletet az igazgató mellett 4 középiskolai tanárjelölt gyakorolja. Felvételiért július 15-ig kell folyamodni. A kérvényhez melléklendő : 1. az utolsó iskolai bizonyítvány, 2. születési bizonyítvány, 3. egészségi bizonyítvány, 4. oltási, illetve újraoltási bizonyítvány. Az évi ellátási díj 450 korona, a felvételi díj 40 korona. Az intézet igazgatója : *Hauser Sándor*, áll. felső ker. iskolai tanár, aki készséggel adja meg a szükséges felvilágosításokat. Cím: D. M. K. E. nevelőintézete, Szeged.

2. A *Délvidéki gazdák konviktusa* a Kálvária-utcában. Igazgató : *Striegl József*, áll. főgimn. rendes tanár. A fölvételt a Délvidéki Földművelők Gazdasági Egyesületének elnöksége eszközli Temesvárott. A fölvételt kérő folyamodványok oda címezendők. A fölvételi díj 32 korona, ebben foglaltatik az orvosi díj, bútorhasználat stb. A fölvételért való pályázat határideje július 15. Teljes ellátás egész évre 400 korona.

3. A *Gyertyámos községi, illetve magyar nyelvterjesztő egyesületi* 3 konviktus : a) a Kálvária-utcai. Jelentkezni lehet írásban július 31-ig Gyertyámoson és a konviktus igazgatóságánál Szegeden. Cím Községi konviktus gondnoksága. Igazgatója : *Varga Gábor dr.*, csanádegyházmegyei áldozópap, főreáliskolai róm. kath. hitoktató ; b) a Szentháromság-utcai. Igazgatója : *Römer Péter* csanádegyházmegyei áldozópap, áll.

főgimnáziumi hittanár; c) a Kossuth-utcai. Igazgatója: *Lippay György dr.*, áll. főgimn. tanár. A fölvételt az intézetek igazgatósága eszközli írásbeli kérelemre Szegeden Ellátási díj egész évre 400 korona, beíratási, orvosi, bútorhasználati díj 34 korona.

4. A *Magy. kir. államvasutak internátusa* a MÁV. alkalmazottjai gyermekeinek nevelésére.

5. *Szegedi Diák Otthon* a Tisza Lajos-köruton az államvasútak üzletvezetőségével szemben. Igazgatója: *Bohn Károly*. A teljes ellátás évi 450 korona. A kellőleg felszerelt kérvények Bohn Károly igazgatóhoz nyújtandók be július 31-ig.

6. A *szegedi zsidó hitközség felügyelete alatt álló „Tanulók Otthona“* Szentgyörgy-tér 7. sz. Igazgatók: *Illy József és Derszib Béla*, felső keresk. isk. tanárok. Ellátási díj havi 65 korona. Felvételi, orvosi és bútorhasználati díj egész évre 40 korona. A kellőleg felszerelt kérvények a konviktus igazgatóságához (Szentgyörgy-tér 7. sz.) nyújtandók be. Az intézet felvesz elemi-, polgári-, felső keresk. iskolai, gimnáziumi, reáliskolai, tanítóképző-intézeti és felső ipariskolai *bármily vallású* tanulókat. A felvételi kérvényhez születési, újraoltási bizonyítvány és a legutolsó évről szóló iskolai bizonyítvány csatolandó.

7. *Szent Gellért Konviktus* középiskolai kath. fiúnevelő-intézet. Az intézet róm. kath. vallású középiskolai (gimnáziumi, reál-, polgári- és kereskedelmi iskolai) tanulókat vesz fel. Felvételre július 25-éig kell jelentkezni az intézet igazgatóságánál (Mayer Márton, áll. főgimn. tanár). Melléklendő a legutolsó iskolai bizonyítvány, keresztlevél és orvosi bizonyítvány. Felvételi, orvosi és bútorhasználati díj fejében 35 koronát kell fizetni. A növendékek évi 700 korona tartásdíja havi 70 koronás részletekben előre fizetendő. Részletes utasítással szolgál a konviktus igazgatósága. (Madách-u. 23.)

TARTALOMMUTATÓ.

	Oldal	
Intézetünk örömmünnepe	I—VII	
Az iskola és a szülői ház	1—30	
Mit csinálók a vakációban?	31—40	
II. <i>Adatok az intézet történetéhez az 1912—13. tanévben:</i>		
A) <i>Az intézet állapota:</i> 1. A tanári testület 2. Az iskolai év megnyitása.		
3. Az intézeti épület. 4. Egészségügy. 5. Tanszerek. 6. Segélyezési ügy	41—45	
B) <i>Az intézet működése:</i> 1. Vallás erkölcsi nevelés. 2. Fegyelemtartás.		
3. Oktatás. a) A tanítás menete általában. b) Az elvégzett anyag.		
c) A testi nevelés. 4. A vizsgálatok. 5. Érintkezés a szülőkkel.		
6. A tanárok irodalmi és társadalmi működése 7. Az ifjúsági könyvtár szervezete és forgalmi kimutatása 8. Ifjúsági egyesületek:		
a) Az Önképzőkör működése, ifj. ünnepélyek, pályakérdések eredménye. b) A Szavalókör ez évi működése. c) A Gyorsírókör működése, íróversenyei, vagyoni kimutatása. d) Az ifjúsági segélyezőegylet működése s vagyoni kimutatása. e) Matematikai és fizikai szeminárium	45—72	
C) <i>Általános ügyek:</i> 1. Látogatások. 2. Iskolai ünnepélyek 3. Kirándulások	73—74	
III. <i>Könyv- és szertárak</i> 1. Könyvtárak: a) Tanári könyvtár. b) Ifjúsági könyvtár: 1. Önképzőköri könyvtár. 2. Ifjúsági nagyobb könyvtár. 3. Ifjúsági kisebb könyvtár. 4. A kötelező olvasmányok tára.		
2. Szertárak: a) természettani-, b) természetrajzi-, c) történelmi- és földrajzi szertár, d) ének- és zeneszerek, e) érem- és régiséggyűjtemény, f) tornaszertár	75—82	
IV. <i>Az intézet személyzete:</i> a) a kötelezett tárgyak tanárai, b) a más vallású tanulók hitoktatói, c) a nem kötelezett tárgyak tanárai, d) iskolaorvos és egészségtan-tanár, e) a katona-gyakorlatok és céllövés vezetője, f) vívómesterek		83—86
V. <i>Tananyag.</i> 1. Tantárgyak osztályok szerint. 2. Latin klasszikus olvasmányok. 3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok. 4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból		87—100

VI. <i>A tanulók érdemsorozata. a) a kötelezett, b) a nem kötelezett tantárgyakból</i>	101—133
VII. <i>Az iskolai év bezárása: 1. Évzáró. 2. Ösztöndíjak. Jutalmak. Az intézet jötevői I. a) ösztöndíjas, b) jutalmazott tanulók. II. Az intézet jötevői</i>	134—137
VIII. <i>Statisztikai adatok az elmúlt iskolai évről. 1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán. 2. A tanulók megosztása vallás, 3. anyanyelv, 4. nyelvismeret, 5. szüleik, ill. gyámjuk foglalkozása szerint. 6. Magaviselet 7. A tanulók illetőségének kimutatása. 8. Előmenetel. 9. Az érettségi vizsgálat eredménye.</i>	138—143
IX. <i>Az érettségit tett tanulók kimutatása: írásbeli tételek, az érettségizett tanulók névsora.</i>	144—145
X. <i>Értesítés a jövő tanév megnyílásáról: 1. A jelentkezés ideje. 2. Bemutatandó okmányok. 3. Tandíjak. 4. Segélyezés. 5. Javító- és pótló vizsgálatok</i>	146—150
XI. <i>A jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzéke</i>	151—154
XII. <i>Melléklet. A szegedi konviktusok</i>	155—156

